

KONFERENS I PEDAGOGISKT ARBETE 2023

Campus Norrköping

16-17 augusti

Book of abstracts

Organiserat av Pedagogiskt Arbete Norrköping (PAN)

Institutionen för beteendevetenskap och lärande, avdelningen för lärande, estetik och naturvetenskap

Konferens i pedagogiskt arbete, 2023

Book of abstracts

Redaktör: David Rapp

Omslag: David Rapp

Linköping University Electronic Press Workshop and Conference Collection Nr. 32

ISBN 978-91-8075-283-1 (Tryckt)

ISBN 978-91-8075-284-8 (PDF)

<https://doi.org/10.3384/wcc32>

eISSN 2003-6523

Konferens i pedagogiskt arbete, 2023 - Book of abstracts är licensierat enligt Creative Commons Erkännande-IckeKommersiell 4.0 Internationell licens.

Introduktion

Välkommen till den Nationella konferensen i pedagogiskt arbete, 2023

Praktiknära forskning inom pedagogiskt arbete är temat för konferensen som äger rum den 16-17 augusti 2023 på Campus Norrköping. En förkonferens för doktorander sker den 15-16 augusti.

Det är tolv år sedan första nationella samlingen för forskning i pedagogiskt arbete gick av stapeln i Norrköping. Sedan dess har pedagogiskt arbete konsoliderats som forskningsämne, samtidigt som fältets förankring i utbildningspraktikens och samhällets ständiga förändring har drivit på för utveckling och förnyelse. Hur tar forskare sig an de utmaningar som kommer med ständigt skiftande förutsättningar inom utbildningens vardag?

Det övergripande temat för konferensen är hur praktiknära forskning görs inom den föränderlighet som hör till pedagogiskt arbete.

Om organisatören

Konferensen anordnas av forskningsmiljön PAN, Pedagogiskt Arbete Norrköping. Vår forskning är brett diskursorienterad och förankrad i konstruktivistisk teoribildning. Gemensamt för flertalet forskare är intresset för fältnära analyser av utbildningens praktik. Våra medarbetare representerar olika akademiska discipliner. Därför kännetecknas forskningsmiljön av mångfald, både vad gäller teoretiska som metodologiska perspektiv. Forskningen har en tvärvetenskaplig ansats med problemorienterade och tematiskt utformade projekt. Forskningsprojekten vid pedagogiskt arbete riktas mot utbildningssektorns olika institutioner, främst förskola, fritidshem och skola men även högre utbildning mot profession, särskilda ungdomshem, film och teater samt skolinspektion.

PAN befinner sig i huset Tappan på Campus Norrköping. Campus Norrköping är beläget mitt i centrala Norrköping, i det anrika industrilandskapet. Med utsikt över Motala ström befinner sig lokalerna i de gamla industribyggnader som ger staden dess unika prägel. Konferensen i pedagogiskt arbete äger rum i de gamla industrilokalerna *Kåkenhus* och *Kopparhammaren*.

Organisation

Organisatörer

Tünde Puskás, Professor i pedagogiskt arbete, Linköpings universitet
David Rapp, Doktorand i pedagogiskt arbete, Linköpings universitet
Nils Vallberg, Doktorand i pedagogiskt arbete, Linköpings universitet
Anna Ericsson, Administratör, Linköpings universitet

Vetenskaplig kommitté

Tünde Puskás, Professor i pedagogiskt arbete, Linköpings universitet
Jakob Cromdal, Professor i pedagogiskt arbete, Linköpings universitet
Linnéa Stenliden, Bitr. professor i pedagogiskt arbete, Linköpings universitet
Helene Elvstrand, Bitr. professor i pedagogiskt arbete, Linköpings universitet

Granskare

Eva Bolander, Universitetslektor, Linköpings universitet
Lena Boström, Professor, Mittuniversitetet
Jakob Cromdal, Professor, Linköpings universitet
Helene Elvstrand, Bitr. professor, Linköpings universitet
Johanna Frejd, Universitetslektor, Linköpings universitet
Tünde Puskás, Professor, Linköpings universitet
Linnéa Stenliden, Bitr. professor i pedagogiskt arbete, Linköpings universitet
Lars Wallner, Universitetslektor, Linköpings universitet
Annerose Willemsen, Postdoktor, Linköpings universitet

Vi vill även tacka de anställda vid PAN (Pedagogiskt arbete i Norrköping) och TekNad (Teknik, naturvetenskap och didaktik) som har stöttat och hjälpt till i arbetet med konferensen.

PROGRAM						
Onsdag, 16/8						
Lokal:	Cnema					
13:15-13:30	Invigning: Tünde Puskás					
13:30-14:30	Keynote: Patricia Schöler <i>Changing the Practice: Children's perspectives on school development</i>					
Salar:	Kopparhammaren				Kåkenhus	
	K022	K023	K024	K025	K21	K22
15:00-16:20 Session 1	Mångfald och deltagande i förskolan	Hållbar utveckling	Digitalt deltagande	Normkritik och relationer i skolan	SO-undervisning och kulturell fostran	Läro-utbildning
16:30-18:00 Session 2	Profession i utveckling	Spontana lek miljöer och undervisnings-situationer	Multimodal gestaltning och textsamtal	Att lära och fostra för demokratiskt medborgarskap	Didaktik och undervisning	Undervisning för nyanlända
Torsdag, 17/8						
Salar:	Kopparhammaren			Kåkenhus		
	K023	K024	K025	K21	K22	K24
9:00-10:20 Session 3	Special-pedagogik och inkludering	Fritidshemets praktik	Utbildning för profession	Undervisning i förskola	Strukturella förutsättningar för utbildning och lärande	Fysisk aktivitet
10:40-12:00 Session 4	Uppdrag och praktik i pedagogiskt arbete	Praktiknära forskning i förskola	Kompetens och kommunikation i utveckling	Ett uppkopplat klassrum	Fritidshemmet under utveckling	

Praktisk information

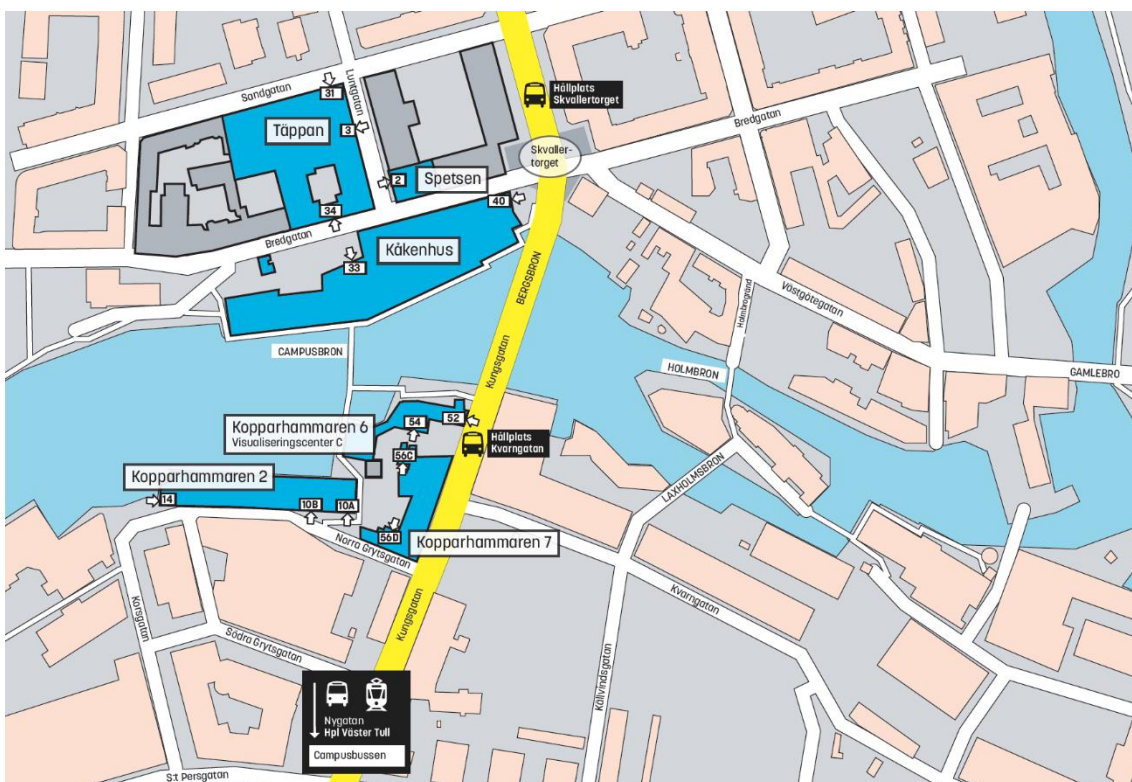
Hitta hit

Konferensen kommer främst att äga rum i byggnaderna Kåkenhus och Kopparhammaren 2 vid Campus Norrköping, Linköpings universitet. Notera att ingång 14 (se karta) på Kopparhammaren 2 ska användas.

Lokalerna är belägna centralt i staden, vid Kungsgatan. Det är cirka 15 minuters promenad från centralstationen. Det går även att ta buss 21, riktning Söder Tull till Skvallertorget eller Väster Tull.

Konferensen inleds med Keynote-föreläsning på Cnema, Norrköpings kommuns filmverksamhet. Cnema är beläget i Norrköpings Visualiseringscenter C, hus Kopparhammaren 7. Registrerings- och informationsbord kommer att finnas i Cnema vid inledning. Flaggor, posters och informationsbord kommer finnas i lokalerna för att vägleda.

Karta

Fika och middag

Fika kommer att serveras under de längre pauserna, 16/8 i Cnema och 17/8 i Kåkenhus, utanför K21.

På kvällen den 16 augusti hålls en gemensam middag för alla deltagare vid restaurang Stadsvakten. Middagen är inkluderad i priset för konferensen. Middagen börjar 19:00.

Presentationer

Författaren förväntas presentera i 15 minuter under en session. En session består av fyra författare som presenterar. Varje session ges 15 minuter för frågor på presentationerna.

4 presentationer genomförs under varje session, vilka grupperas tematiskt av konferensens vetenskapliga kommitté. Både seniora forskare och doktorander presenterar vid samma sessioner under konferensen.

Förkonferens för doktorander 15-16 Augusti

I samband med konferensen anordnas en förkonferens för doktorander. Förkonferensen anordnas som en del i forskarutbildningskurser om pedagogiskt arbete, men är även öppen för doktorander inom andra fält. Förkonferensen är dock inte enbart en del i en kurs utan en möjlighet för doktorander att utbyta erfarenhet och bygga nätverk.

Doktorander som medverkar kommer få presentera under huvudkonferensen 16-17 Augusti, i samma sessioner som seniora forskare.

Förkonferensen kommer att äga rum i Kopparhammaren. Registreringsbord vid förkonferensen är placerat i Kopparhammaren 2, ingång 14. Deltagande doktorander bjuds på middag den 15/8 och lunch den 16/8 innan konferensen börjar.

Mer information kommer att skickas via epost till deltagare. Ytterligare information till doktorander som deltar på förkonferensen skickas separat.

Innehåll

KONFERENS I PEDAGOGISKT ARBETE, 2023	1
INTRODUKTION	2
PRAKTISK INFORMATION	5
KEYNOTE	11
CHANGING THE PRACTICE: CHILDREN'S PERSPECTIVES ON SCHOOL DEVELOPMENT	11
SESSION 1	12
MÅNGFALD OCH DELTAGANDE I FÖRSKOLAN	12
DEN SVENSKA FÖRSKOLAN SOM INTEGRATIONSARENA FÖR NYANLÄNDA BARN - MÖJLIGHETER OCH HINDER	13
CONCEPTUALIZING DIVERSITY AS THE HYBRID SPACE OF NEGOTIATION IN SWEDISH ECEC POLICY	15
SAMVERKAN MELLAN FÖRSKOLEPEDAGOGER OCH FÖRÄLDRAR MED UTLÄNDSK BAKGRUND I FÖRSKOLAN	16
PRAKTIKNÄRA FORSKNING I SAMARBETE MED DELTAGARE INOM ETT PROJEKT OM MODERSMÅL I FÖRSKOLAN	17
HÅLLBAR UTVECKLING	18
HELA SKOLAN STÄLLER OM! ÄMNESINTEGRERAT TEMAARBETE PÅ SCHEMAT.	19
HÅLLBAR UTVECKLING GENOM TRE ARENOR I SKOLÄMNET SLÖJD	20
A WHOLE (PRE)SCHOOL APPROACH TO SUSTAINABILITY IN ECO- AND NONECO-CERTIFIED PRESCHOOLS IN SWEDEN: <i>PRINCIPALS' VIEWS AND ATTITUDES</i>	22
UNDERVISNING FÖR HÅLLBAR UTVECKLING I NATUREN	24
DIGITALT DELTAGANDE	25
EN ROBOT I MITT KLASSRUM: GRUNDSKOLLÄRARENS SYN PÅ SIN UNDERVISNING MED NÄRVARANDE SÅVÄL SOM DÄRVARANDE ELEVER/AV1-ROBOTAR	26
NÄRVARO ELLER FRÅNVARO – SOCIALA MEDIER FÖR LÄRANDE	27
LÄRARUPPFATTNINGAR OM UNDERVISNING I SVENSKA FÖR INVANDRARE UNDER COVIDPANDEMIN	29
PROFESSIONELL DIGITAL KOMPETENS FÖR ATT UNDERVISA FÖR ETT DIGITALT MEDBORGARSKAP	30
<i>FÖRSLAG PÅ PRAKTIKNÄRA FORSKNING FÖR UTVECKLING AV ÄMNESLÄRARUTBILDNINGSPROFESSIONEN</i>	30
NORMKRITIK OCH RELATIONER I SKOLA OCH FRITIDSHEM	31
USING COMICS FOR NORM-CRITICAL DISCUSSION IN SECONDARY SCHOOL	32
KAMRATGRUPPSRELATIONER I FRITIDSHEMMET. <i>FORMER FÖR DELTAGANDE I ELEVAKTIVITETER</i>	34
DEN MAGISKA CIRKELN: <i>LEKFULLHET SOM REDSKAP FÖR ÖKAD DELAKTIGHET BLAND AUTISTISKA ELEVER</i>	35
GENUS I MELLANSTADIETS HISTORIEUNDERVISNING	36

SO-UNDERVISNING OCH SOCIAL FOSTRAN	37
LÄRANDEMÅL I RELIGIONSKUNSKAP	38
<i>SLUTA VA KONFLIKTRÄDDA SÅ VI KAN TA DOM HÄR PROBLEMEN INNAN DET ÄR FÖR SENT! ELEVERS ERFARENHETER, REFLEKTIONER OCH ÖNSKNINGAR OM KONTROVERSIELLA FRÅGOR I KLASSRUMMET.</i>	40
KVALITET I UNDERVISNING OM EKONOMI I SAMHÄLLSKUNSKAP: <i>KLASSRUMSOBSERVATIONER I ÅRKURS 9</i>	41
MED KULTURELLT FOSTRANSUPPDRAG: <i>HÖGTIDER SOM KULTURARV I SKOLA OCH FRITIDSHEM</i>	42
LÄRARUTBILDNING	43
UTFORSKANDE SAMTAL SOM ÄMNESDIDAKTISKT VERKTYG I LÄRARUTBILDNINGEN. <i>EXEMPLET SKRIVUNDERVISNING</i>	44
NEUROPSYKIATRISKA FUNKTIONSNEDSÄTTNINGAR SOM KUNSKAPSOMRÅDE I LÄRARUTBILDNINGEN <i>OM FORSKNINGSFÖRANKRING AV ETT NYTT EXAMENSMÅL</i>	45
HANDLEDARES REFLEKTIONER KRING UNDERVISNINGSHÄNDELSE	47
AKADEMISK DRIFT AV LÄRARUTBILDNING I ESTETISKA ÄMNEN FRÅN 1940-TALET TILL 1970-TALET	48
SESSION 2	49
PROFESSION I UTVECKLING	49
FRITIDSHEMSLÄRARES PERSPEKTIV PÅ FRITIDSHEMMENS LÄRMILJÖER, ELEVERS BEHOV OCH FRITIDSHEMMETS UPPDRAG	50
LÄRARPROFESSION I UTVECKLING MED HJÄLP AV VETENSKAPLIGA BEGREPP	52
MÖJLIGHETER FÖR VUXNA ANDRASPRÅKSELEVER ATT LÄRA SIG FÖR YRKET ÖNSKVÄRDA NORMER, VÄRDERINGAR OCH FÖRHÅLLNINGSSÄTT <i>MED FOKUS PÅ VÅRD- OCH OMSORGSELEVER INOM ÄLDREOMSORGEN</i>	53
SAMVERKAN I PRAKTIKNÄRA FORSKNING <i>PROFESSIONELL UTVECKLING GENOM AKTIONSFORSKNING</i>	55
SPONTANA LEKMILJÖER OCH UNDERVISNINGSSITUATIONER	56
SMÅ STEG PÅ ÖVERGÅNGSSTÄLLET <i>MOBILA FORMATIONER UNDER FÖRSKOLEUTFLYKTER</i>	57
<i>KOJAN OM BARNES RÄTT TILL SPONTANA LEKPLATSER</i>	58
FÖRSKOLEBARNES UTELEK VINTERTID <i>NYA MÖJLIGHETER ELLER HINDER?</i>	59
MULTIMODAL GESTALTNING OCH TEXTSAMTAL	60
EVOLUTION I SERIEFORMAT	61
UTFORSKANDE OCH FÖRDJUPANDE TEXTSAMTAL OM KOMPLEXA SKÖNLITTERÄRA TEXTER	63
SKÖNLITTERATUR I HÖGSTADIETS NO-UNDERVISNING	64
DIGITAL(ISERINGENS) GESTALTNING I GRUNDSKOLANS MUSIKSKAPANDE UNDERVISNING	66
ATT LÄRA OCH FOSTRÄ FÖR DEMOKRATISKT MEDBORGARSKAP	67
POWERFUL KNOWLEDGE ABOUT DEMOCRACY IN SWEDISH SOCIAL SCIENCE EDUCATION	68
DEMOCRATIC PILGRIMAGE: <i>SWEDISH STUDENTS' UNDERSTANDING OF STUDY TRIPS TO HOLOCAUST MEMORIAL SITES</i>	70
NATURKUNSKAPSÄMNETS MÖJLIGHETER ATT UPPLEVAS SOM RELEVANT AV GYMNASIELEVER	71
<i>WHY DON'T THE KIDS WANT TO GO TO SCHOOL? SCHOOL ABSENTEES, SCHOOL CULTURE, AND OPPORTUNITY STRUCTURE</i>	72
DIDAKTIK OCH UNDERVISNING	74
MATEMATIKUNDERVISNING - EN LÄS- OCH SKRIVUTVECKLANDE DIDAKTIK I FÖRSKOLEKLASS	75
DIFFERENTIERAD UNDERVISNING <i>FÖR ATT FÖLJA OCH FRÄMJA FÖRSKOLEKLASSELEVERS SKRIFTSPRÅKSUTVECKLING</i>	77
DIDAKTISKA INTERVENTIONER OCH ÅTERKOPPLINGSSITUATIONER FÖR UTVECKLAD UNDERVISNINGSPRAKTIK	78
GEMENSAM LÄS- OCH SKRIVUNDERVISNING	80

UNDERVISNING FÖR NYANLÄNDA	81
UTVECKLING AV PEDAGOGISKA METODER FÖR INTEGRERING AV UTTALSUNDERVISNING PÅ SFI	82
LÄSFÖRMÅGA HOS SFI ELEVER	84
SVENSKUNDERVISNING FÖR NYANLÄNDA VAD ÄR DET? <i>LÄROMEDELSANALYS AV LÄROMEDEL I SVENSKA SOM ANDRASPRÅK FÖR NYANLÄNDA ELEVER PÅ MELLANSTADIET</i>	85
ENGELSKA VID SPRÅKINTRODUKTION: <i>ETT ÄMNE SOM FLYGER UNDER RADARN</i>	86

SESSION 3 **87**

SPECIALPEDAGOGIK OCH INKLUDERING	87
INKLUDERING I SKOLAN <i>HUR KAN VI ORGANISERA FÖR INKLUDERING?</i>	88
KOMMUNERS ANVÄNDANDE AV DIGITALA SYSTEM VID SPECIALPEDAGOGISK DOKUMENTATION I FÖRSKOLAN <i>OM NYA ORGANISATORISKA KARTOR FÖR PROFESSIONELLA</i>	90
DYSLEXI OCH LÄRANDE UTIFRÅN DET SOCIOKULTURELLA PERSPEKTIVET OCH UTVECKLINGSPSYKOLOGITEORIN	91
OSYNLIGT ARBETE I ORGANISERINGEN AV SOCIAL OJÄMLIKHET	93
FRITIDSHEMMETS PRAKTIK	95
BARNNS MENINGSSKAPANDE I FRIVILLIGHET OCH STYRNING I FRITIDSHEM	96
FRITIDSHEMMETS OMSORG <i>BARNNS OCH PERSONALS GÖRANDE, PERSPEKTIV OCH ERFARENHETER</i>	97
LÄRARE I FRITIDSHEMMS PROFESSIONELLA IDENTITETER	99
ATT SKAPA SIG SJÄLV OCH ANDRA <i>POPULÄRKULTUREN SOM VERKTYG FÖR SAMTAL I FRITIDSHEMMETS VARDAG</i>	100
UTBILDNING FÖR PROFESSION	101
SPRÅKVERKSTADEN I <i>SKÄRNINGSPUNKTEN MELLAN BREDDAD REKRYTERING OCH EXCELLENS?</i>	102
DEN SVÅRFÅNGADE SJÄLVSTÄNDIGHETEN I STUDENTERS SJÄLVSTÄNDIGA ARBETEN	104
SKRIVDIDAKTISK KUNSKAPSBILDNING GENOM HANDLEDDNINGSSAMTAL I ÄMNESLÄRARPROGRAMMETS VERKSAMHETSFÖRLAGDA UTBILDNING	105
DUAL CAREER SUPPORT PROGRAM AT UPPER SECONDARY SCHOOL <i>A PREREQUISITE FOR WORLD-CLASS ATHLETES?</i>	106
UNDERVISNING I FÖRSKOLA	107
KREATIVT ÄTANDE: <i>MAT OCH LÅTSASLEK I FÖRSKOLANS MÅLTIDER</i>	108
PRESCHOOL CHILDREN'S OPPORTUNITIES TO BE PHYSICALLY ACTIVE IN PRESCHOOL EDUCATION	109
HISTORIA I SJÄLVT ÄR SPÄNNANDE <i>TEMATISKT ARBETE MED HISTORIA I FÖRSKOLAN</i>	110
ATT ISCENSÄTTA EN NY LÄROPLAN – <i>EN FALLSTUDIE AV REKTORER I FÖRSKOLAN.</i>	112
STRUKTURELLA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR UTBILDNING OCH LÄRANDE	113
FÖRHANDLINGAR OM FRITIDSHEMMETS KVALITET PÅ EN LOKAL FORMULERINGSARENA.	114
MAKTEN ÖVER POPULÄRKULTUREN PÅ FRITIDSHEMMET	115
ELEVERS PERSPEKTIV PÅ STÖDJANDE SKOLKLIMAT OCH HJÄLPSÖKANDE	116
EXPLORING THE WORK THAT MAKES THE EDUCATIONAL POSSIBLE IN THE CONTEXT OF POLICING IN SCHOOL <i>PRAKTIKNÄRA FORSKNING THROUGH EDUCATIONAL PHILOSOPHY AND PRISON ABOLITION</i>	118
FYSISK AKTIVITET	120
ATT ANPASSA IDROTTSUNDERVISNINGEN <i>HUR SKA VI GÖRA FÖR ATT DU SKA KUNNA VARA MED?</i>	121
THE IMPORTANCE OF STIMULATION IN SCHOOL FOR THE WELL-BEING OF GIFTED STUDENTS	122
EN LITTERATURÖVERSIKT ÖVER FÄLTET AKADEMISKT SÄRSKILT BEGÅVADE ELEVER OCH FYSISK AKTIVITET.	123
FRILUFTSLIVSUNDERVISNING SOM MATERIELL-DISKURSIV PRAKTIK	125

SESSION 4**127**

UPPDRAG OCH PRAKTIK I PEDAGOGISKT ARBETE	127
FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ISCENSÄTTNING AV EN NY KURSPLAN I BILDÄMNET	128
FORSKNINGSCIRKEL SOM PEDAGOGISKT VERKTYG. <i>EN AKTIONSFORSKNINGSSTUDIE KRING DET DEMOKRATISKA UPPDRAGET.</i>	129
ATT TÄNKA MED TEORI <i>OM TEORINS AKTÖRSKAP INOM PEDAGOGISKT ARBETE</i>	130
TEACHERS' INFORMAL LEARNING IN AND FROM PRACTICE: <i>HOW EDUCATIONAL CONTEXTS FACILITATE OR OBSTRUCT PROFESSIONAL LEARNING IN UPPER SECONDARY SCHOOLS</i>	131
PRAKTIKNÄRA FORSKNING I FÖRSKOLA	133
DOKUMENTATION OCH ANALYS AV SPONTAN UNDERVISNING I FÖRSKOLAN <i>UTMANINGAR OCH MÖJLIGHETER</i>	134
"DET FINNS JU INGEN QUICK FIX!" <i>FÖRSKOLLÄRARE OCH FORSKARE I SAMVERKAN OM DILEMMAN I FÖRSKOLLÄRARES PRAKTIK</i>	136
VAD VILLKORAR HUR UNDERVISNING GÖRS I FÖRSKOLAN? <i>EN AKTIONSFORSKNINGSSTUDIE DÄR FÖRSKOLEPERSONAL KOLLEGIALT ARBETAR MED UNDERVISNINGEN.</i>	137
FÖRÄLDRAR TILL BARN MED FUNKTIONSHINDER UNDER PRESS UNDER COVID 19 PANDEMIN	139
KOMPETENS OCH KOMMUNIKATION I UTVECKLING	140
NATURVETENSKAPSUNDERVISNING SOM ETT BIDRAG TILL ELEVERS AGENS? <i>PROJEKT I SAMVERKAN MED LÄRARE OCH FÖRSKOLLÄRARE</i>	141
LESSON PLANNING PRACTICES IN MATHEMATICS IN TEACHER EDUCATION	142
ATT FÖLJA MED EN BIT PÅ VÄGEN <i>FOLKHÖGSKOLELÄRAREN OCH SAMTALEN SOM KOM PÅ KÖPET</i>	144
SKRIVARBETE SOM YRKESKUNNANDE I DEN NYA ARBETSORDNINGEN	145
ETT UPPKOPPLAT KLASSRUM	146
"FAST DET ÄR EN BRA BEKRÄFTELSE PÅ ATT DET INTE ÄR MIN MAGKÄNSLA" <i>ISCENSÄTTANDET AV "LEARNING ANALYTICS" I KLASSRUMMET</i>	147
LÄRARES DIGITALA TEXTKOMPETENSER	149
VIDEOETNOGRAFISK METOD OCH EN UNDERSÖKNING OM ELEVERS MULTIMODALA TEXTDESIGN I UPPKOPPLADE KLASSRUM	150
FRITIDSHEMMET UNDER UTVECKLING	152
FRITIDSHEMMETS DIDAKTIK – VAD ÄR DET?	153
DET REKONSTRUERADE FRITIDSHEMMET <i>HUR HAR 2010-TALET SKOLPOLITISKA REFORMER FÄRGAT FRITIDSHEMMET AV IDAG?</i>	154
FRITIDSHEMMETS DIDAKTIK	155
ELEVERS ERFARENHET SOM GRUND FÖR FRITIDSHEMMETS UNDERVISNING	156

Keynote

Changing the Practice: Children's Perspectives on School Development

Patricia Schuler, Zürich University of Teacher Education

School development is traditionally associated with school quality. Empirical studies on school development focus on output in relation to learning performance. The children's perspective is often neglected. I would like to illustrate how the children's perspective can be the starting and end point of successful school development.

Patricia Schuler, Professor for Professionalization in Teaching considering innovative Contexts at the Zurich University of Teacher Education. Her research interests are school development. All-day schools, school quality and the teaching profession. She gained her PhD from the University of Zurich on Adolescents' Cross curricular Competences in 2005, was co-chair of the research center for school improvement at The University of Zurich, head of the research center professionalization and competence development in Education at the Zurich University of Teacher Education and originally primary and secondary teacher in the canton of Zurich. Right now she is conducting research projects on various aspects on extended education. And a guest professor at LiU at the department for behavioral sciences and learning.

Session 1

16/8, 15:00-16:20

Mångfald och deltagande i förskolan

Kopparhammaren 22 (K022)

Chair: Tünde Puskás

Den svenska förskolan som integrationsarena för
nyanlända barn

Charlotte Löthman & Tünde Puskas

Conceptualizing diversity as the hybrid space of
negotiation

Maria Papakosma

Samverkan mellan förskolepedagoger och föräldrar
med utländsk bakgrund i förskolan

Jenny Warström

Praktiknära forskning i samarbete med deltagare inom
ett projekt om modersmål i förskolan

*Carla Jonsson, Hanna-Maret Outakoski & Annika
Norlund Shaswar*

Den svenska förskolan som integrationsarena för nyanlända barn - möjligheter och hinder

Charlotte Löthman & Tünde Puskás, Linköpings universitet

Studien syftar till att bidra med kunskap om hur förskolan fungerar som en integrationsarena för nyanlända barn. Inom den politiska och offentliga debatten i Sverige har deltagande i förskolan framställts som en nyckel till samhällelig integration. Det antas att förskolan möjliggör att migrerade barn lär sig svenska tidigt och tar del av det svenska samhällets värderingar och synsätt i syfte att bli integrerade i samhället (prop. 2021/22:132).

Genom etnografiskt fältarbete i två förskolor i ett språkligt och etniskt relativt homogent (landsbygds)område undersökes i denna studie nyanlända barns första steg in i förskolans praktik, och därmed förskolans möjligheter och utmaningar som integrationsarena. Den del av studien som presenteras på konferensen fokuserar särskilt på samlingen som social och pedagogisk mötesplats (Rubinstein Reich, 1993).

Studien baseras på etnografisk metodologi (Davies, 2008) och inkluderar 140 timmars observation och 24 timmars videodata i två förskolor med barn i åldrarna 3–5 år. Datan analyserades med hjälp av beskrivande innehållsanalys (Vaismoradi m.fl., 2013). I materialet ingår 21 videoinspelade samlingar.

Som teoretisk utgångspunkt används Klarenbeeks (2019, 2021) konceptualisering av integration som en process mot ökad (relationell) jämlikhet. Den innebär en undersökning av *hur* barnen ges förutsättningar att delta i förskolans praktik, och vilka potentiella hinder som finns. För att synliggöra hur integrationspraktiker kan förstås tar vi även hjälp av de två barndomssociologiska begreppen "becomings" versus "beings" avseende synen på barn (James & Prout, 2015).

Det preliminära resultatet visar att för de nyanlända barnen innebär samlingarna spatial inkludering men de ges sällan förutsättningar att inkluderas i den pedagogiska praktiken eller att delta i gemenskapen. Därigenom begränsas möjligheterna till integration. En förklaring till resultatet kan vara att pedagogerna anser att barnen "become" integrerade per automatik, vilket får följderna att deras "being" inte tillfullo uppmärksammas.

Referenser

- Davies Charlotte Aull (2008). *Reflexive Ethnography: A Guide to Researching Selves and others*. Routledge.
- James, A & Prout, A (Eds.) (2015). *Constructing and Reconstructing Childhood. Contemporary issues in the sociological study of childhood*. Routledge.
- Klarenbeek, L. M. (2021) Reconceptualising 'integration as a two-way process'. *Migration Studies*, 9(3): 902–921.
- Klarenbeek, L. M. (2019). Relational integration: a response to Willem Schinkel. *Comparative Migration Studies*, 7(20).
- Vaismoradi, M., Turunen, H., & Bondas, T. (2013). Content analysis and thematic analysis. *Nursing & Health Sciences*, 15(3): 398–405.
- Rubinstein Reich, L. (1993). *Samling i förskolan* (Diss.). Lund: Univ. Stockholm.
- Proposition (2021/22:132). *Förskola för fler barn*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Conceptualizing diversity as the hybrid space of negotiation in Swedish ECEC policy

Maria Papakosma, Umeå universitet

The aim of this article is to examine contemporary conceptualizations of cultural and linguistic diversity in the official Swedish policy for early childhood education and care (ECEC). The analysis draws on in-depth interviews with high-level policy actors and relevant documentary material. Using the concepts of ‘interculturality’ (Dervin & Simpson, 2021) and ‘hybridity’ (Bhabha, 1994) as theoretical tools the study explores understandings of diversity at preschool and connects these with the role of the preschool in culturally and linguistically diverse settings. The findings suggest that preschool is seen as a ‘third space’ where negotiation and dialogue emerges, embedded in dynamic notions of culture and varied identifications of multilingualism. Despite the consensus over the functions of the Swedish language in the preschool, there are several conceptual constructions of the multilingual child. These constructions are reflected in the multiple roles assigned to preschool. They are also associated with political and market-oriented demands based on preparing, preventing and promoting educational and welfare values to children and parents from diverse cultural and linguistic backgrounds.

References

- Bhabha, H. (1994). *The location of culture*. Routledge.p
- Dervin, F., & Simpson, A. (2021). *Interculturality and the political within education*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429471155>

Samverkan mellan förskolepedagoger och föräldrar med utländsk bakgrund i förskolan

Jenny Warström, Högskolan Dalarna

I detta avhandlingsprojekt riktas intresset mot förskolan, närmare bestämt samverkan mellan förskolepedagoger och föräldrar med svenska som andraspråk.

I en rapport av Skolinspektionen (2017) framhålls att samarbetet mellan föräldrar med utländsk bakgrund och pedagogerna kan förbättras. Rapporten visar att informationen mellan pedagoger och föräldrar inte fungerar bra pga. bristande kommunikation och personalen uppgav att de ville samarbeta mer med föräldrarna, men att de saknade kunskap för att genomföra detta (Skolinspektionen, 2017, s. 21). Det finns studier som belyser samverkan mellan föräldrar med utländsk bakgrund och pedagoger både i en svensk kontext och internationellt. När det gäller studier i den svenska kontexten, så saknas studier där föräldrarnas röster får träda fram.

Syftet med en del av doktorsavhandlingen är att studera förväntningar mellan förskolepedagoger och vårdnadshavare med svenska som andraspråk i förskolan.

Frågeställningar: Hur uttrycks vårdnadshavares och förskolepedagogers förväntningar i tal? Vilka diskurser kan utläsas från dessa förväntningar?

Föreliggande studie består av intervjuer med förskolepedagoger och vårdnadshavare på tre förskolor i Mellansverige. Sammanlagt intervjuades nio vårdnadshavare med svenska som andraspråk, fyra förskollärare och fyra barnskötare.

Med studiens inriktning på förväntningar mellan vårdnadshavare med svenska som andraspråk och förskolepedagoger är Faircloughs (1992, 2001) teori om diskurs en lämplig utgångspunkt för analysen av intervjuerna. Dessa förväntningar som kan tas för givna, kan med hjälp av Faircloughs kritiska diskursanalys synliggöra gömda diskurser som kan skapa och reproducera ojämlika maktrelationer.

Faircloughs tredimensionella modell har använts för att besvara mina frågeställningar.

Preliminära resultat förväntas bidra med kunskap och förståelse om de förväntningar som vårdnadshavare med svenska som andraspråk och förskolepedagoger har på varandra i förskolan. Detta förväntas bidra med kunskap för förskollärare, rektorer men även för förskolläraryrket.

Referenser

- Bunar, N. (2015) Tid att bli svensk: En studie av mottagandet av nyanlända barn och familjer i den svenska förskolan. *Nordic Early Childhood Education Research Journal, Tidsskrift for nordisk barnehageforskning*. 6(8) s. 1-14.
- Cohen, L. Manion, L., & Morrison, K. (2007) *Research Methods in Education* (6:e uppl). Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.
- Fairclough, N. (2001) *Language and Power*. Harlow: Longman.
- Skolinspektionen. (2017) *Förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling*.

Praktiknära forskning i samarbete med deltagare inom ett projekt om modersmål i förskolan

Carla Jonsson, Hanna-Maret Outakoski & Annika Norlund Shaswar,
Umeå Universitet

I föredraget presenteras ett pågående samarbete mellan deltagare och forskare inom ramen för det praktiknära forskningsprojektet 'Modersmål, minoriteter och språklig heterogenitet: Undervisningsformer och praktiker i förskola och skola med fokus på litteracitet' (Skolforskningsinstitutet, 2022–2024). Projektets syfte är att utveckla undervisningsformer som stödjer barns/elevs språkutveckling inom modersmålsverksamheter, med särskilt fokus på litteracitet dvs. läsande och skrivande. Forskningsprojektet sker i nära samarbete med en kommun, rektorer, lärare, vårdnadshavare och barn.

De huvudsakliga forskningsfrågorna är:

- 1) Vad kännetecknar samarbetet mellan deltagare och forskare i olika faser av projektet?
- 2) På vilka sätt bidrar forskningsprojektet till verksamheterna och till deltagarna?

Teori, metod och etiska principer

Projektet har sin metodologiska grund i lingvistisk etnografi (Copland & Creese, 2015) och bedrivs i form av ett aktionsforskningsprojekt (McNiff, 2013) med nära samarbete mellan forskare och deltagare/forskningspartners.

Projektet utgår ifrån forskningsstrategiska principer från urfolksforskning som bygger på reciproka tillitsrelationer samt känslighet för etiska principer av betydelse för minoriteter och urfolk. Dessa principer förpliktigar forskare till kritisk granskning av egna föreställningar (Snow m.fl. 2016). Den mest centrala av dessa principer är att forskningsfrågorna kommer från de 'communities'/gemenskaper man avser forska hos, med och bland. Av denna anledning har vi tidigt i planeringsprocessen haft samtal med och delvis gemensamt utformat projektet i samverkan med forskningspartners. Viktiga urfolksmetodologiska principer uppfylls dessutom genom att deltagare ges möjlighet att ha visst inflytande över utformningen av hela forskningsprocessen, så som genom att påverka materialskapande samt utformning av resultat och publikationer.

Förväntade resultat

I föredraget presenteras hur samarbetet har utvecklats genom projektets olika faser: samarbetet under perioden då vi skrev vår forskningsansökan, samarbetet i projektets uppstart och samarbetet under datainsamlingsfasen. Dessutom beskrivs hur samarbetet förväntas utvecklas vidare under projektets kommande faser: dissemination och avslut.

Referenslista

- Copland, F. & Creese, A. (2015). *Linguistic ethnography: Collecting, analysing and presenting data*. SAGE.
- McNiff, J. (2013). *Action Research: Principles and Practice*. Routledge.
- Snow, K.C., Hays, D.G., Caliwagan, G., Ford D.J., Mariotti, D., Mwendwa, J. M., Scott, W. E. (2016). Guiding principles for indigenous research practices. *Action Research*, 14(4), s. 357–375.

Hållbar utveckling

Kopparhammaren 23 (K023)

Chair: Margaretha Häggström

Hela skolan ställer om! Ämnesintegrerat temaarbete på skolan

Margaretha Häggström & Eva Marsh

Hållbar utveckling genom tre arenor i skolämnet slöjd

Ingrid Bergqvist

A whole (pre)school approach to sustainability in eco- and noneco-certified preschools in Sweden:

Principals' views and attitudes

Farhana Borg, Niklas Gericke, Mikael Winberg & Johan Borg

Undervisning för hållbar utveckling i naturen

Anders Ohlsson

Hela skolan ställer om! Ämnesintegrerat temaarbete på schemat.

Margaretha Häggström, Göteborgs universitet & Eva Marsh, Backatorpsskolan

På Backatorpsskolan är det kollegiala lärandet högt prioriterat, och utvecklingsarbete en grund för skolans pedagogiska idéer. Sedan 2020 har skolans rektor och lärare ingått i en aktionsforskningsstudie tillsammans med en forskare och 6 lärarstudenter från Göteborgs universitet. Under studiens första fas genomförde alla lärare och elever, från förskoleklass till årskurs 6, ett storylinearbete, under 5–6 veckor, där hållbar utveckling på olika sätt var det gemensamma temat. Storyline var en uppskattad arbetsform som skolan arbetat med varje termin under många år. Arbetslagen för respektive årskurs utformade innehållet och själva storyn. Aktionsforskningen resulterade i 6 studentuppsatser, en lärobok och ett flertal vetenskapliga artiklar. Utifrån arbetets resultat ville man arbeta vidare och utveckla skolans värdegrundsarbete, inklusive läroplanens övergripande teman och demokratiska uppdrag. Fortfarande med hållbar utveckling som bas.

Undervisningen skulle designas för delaktighet och elevinflytande, ökad studiemotivation, meningsskapande och kollaborativt lärande. Det beslutades då att all undervisning, hela året, skulle ske som temaarbeten. Den nya läroplanen, Lgr22, medgav tydligare ett sådant arbete än Lgr11, ansåg skolans ledning. Skolans personal planerade för 3 teman per termin. Ett av dessa skulle utgöras av en storyline. Det innebär att hela skolan arbetar med samma tema samtidigt.

Vår presentation handlar om hur detta utvecklings- och förändringsarbete kom till, genomförs och utvärderas.

Hållbar utveckling genom tre arenor i skolämnet slöjd

Ingrid Bergqvist, Umeå universitet

Syftet med studien är att synliggöra och bidra med ny kunskap på vilket sätt undervisning för hållbar utveckling tolkas och kommer till uttryck i skolämnet slöjd i den svenska grundskolan. I studien söker jag svar på följande frågor:

Hur beskrivs de olika dimensionerna av hållbar utveckling, både historiskt och nutida i styrdokument?

- Hur skapar den lokala kontexten förutsättningar för undervisning för hållbar utveckling?
- Hur tolkar och förstår lärare i slöjd undervisning för hållbar utveckling?
- Hur iscensätter lärare sina tolkningar av slöjd för hållbar utveckling?

Läroplansteori (Bernstein, 2000; Wahlström, 2015) används för att analysera hur hållbarhet transformeras genom den officiella arenan, tolkningsarenan och realiseringsarenan. Balls teori om Policyartefakter (Ball, m.fl, 2012) används för att analysera artefakter i slöjdundervisningen.

I studien används en kvalitativ metodologi och en bred forskningsdesign, inspirerad av etnografi (Jeffrey & Truman, 2004). Styrdokumentet analyseras med hjälp av innehållsanalys (Esaiasson, 2017 m.fl) intervjuer med sex lärare används för att analysera lärares tolkning av hållbar utveckling samt deltagande observation (Fangen, 2005) hos de sex lärarna.

Resultat från läroplansanalysen visar att social, ekologisk och ekonomisk dimension inlemmas i alla styrdokument men med olika mål och i olika utsträckning. Intervjuerna visar att slöjdlärare tolkar hållbar utveckling på olika sätt, såsom genom avskilda ”återbruksprojekt”, att vara utomhus och slöjda, att vårda, lappa och laga eller att slöjd är ”naturligt” hållbart. I observationerna synliggörs hur fakta varvas med normer i syfte medvetandegöra eleverna om att vi behöver anpassa vårt sätt att leva. Resultatet belyser att lärarna talar mest om ekologisk hållbarhet, men implicit visar observationerna att sociala hållbarhetstarkt närvarande i slöjdundervisningen. Ett viktigt resultat är att lärares tolkning av hållbar utveckling i slöjd leder till ett mer abstrakt, ”teoretiserat” ämnesinnehåll. Utrymmet för eleverna att formge och framställa tycks minska vilket väcker frågor om vilken kunskapsform lärare prioriteras och vad som händer med ett ämne när ett nytt obestämbart begrepp som hållbar utveckling förs in i styrdokumentet.

Referenser:

- Ball, Stephen. J. 2003. "The Teacher's Soul and the Terrors of Performativity." *Journal of Education Policy* 18 (2): 215–228.
- Bernstein, B. (2000). *Pedagogy, symbolic control and identity*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A.E. & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (Femte upplagan). Stockholm: Wolters Kluwer.
- Fangen, Katrine. (2005). *Deltagande observation*. Stockholm: Liber.
- Jeffrey, B., & Troman, G. (2004). Time for Ethnography. *British Educational Research Journal*, 30, 535-548. <http://dx.doi.org/10.1080/0141192042000237220>
- Wahlström, Ninni (2016). *Läroplansteori och didaktik*. Andra upplagan Malmö: Gleerup Utbildning AB

A whole (pre)school approach to sustainability in eco- and noneco-certified preschools in Sweden: *Principals' views and attitudes*

Farhana Borg, Högskolan Dalarna, Niklas Gericke, Karlstads universitet, Mikael Winberg, Umeå universitet & Johan Borg, Högskolan Dalarna

Although a whole school approach (WSA) to sustainability has been described as one of the most meaningful education approaches, the concept of WSA has not yet been widely explored within the context of preschool education, where the play, learning, and care are preconditions for a wholeness in childhood. The concept of the WSA considers raising quality and standard across entire education institution (Henderson & Tilbury, 2004). This approach also emphasizes the needs for (pre)school to engage children, teachers, parents, and the wider community in sustainability (Mogren, Gericke & Scherp, 2019). The principals have important roles to play in reforming and prioritizing preschools activities towards sustainability (Borg & Vinterek, 2020). This paper explores 50 principals' views and attitudes towards sustainability from a WSA perspective. Using randomized sampling, the principals were selected from 25 eco-certified and 25 non-eco-certified preschools in 25 municipalities in Sweden, out of 290. A questionnaire was utilized to collect demographic information about the preschools, number of children, number of qualified teachers, principals' attitudes towards preschool's activities with sustainability, and also an open-ended question about how the principals themselves integrate sustainability in their planning of preschool activities and what they actually do. The qualitative data was analyzed by using Wals and Mathie's (2022) six component Whole School Approach Flower Model. The components are: 1. *Vision, ethos, leadership and coordination*; 2. *Institutional practices*; 3. *Pedagogy and learning*; 4. *Curriculum*; 5. *Community connections*; and 6. *Capacity building*. The components were adapted and operationalized within a preschool context. The quantitative data was analyzed by principal component analysis (PCA) in the SIMCA statistical software (Umetrics 2020). This study is a part of a project, "Eco-certified preschools and children's learning for sustainability: Researching holistic outcomes of preschool education for sustainability (HOPES)" (Swedish Research Council, Dnr. 2018-04445). The analyses will be completed by June, 2023.

References

- Borg, F., & Vinterek, M. (2020). Principals' Views on and Descriptions of Preschool Education for Sustainable Development. *Journal of Applied Technical and Educational Sciences*, 10(2), 18-40.
doi:10.24368/jates.v10i2.170
- Henderson, K., & Tilbury, D. (2004). *Whole school approaches to sustainability: An international review of sustainable school programs*. Report prepared by Macquarie University for the Australian Government Department of the Environment and Heritage. Sydney.
- Mogren, A., Gericke, N., & Scherp, H.-Å. (2019). Whole school approaches to education for sustainable development: a model that links to school improvement. *Environmental Education Research*, 25(4), 508-531. <https://doi:10.1080/13504622.2018.1455074>
- Umetrics. (2020). *SIMCA-P+*. In (Version 16.0) [Computer software]. Sartorius Stedim Inc. https://www.sartorius.com/en/products/process-analytical-technology/data-analytics-software/mvdasoftware/simca?gclid=Cj0KCQiAvvKBBhCXARIsACTePW-oD9sm_Ng1dgNBivHH9GFSApdp5wo2G0ED0ydryNnzZQ-20Xoj_vIaApIwEALw_wcB
- Wals, A. E. J., & Mathie, R. G. (2022). Whole school responses to climate urgency and related sustainability challenges: A perspective from Northern Europe. In M. Peter & R. Heraud (Eds.), *Encyclopedia of educational innovation* (pp. 1-8): Springer: https://doi.org/10.1007/978-981-13-2262-4_263-1.

Undervisning för hållbar utveckling i naturen

Anders Ohlsson, Högskolan Dalarna

Förskolans betydelse som arena för implementering av undervisning för hållbar utveckling (UHU) är påvisad i tidigare forskning (Borg 2017). I den svenska förskolan har UHU varit en del i läroplanen sedan 2019, men hur EfS genomförs i praktiken är relativt okänt. Syftet med denna studie är att undersöka hur UHU genomförs på svensk förskola utifrån de förändrade förutsättningarna i läroplanen. För att få svar på syftet har först en intervju och sedan en observationsstudie genomförts. Först intervjuades sexton förskollärare. Dessa valdes slumpvist ut i åtta kommuner i Sverige. Dessa intervjuades individuellt utifrån en semistrukturerad intervjuguide. De utskrivna transkripten analyserades sedan med hjälp av tematisk analys. Därefter valdes två förskollärare ut till en ostrukturerad observationsstudie under tre dagar på vardera förskolan. Observationerna analyserades med en kvalitativ innehållsanalys (Cohen et al. 2018).

I det preliminära resultatet av studien synliggörs fyra EfS-praktiker; Barns agens, Aktivt närvarande pedagoger, Barns erfارande och Kommunikation mellan barn och förskollärare. EfS-praktikerna synliggörs i analysen av intervjuerna och synliggörs i observationsstudien där de förekommer i samtliga undervisningsstrategier. Förutom planerad och spontan undervisningsstrategi beskriver förskollärarna en semi-spontan undervisningsstrategi där miljöer och material tillförts för att specifik undervisning ska kunna ske på barnens initiativ. Semi-spontan undervisning sker inomhus och på gården men i skogen väljer förskollärarna i studien en planerad undervisningsstrategi. Den planerade undervisningen i skogen, till skillnad mot planerad undervisning inomhus, ger barnen begränsade möjligheter att erfara och reflektera. Det behövs mer forskning i ämnet, men studiens resultat visar på ett behov av ökad kunskap hos förskollärarna om hur undervisning utomhus kan bedrivas, och hur barnens erfارande och möjlighet till reflektion tas tillvara. En bidragande orsak till förskollärarnas val av undervisningsstrategi kan vara otrygghet över hur risker i naturen ska hanteras.

Referenslista

- Borg, F. (2017). *Caring for people and the planet: preschool children's knowledge and practices of sustainability*. (79 Doctoral thesis, comprehensive summary), Umeå University, Umeå. Retrieved from <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-138098> DiVA database.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education (8th ed.)*. Abingdon: Routledge

Digitalt deltagande

Kopparhammaren 24 (K024)

Chair: Maria Arvidsson

En robot i mitt klassrum: Grundskollärares syn på sin undervisning med närvarande såväl som därvarande elever/AVI-robotar

Maria Arvidsson, Linnéa Stenliden & Anna Martín Bylund

Närvaro eller frånvaro - Sociala medier för lärande
Marcus Sundgren

Läraruppfattningar om undervisning i svenska för invandrare under Covidpandemin
Åsa Wedin

Professionell digital kompetens för att undervisa för ett digitalt medborgarskap: förslag på praktisknära forskning för utveckling av ämneslärarutbildningsprofessionen
Alex Örtegren

En robot i mitt klassrum: grundskollärares syn på sin undervisning med närvarande såväl som därvarande elever/AV1-robotar

Maria Arvidsson, Linnéa Stenliden & Anna Martín Bylund,
Linköpings universitet

Oron för att det finns elevgrupper som inte deltar i skolas undervisning har funnits länge. Detta grundar sig i alla barns rätt till utbildning, som ingår i såväl FN:s deklaration om mänskliga rättigheter som i barnkonventionen, inte tillgodoses. Problematisk skolfrånvaro och ”hemmasittande” är exempel på begrepp som används i den svenska kontexten för att adressera ett växande fenomen där elever av olika skäl inte vill eller kan vara på plats i skolan (Utbildningsdepartementet, 2016). Historiskt sett har skolfrånvaro hanterats utifrån en holistisk ansats, där varje enskild lärare haft ett stort ansvar och handlingsutrymme att (re)agera. På senare tid finns en tendens att dela upp problematiken i olika områden kopplade till olika professioners expertis vilket genererar en mängd olika angreppssätt och anpassningar i syfte att möjliggöra elevers ökade närvaro och deltagande i skolarbetet (Sälzer, 2012; Reid, 2008). Ett sätt som sedan några år tillbaka testas i svenska skolor, är att låta elever med problematisk skolfrånvaro delta i skolans undervisning i realtid via en social robot som ska fungera som ”barnets ögon, öron och röst i klassrummet”. Syftet med den här studien är att problematisera elevers digitala deltagande i klassrum via en AV1-robot med utgångspunkt i lärares syn på planering, genomförande och uppföljning av undervisning där de flesta elever närvarar på plats och enstaka elever närvarar med hjälp av en social robot. En kvalitativ digital enkät och uppföljande djupintervjuer med lärare genomförs och analyseras med hjälp av begreppen alienation (Hascher & Hadjar, 2018) och (re)spons-able pedagogy (Bozalek & Zembylas, 2017). Intervjuerna förväntas ge fördjupade kunskaper om fenomenet problematisk skolfrånvaro kopplat till alienerade relationer och lärares utrymme att både svara an och ta ansvar för undervisning med en social robot.

Referenser

- Bozalek, V. & Zembylas, M. (2017). Towards a response-able pedagogy across higher education institutions in post-apartheid South Africa: An ethico-political analysis. *Education as Change* 21(2), 62–85.
- Hascher, T. & Hadjar, A. (2018). School alienation – Theoretical approaches and educational research, *Educational Research*, 60(2), 171-188.
- Reid, K. (2008). The causes of non-attendance: an empirical study, *Educational Review*, 60(4), 345-357.
- SOU 2016:94 (2016). Saknad! uppmärksamma elevers frånvaro och agera : betänkande. Att vända frånvaro till närvaro - en utredning om problematisk elevfrånvaro. Stockholm: Wolters Kluwer; 2016. Hämtad från <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2017/01/sou-201694/>
- Sälzer, C. et. al (2012). Predicting adolescent truancy: The importance of distinguishing between different aspects of instructional quality. *Learning and Instruction* 22, 311-319.

Närvaro eller frånvaro - Sociala medier för lärande

Marcus Sundgren, Mittuniversitetet

De senaste årens pandemi har satt ljuset på fjärrundervisning. Det har tillämpats i en tidigare aldrig skådad omfattning, dessutom i lägre åldersgrupper än vanligt. Fenomenet har beskrivits som *Emergency Remote Teaching* (Bozkurt & Sharma, 2020; Hodges m.fl., 2020; Mohammed m.fl., 2020) för att urskilja undervisning orsakad av kriser och katastrofer från välplanerad distansundervisning (Online Education). Men denna framtvingade ”fjärrundervisning i kris” har även lyft behovet av ökad kunskap kring elevers digitala lärmiljö, vilket inkluderar system och plattformar utanför utbildningsanordnarens kontroll.

Syftet med denna studie är att undersöka hur tillgången till fritt tillgängliga digitala plattformar kan inverka på lärandemiljön för studiegrupper i samband med fjärrundervisning. Detta undersöks utifrån frågeställningarna: *hur resonerar de lärande kring val av kommunikationsplattformar?* samt *vilka möjligheter och utmaningar kan identifieras?*

Studien har en parallell mixad design och datainsamlingen genomfördes genom semistrukturerade gruppintervjuer (n=2, en intakt studiegrupp och en tvärgrupp med representanter från 6 studiegrupper) och en mindre enkät (n≈80). Med Community of Inquiry som lins (e.g., Garrison, 2017; Garrison m.fl., 1999; Vaughan m.fl., 2013) visar preliminära resultat att studenter snabbt och spontant organiserar sig för att hitta smidiga kommunikationslösningar. Fördelar som stärkt social och kognitiv närvaro kan identifieras. Det kan också uppstå nackdelar då kommunikationen flyttar utanför lärares insyn. Möjligheten att identifiera behov av gruppstödande insatser eller tillrättaläggande av missuppfattningar försvåras. Förekomst av kränkande beteende hamnar utanför utbildningsanordnarens kontroll, och elever/studenter som valt att stå utanför plattformar som Facebook riskerar att uteslutas från studiegruppsarbeten. Viss lärarinsyn kan dock återfås genom digitala lösningar (e.g., Sundgren & Jaldemark, 2020).

Referenser

- Bozkurt, A., & Sharma, R. C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to CoronaVirus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 6.
- Garrison, D. R. (2017). *E-learning in the 21st century: A community of inquiry framework for research and practice* (Third edition). Routledge.
- Garrison, D. R., Anderson, T., & Archer, W. (1999). Critical inquiry in a text-based environment: Computer conferencing in higher education. *The Internet and Higher Education*, 2(2–3), 87–105. [https://doi.org/10.1016/S1096-7516\(00\)00016-6](https://doi.org/10.1016/S1096-7516(00)00016-6)
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The Difference Between Emergency Remote Teaching and Online Learning. *Educause Review*. <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>
- Mohammed, A. O., Khidhir, B. A., Nazeer, A., & Vijayan, V. J. (2020). Emergency remote teaching during Coronavirus pandemic: The current trend and future directive at Middle East College Oman. *Innovative Infrastructure Solutions*, 5(3), 72. <https://doi.org/10.1007/s41062-020-00326-7>
- Sundgren, M., & Jaldemark, J. (2020). Visualizing online collaborative writing strategies in higher education group assignments. *International Journal of Information and Learning Technology*, 37(5), 351–373. <https://doi.org/10.1108/IJILT-02-2020-0018>
- Vaughan, N. D., Cleveland-Innes, M., & Garrison, D. R. (2013). *Teaching in blended learning environments: Creating and sustaining communities of inquiry*. AU Press.

Läraruppfattningar om undervisning i svenska för invandrare under Covidpandemin

Åsa Wedin, Högskolan Dalarna

För vuxna invandrare i Sverige erbjuds grundläggande undervisning i svenska som andraspråk i form av svenska för invandrare (sfi). I denna presentation visas resultat från en studie av sfi-lärares uppfattningar av hur covidpandemin påverkade deras undervisning och elevernas lärande. Studien ingår i ett aktionsforskningsprojekt som syftar till att utveckla undervisning i grundläggande litteracitet bland elever med kort eller ingen tidigare skolbakgrund, studieväg 1. Projektet involverade lärare och elever på fyra sfi-skolor. Denna presentation bygger på individuella och fokusgruppintervjuer med lärare från dessa skolor som har analyserats genom tematisk innehållsanalys.

För dessa lärare betydde covidpandemins utbrott en mycket snabb omställning från klassrumsundervisning till varierande kombinationer av digital undervisning och klassrumsundervisning i små grupper. I intervjuerna talar lärarna om sina erfarenheter och om hur de kreativt transformerade sina tidigare undervisningsrutiner för att anpassa sig till nya och föränderliga villkor. De talar om den digitala undervisningen som både en utmaning och en fördel för undervisningen och även för elevernas andraspråkutveckling. De uttrycker bland annat att eleverna hade mer utvecklade digitala förmågor än vad lärarna hade förutsett och att eleverna i vissa fall deltog mer aktivt i undervisningen när läraren inte var fysiskt närvarande. Å andra sidan talade lärarna också om hur de digitala och hybrida undervisningsformerna på olika sätt begränsade deras undervisning och försenade elevernas andraspråkutveckling. Utifrån denna studie finner vi begreppet *Emergency Remote Teaching* (Hodges mfl. 2020) relevant och vi drar slutsatsen, liksom tidigare forskare (Nilsberth mfl, 2021) att skolornas beredskap att hantera denna kris var beroende av individuella lärares professionella kompetens och förmåga att agera självständigt.

Referenser

- Hodges, C. B. & Fowler, D. J. (2020). The COVID-19 Crisis and faculty members in higher education: From emergency remote teaching to better teaching through reflection. *International Journal of Multidisciplinary Perspectives in Higher Education*, 5(1), 118-122.
- Nilsberth, M., Slotte, A., Høegh, T., Zophoníasdóttir, S., Högström, J., Johansson, A., Olin-Scheller, C. & Tarander, E. (2021). Classrooms going online: Nordic lower secondary teachers' readiness at the COVID-19 outbreak. *Education in the North*, 28(3), 44-62. <https://doi.org/10.26203/6358-rk88>

Professionell digital kompetens för att undervisa för ett digitalt medborgarskap

förslag på praktisk forskning för utveckling av ämneslärarutbildningsprofessionen

Alex Örtegren, Umeå universitet

I ett samhälle genomsyrat av digitala teknologier blir det allt viktigare för unga att utveckla och utöva ett digitalt medborgarskap för att agera som medborgare, exempelvis i mötet med fake news, algoritmer och artificiell intelligens. Det digitala medborgarskapet ställer därför nya krav på skolans demokratiuppdrag och hur ämneslärarstudenter förbereds för detta uppdrag. Sådan förberedelse kräver att lärarutbildare har en professionsspecifik digital kompetens som omfattar teoretisk och praktikrelaterad kunskap kopplad till digitalt medborgarskap. Syftet med detta papper är att undersöka hur lärarutbildare ser på sin professionella digitala kompetens (PDK) för att kunna undervisa blivande ämneslärare för ett digitalt medborgarskap och diskutera hur praktisk forskning kan bidra till att vidareutveckla sådan undervisning. Pappret, som är ett delarbete i en avhandling, utgår ifrån en förståelse av PDK som fyra sammanflätade dimensioner som lärarutbildare behöver för att undervisa för ett digitalt medborgarskap: (1) generisk digital kompetens, (2) ämnesrelaterad, didaktisk digital kompetens, (3) professionsrelaterad digital kompetens och (4) transformativ agens (Gudmundsdottir & Hatlevik, 2018; 2020; cf. Örtegren, 2022). Dessa dimensioner präglas till viss del av temporalitet och plasticitet, varför PDK blir ett koncept i ständig förändring (Almás et al., 2021). Analysen av intervjuer med lärarutbildare visar att deras syn på sin PDK för att undervisa för ett digitalt medborgarskap varierar. Lärarutbildares tidigare erfarenheter, till exempel egen forskning, kan bidra till generisk och delvis ämnesrelaterad PDK. Samtidigt visar resultaten att få lärarutbildare ser sin ämnesdidaktiska PDK som tillräcklig för att möjliggöra för ämneslärarstudenter att stötta elevers utveckling av ett digitalt medborgarskap. Mot bakgrund av resultaten ger pappret förslag på framtida praktisk forskning som involverar lärarutbildare med fokus på undervisning för ett digitalt medborgarskap. Denna typ av forskning kan bidra till att stärka ämneslärarstudenters förberedelse för skolans demokratiuppdrag.

Referenser

- Almás, A. G., Bueie, A. A., & Aagaard, T. (2021). From digital competence to professional digital competence: Student teachers' experiences of and reflections on how teacher education prepares them for working life. *Nordic Journal of Comparative and International Education*, 5(4), 70–85. <https://doi.org/10.7577/njcie.4233>
- Gudmundsdottir, G. B., & Hatlevik, O. E. (2018). Newly qualified teachers' professional digital competence: Implications for teacher education. *European Journal of Teacher Education*, 41(2), 214–231. <https://doi.org/10.1080/02619768.2017.1416085>
- Gudmundsdottir, G. B., & Hatlevik, O. E. (2020). "I just Google it" - Developing professional digital competence and preparing student teachers to exercise responsible ICT use. *Nordic Journal of Comparative and International Education*, 4(3-4), 39–55. <https://doi.org/10.7577/njcie.3752>
- Örtegren, A. (2022). Digital Citizenship and Professional Digital Competence – Swedish Subject Teacher Education in a Postdigital Era. *Postdigital Science and Education*, 4(2), 467–493. <https://doi.org/10.1007/s42438-022-00291-7>

Normkritik och relationer i skola och fritidshem

Kopparhammaren 25 (K025)

Chair: Lars Wallner

Using Comics for Norm-critical Discussion in
Secondary School

Lars Wallner

Kamratgruppsrelationer i fritidshemmet – Former för
deltagande i elevaktiviteter

Helena Myllymäki Jonsson

Den magiska cirkeln: Lekfullhet som redskap för ökad
delaktighet bland autistiska elever

Ingela Visuri

Genus i mellanstadiets historieundervisning

Pontus Larsen & Emma Axinder

Using Comics for Norm-critical Discussion in Secondary School

Lars Wallner

Research on comics has leaped tall buildings and run faster than a speeding train in the past decade (Aman & Wallner, 2022), but there is still a lack of research focusing on teaching with comics (see, e.g., Tilley & Weiner, 2017; Wallner & Eriksson Barajas, 2020). Furthermore, research on norm-critical pedagogy with comics is also something that has been lacking attention. With comics being a popular graphic and textual literary media among children and youth, they are a valid source for learning about and discussing norms in educational practice (Wallner, 2017).

This presentation details an ongoing project where we explore classroom talk on comics and graphic novels in secondary school – primarily focusing on aspects of norms, i.e., class, gender, and ethnicity, asking how students construct norms when using comics as a literary medium. Methodologically, we utilize conversation-analytical methods with video observations (Mondada, 2001, 2006) to capture close-knit situated interaction. Data has been collected in collaboration with three different schools, with students aged 14-19, working primarily with Swedish language and literature courses, or the social sciences. Students work in dyads, groups and whole class, and lessons of 30-90 minutes have been recorded.

Using gender as an example, results so far indicate that students working with Disney comics and superhero comics deconstruct and criticize gender binaries from comics' imagery. However, this critique remains superficial, revolving around the hypersexualized body imagery of the muscular superhero or outdated cartoon femininity (Wallner & Aman, (in press)). Although comics provide opportunity for discussions of norm critique, we suggest that more social-realistic comics, containing critical views on norms, be used for furthering the research on this topic and allowing student discussions more width. As analysis turns to work on more social-realistic comics, we are intrigued to see what students can make of these when it comes to social norms.

References

- Aman, R., & Wallner, L. (Eds.). (2022). *Teaching with Comics: Empirical, Analytical, and Professional Experiences*. Palgrave Macmillan.
- Mondada, L. (2001). *Conventions for multimodal transcription*. Retrieved 13 dec 2018 from https://franzoesistik.philhist.unibas.ch/fileadmin/user_upload/franzoesistik/mondada_multimodal_conventions.pdf
- Mondada, L. (2006). Video recording as the reflexive preservation-configuration of phenomenal features for analysis. In H. Knoblauch, J. Raab, H.-G. Soeffner, & B. Schnettler (Eds.), *Video analysis* (pp. 51-67). Lang.
- Tilley, C. L., & Weiner, R. G. (2017). Teaching and Learning with Comics. In F. Bramlett, R. T. Cook, & A. Meskin (Eds.), *The Routledge Companion to Comics* (pp. 358-366). Routledge.
- Wallner, L. (2017). *Framing Education: Doing Comics Literacy in the Classroom* [Doctoral Dissertation, Linköping University]. Linköping.
- Wallner, L., & Aman, R. ((in press)). Muscular superheroes and girly ducks: Gender talk using comics in the classroom. *British Educational Research Journal*.
<https://doi.org/10.1002/berj.3866>
- Wallner, L., & Eriksson Barajas, K. (2020). Using Comics and Graphic Novels in K-9 Education: An Integrative Literature Review. *Studies in Comics*, 11(1), 37-54.
https://doi.org/10.1386/stic_00014_1

Kamratgruppsrelationer i fritidshemmet.

Former för deltagande i elevaktiviteter

Helena Myllymäki Jonsson, Linköpings universitet

Barns kamratskap är centralt för deras välmående och utveckling (Biggs & Snodgrass, 2020) och kamratgruppen är en naturlig startpunkt för det sociala lärandet genom interaktioner med andra. Det sociala lärandet i de tidiga skolåldrarna handlar i stor utsträckning om social kompetens, moral och gemensamma värderingar, dvs kunskaper som är centrala för att individen ska kunna verka tillsammans med andra människor (Saracho & Spodek, 2007). I det pedagogiska arbetet i fritidshemmet har sociala relationer en central roll (Elvstrand & Lago, 2016).

Studiens syfte är att fördjupa kunskapen om vad som sker i det sociala samspelet i fritidshemmets kamratgrupper där elever med autismspektrumtillstånd ingår. Ett delsyfte är att även undersöka vilken roll fritidshemmets personal har i att stödja kamratrelationer.

De forskningsfrågor som vägleder denna studie är: Hur ser det sociala samspelet ut i fritidshemmets kamratgrupper där elever med autismspektrumtillstånd ingår? Vad tillför elever med eller utan funktionshinder till kamratgruppen och hur bidrar de till att alla får ut något av gemenskapen? Vilken roll har lärarna i att stötta kamratgruppsdeltagande för elever med autismspektrumtillstånd?

Studiens genomförande sker genom etnografiskt fältarbete med videoobservationer på tre fritidshem med dess elever och personal. Datainsamlingen syftar till att fånga de kommunikativa aktiviteter som pågår mellan eleverna i kamratgruppen och i vissa fall med deras lärare. Av vikt för studien är även dokumentation och analys av förkroppsligade handlingar samt användning av fysiska objekt. De utvalda episoderna kommer att transkriberas och analyseras genom multimodal interaktionsanalys.

Då jag vill undersöka hur kamratrelationer uppstår, upprätthålls och förändras över tid i kamratgrupper, där elever med autismspektrumtillstånd ingår kommer det att ge viktig insikt i huruvida, och i så fall på vilket sätt, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar aktualiseras i kamratgruppens vardag. Att synliggöra mekanismerna i kamratgruppen kan på sikt underlätta för fritidslärare att stödja elevernas relationsarbete.

Referenser

- Biggs, E. E., & Snodgrass, M. R. (2020). Children's perspectives on their relationships with friends with and without complex communication needs. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities*, 45(2), 81–97.
- Elvstrand, H., & Lago, L. (2016). Elevers sociala relationer i fritidshem. *Karlstads universitets Pedagogiska Tidskrift, KAPET*, 12(1), 60–75.
- Saracho, O. N., & Spodek, B. (2007a). Social learning in the early childhood years. In B. Spodek & O. N. Saracho (Eds.), *Contemporary perspectives on social learning in early childhood education* (pp. ix–xx). Information Age Publishing

Den magiska cirkeln:

Lekfullhet som redskap för ökad delaktighet bland autistiska elever

Ingela Visuri, Högskolan Dalarna

Detta paper baseras på en fallstudie där jag i samverkan med LajvVerkstaden undersökt i vilken mån fantasibaserat samskapande kan öka autistiska elevers deltagande i skolan. Under två års tid har vi laborerat med olika metoder på två resursskolor (mellanstadium + högstadium) för att utveckla en lekpedagogik som är särskilt anpassad till autistiska villkor. Utifrån deltagande observation och lärarintervjuer framgår att (a) flera av eleverna på de två skolorna ökat sin närvaro, (b) många interagerar mer aktivt med såväl klasskompisar som lärare under skoldagen, och (c) dessutom har lärarnas blick på eleverna och deras förmågor förändrats. På ett kognitionsvetenskapligt plan kontrasteras *lekfullhet* mot *rädsla*. Vi ser exempelvis hur typiska kampresponser ("fight, flight, freeze") uttrycks hos autistiska elever i form av skolfrånvaro, elevkonflikter och passivitet (se Brede, Remington, Kenny, Warren, & Pellicano, 2017; Bryson, Rogers och Fombonne, 2003; Davidsson, 2021). Resultaten belyser hur avgörande den sociala miljön är för människors möjlighet att agera i världen. Lärarna beskriver exempelvis hur de använder humor som ett relationsskapande verktyg för att avvärja konflikter och väcka lusten att delta i undervisningen. Tidigare forskning visar hur just relationell kompetens är avgörande för att autistiska elever ska trivas och lyckas i skolan (Gårlin, 2021). Den narrativa inramningen tydliggör dessutom det sociala spelet för just denna målgrupp, och i leken kan eleverna experimentera med relationer utan risk att drabbas av negativa konsekvenser. Slutsatsen är att fantasibaserat samskapande kan bidra till en intersubjektiv rörelse där både elever och lärare omförhandlar sina relationer, och när eleverna vägleds från rädsla mot lekfullhet öppnas en väg tillbaks in i undervisningen.

Referenser

- Brede, J., Remington, A., Kenny, L., Warren, K., & Pellicano, E. (2017). Excluded from school: autistic students' experiences of school exclusion and subsequent re-integration into school. *Autism and Development Language Impairment*, 2, s. 239694151773751
- Bryson, S., Rogers, S., & Fombonne, E. (2003). Autism Spectrum Disorders: Early Detection, Intervention, Education, and Psychopharmacological Management. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 48(8), pp. 506-516
- Davidsson, M. (2 Juni 2021). *Problematisk skolfrånvaro/"hemmasittare"*. Hämtat från Göteborgs universitet: <https://www.gu.se/gnc/problematisk-skolfranvarohemmasittare>
- Gårlin, S. (2021). *Du och Jag : Dialogiska möten kring text i resursskolans klassrum*. Karlstads universitet (doktorsavhandling).

Genus i mellanstadiets historieundervisning

Pontus Larsen & Emma Axinder, Linköpings universitet

Denna artikelpresentation handlar om genusperspektiv i mellanstadiets historieundervisning. Det empiriska materialet består av klassrumsobservationer från en årskurs fyra och dess arbete med ämnesområdet svensk medeltid. Våra frågeställningar är: Hur förhandlas kvinnor och mäns historiska såväl som nutida roller i mellanstadiets historieundervisning? Hur konstrueras olika betydelser av orättvisa i förhållande till kön? Tidigare forskning visar att kvinnor är underrepresenterade i svenska samhällsorienterade läromedel (Ohlander 2010; Gustafsson 2017). Vilken betydelse kön får i själva historieundervisningen saknas det dock forskning om (Smith Crocco 2014; 2018; Olofsson 2019). Utifrån Judith Butlers (2006) heterosexuella matris och idéer om performativitet analyserar vi hur olika könade subjekt i mellanstadiets historieundervisning – såsom ”bonden” och ”husfrun” – konstrueras i motsats till varandra och blir till en viktig organiserande princip för olika samhällen. I artikeln belyser vi hur kvinnor och män ”görs” i historieundervisningen, och hur läraren och eleverna konstruerar olika diskurser om kön och hur de rör sig mellan olika tider: ett rättvist idag och ett patriarkalt förflutet. Genom en tematisk analys (Clarke & Braun 2006) visar studien dels hur elever rangordnar kvinnors sysslor lägre än männens och hur läraren försöker kompensera för detta genom att lyfta kvinnors betydelse, dels hur bilden av ett fast och oföränderligt medeltida samhälle upprätthålls i undervisningen.

Referenser

- Butler, Judith, *Genus ogjort: kropp, begär och möjlig existens*, Norstedts akademiska förlag, Stockholm, 2006
- Braun, Virginia och Clarke, Victoria, Using thematic analysis in psychology, *Qualitative Research in Psychology*, 3(2): 77-101, 2006
- Gustafsson, Jörgen, *Historielärobokens föreställningar: påbjuden identifikation och genreförändring i den obligatoriska skolan 1870–2000*, Acta Universitatis Upsaliensis, Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2017, Uppsala, 2017
- Ohlander, Ann-Sofie, *Kvinnor, män och jämställdhet i läromedel i historia: en granskning på uppdrag av Delegationen för jämställdhet i skolan*, Fritze, Stockholm, 2010
- Olofsson, Hans, *Historia på högstadiet: historiekulturella yttringar i och utanför ett klassrum i Sverige hösten 2009*, Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap, Historia, Karlstads universitet, Diss. Karlstad : Karlstads universitet, 2019
- Smith Crocco, Margaret, Gender and Sexuality in History Education, i *The Wiley International Handbook of History Teaching and Learning*, S. A. Metzger & L. McArthur Harris (eds), Wiley Blackwell, 2018

SO-undervisning och social fostran

Kåkenhus 21 (K21)

Chair: Tomas Widholm

Lärandemål i religionskunskap

Tomas Widholm

Sluta va konflikträdda så kan vi ta dom här problemen innan det är för sent! - Elevers erfarenheter, reflektioner och önskningar om kontroversiella frågor i klassrummet

Karin Årman

Kvalitet i undervisning om ekonomi i samhällskunskap

Michael Walkert

Med kulturellt fostransuppdrag: högtider som kulturarv i skola och fritidshem

Samuel Gyllenberg

Lärandemål i religionskunskap

Tomas Widholm, Linköpings universitet

Praktiknära forskning kan bedrivas på olika sätt och med olika metoder, inte minst i form av observationer som görs på plats i skolor inom ramen för pågående undervisning och lärande. Möjligheterna är då särskilt goda för att upptäcka intressanta problem, som annars kanske skulle förbises.

Under mitt avhandlingsprojekt genomförde jag klassrumsobservationer och intervjuer av lärare för att studera läromedelbruk i religionskunskap på gymnasieskolan. Det visade sig då att samtliga medverkande lärare talade om ett lärandemål i religionskunskap som särskilt utmanade att undervisa om och för elever att lära sig. Det gällde "olika uppfattningar om relationen mellan religion och vetenskap", ett lärandemål som infördes 2011 men som ägnats liten uppmärksamhet av religionsdidaktisk forskning. I en uppföljande studie till avhandlingsprojektet har jag undersökt vad lärarna uppfattar som särskilt utmanande när det gäller undervisning om religion och vetenskap. Resultaten ger en tydlig inblick i de villkor som lärare ofta har att förhålla sig till. Det handlar om att realisera abstrakta lärandemål i styrdokument i en praktik med snäva ramfaktorer, inte minst när det gäller tid. I min studie visar jag även att ämnesinnehållets komplexitet bidrar till de utmaningar lärare upplever och att det exempel som pekas ut i ämnesplanen, frågor om skapelse och evolution, snarare bidrar ämnesinnehållets komplexitet än underlättar.

Min studie visar alltså hur ett forskningsintresse kan väckas i mötet med verksamma lärare under praktiknära forskning och att ett didaktiskt problem som lärare själva pekar ut som särskilt utmanande kan blir föremål för beforskning. En första delstudie är just nu under publicering och en andra delstudie har just inletts.

Referenser

- Francis, L. J., J. Astley & U. McKenna. (2019). 'Science disproves the biblical account of creation': exploring the predictors of perceived conflict between science and religion among 13- to 15-year-old students in the UK. *British Journal of Religious Education* (41/2).
- Hansson, L. och A. Redfors. (2006) Swedish Upper Secondary Students' Views of the Origin and Development of the Universe. *Research in Science Education* (36).
- Hansson, L. och A. Redfors. (2007). Physics and the Possibility of a Religious View of the Universe: Swedish Upper Secondary Students' Views. *Research in Science Education* (16).
- Hansson, L. och A. Redfors. (2012). Tre elever berättar om universum, gud och fysiken. *NorDiNa* (2/1).
- Lindskog, A. (2012). Ett nytt innehåll i gymnasieskolans religionskunskap? i Franck, O. & M. Stenmark, M. (Red.) (2012). *Att undervisa om religion och vetenskap : med grund i ämnesplanen i religionskunskap* (Lund: Studentlitteratur).
- Löfstedt, T. (2015). Vad ska man jämföra när man jämför vetenskap och religion? I T. Löfstedt (Red.), *Religionsdidaktiska studier* (Växjö: Linnaeus University Press).
- Naeslund, L. (2016). Lojalitet uppåt, lyhördhet utåt och äkthet inåt. Religionslärares röster om sin undervisning – särskilt om i religion och vetenskap. I G-B. Wärvik, C. Runesdotter, E. Forsberg, B. Hasselgren, F. Sahlström (Red.), *Skola, lärare, samhälle : Vänbok till Sverker Lindblad RIPS: Rapport från Institutionen för pedagogik och specialpedagogik*, nr 9, Göteborg: Göteborgs universitet.
- Schilders, M., Sloep, P., Peled, E. och Boersma, K. (2009). Worldviews and Evolution in the Biology Classroom. *Journal of Biological Education*, 43(3), 115–120.
- Stenmark, M. (2011) Naturvetenskap och religion. I Löfstedt, M. (red.), *Religionsdidaktik – mångfald, livsfrågor och etik i skolan*. (Lund: Studentlitteratur).
- Stenmark, M. (2012) Kan religiös tro vara rationell? i Franck, O. & M. Stenmark, M. (Red.) (2012). *Att undervisa om religion och vetenskap : med grund i ämnesplanen i religionskunskap* (Lund: Studentlitteratur).
- Thalén, P. (2015). Religion och vetenskap. Ett nygammalt tema i religionsundervisningen på gymnasiet. I D. Carlsson, P. Thalén (Red.) *Det postsekulära klass-rummet. Mot ett vidgat religionskunskapsbegrepp*. Gävle: Högskolan i Gävle.

Sluta va konflikträdde så vi kan ta dom här problemen innan det är för sent!
Elevers erfarenheter, reflektioner och önskingar om kontroversiella frågor i
klassrummet.

Karin Årman, Högskolan Dalarna

Min avhandling syftar till att få kunskap om hur kontroversiella frågor erfars och praktiseras av elever och lärare på en högstadieskola i en bruksort i Sverige. Kunskapsmålet orienteras främst mot elevernas syn på sin skolvardag och mer specifikt deras erfarenheter och reflektioner om samtal och händelser kopplade till kontroversiella frågor, de som i avhandlingen betecknas så därför att det råder tydliga spänningar och konflikter i samhället runt dem.

Mitt kunskapsbidrag är att skänka förklaringsvärde och begripliggöra elevernas sätt att uppleva, erfara och beskriva olika frågor som kontroversiella. Ytterligare ett bidrag är att ge röst åt elevernas önskemål om vilken plats dessa frågor ska beredas i undervisningen samt hur dessa samtal kan föras och ledas av lärare och övrig personal.

Avhandlingen baseras på fältarbete under läsåret 2020/21 och höstterminen 2023 och inbegriper deltagande observationer i bruksorten Stenshamra med omnejd och på högstadieskolan Sjögårda. Intervjuer har genomförts med 40 elever och 12 lärare och övrig personal.

Ett centralt begrepp för analysen av det empiriska materialet är det antropologiska kosmologibegreppet. En kosmologi kan liknas vid ett socialt konstruerat övergripande system som ger mening åt den mänskliga existensen och som skiljer sig åt mellan olika samhällen (Douglas, 1996, 2001, 2002, 2011). De kosmologier (världsbilder) som ligger till grund för vår förståelse av världen är sociala konstruktioner och därmed finns en stor variationsrikedom av symboliska universum (Berger, Luckmann, & Olsson, 1998). En ökande polariseringen av det politiska landskapet i Sverige och i vår omvärld och det faktum att 25,5 % av befolkningen har utländsk bakgrund, har bidragit till att allt fler aktuella frågor kring vilka det tidigare rått en relativ samsyn idag uppfattas som kontroversiella (Flensner Kittelman, Larsson, & Säljö, 2021). Detta avspeglar sig i klassrummet som pluralistiska symboliska universum som samexisterar och ibland krockar. Det preliminära resultatet visar att en fråga upplevs som kontroversiell när den strider mot våra egna övertygelser.

Referenser

- Berger, P. L., Luckmann, T., & Olsson, S. (1998). *Kunskapssociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Douglas, M. (1996). *Natural symbols : explorations in cosmology*. New York: Routledge.
- Douglas, M. (2001). Dealing with Uncertainty. *Ethical perspectives*, 8(3), 145-155. Retrieved from <https://go.exlibris.link/k0fgdm4Q>
- Douglas, M. (2002). *Purity and danger : an analysis of concept of pollution and taboo*. London: Routledge.
- Douglas, M. (2011). *How institutions think*. Oxon, OX: Routledge.
- Flensner Kittelman, K., Larsson, G., & Säljö, R. (2021). *Känsliga frågor, nödvändiga samtal : att lära om och av kontroverser*. Lund: Studentlitteratur.

Kvalitet i undervisning om ekonomi i samhällskunskap:

klassrumsobservationer i årkurs 9

Michael Walkert, Karlstad universitet

Undervisningskvalitet är ett begrepp som fått ökad uppmärksamhet under senaste tiden men det finns få studier av fenomenet som har gjorts i klassrummen (Tengberg, 2022). När det gäller samhällskunskapsdidaktiskforskning så har trenden varit med fokus på styrdokument, förarbeten och läromedel. De studier som gjorts på elever och lärare och i klassrum har varit småskaliga kvalitativa studier och det finns få breda studier där det går att dra mer generella slutsatser och det finns få kvalitativa större studier. Under senare år har dock flera forskare riktat sin uppmärksamhet mot ekonomidelen i samhällskunskapsundervisningen (Sandahl et. al., 2022). Syftet med studien är bidra med kunskap om vilka typiska mönster av undervisningskvalitet som präglar ekonomidelen i samhällskunskapsundervisningen.

Studiens design bygger på systematiska klassrumsobservationer som utgår ifrån på förhand givna observationsområden och kriterier för kodning som sedan lägger grund för deskriptiv statistik för att identifiera mönster i undervisningen.

Denna paperpresentation handlar om mitt kommande doktorandprojekt som bygger på observationer av undervisning om ekonomi i samhällskunskap i årkurs 9. Hittills består den insamlade datan av 44 lektioner i 11 svenska klassrum i årskurs 9. För att analysera undervisningen kommer jag att använda Protocol of language arts teaching observation (PLATO) som utvecklats inom skolämnet engelska som modersmål (Grossman, 2013) men som också används i andra ämnen (Klette et. al., 2017). I presentationen diskuteras metoden och några preliminära resultat ifrån analysen.

Resultatet av den preliminära analysen tyder på att det finns betydande skillnader i den undervisningskvalitet som observerats i klassrummen. Det innebär att eleverna i olika klassrum systematiskt får olika typer av undervisning om ekonomi och på så vis olika möjligheter att lära sig ekonomi som en väsentlig del i ämnet samhällskunskap och att förstå och leva i ett komplext och föränderligt samhälle.

Referenser

- Bergström G. & Ekström, L. (2015). Mellan ämne och didaktik: Om ämnesteorins roll inom samhällskunskapsdidaktiken. *Nordidactica: Journal of humanities and social science education*, 5(1), 93–119. <https://journals.lub.lu.se/nordidactica/article/view/18992/17185>
- Grossman, P., Loeb, S., Cohen, J. & Wyckoff, J. (2013). Measure for measure: The relationship between measures of instructional practice in middle school English language arts and teachers' value-added scores. *American Journal of Education*, 119(3), 445–470. <https://doi.org/10.1086/669901>
- Klette, K., Blikstad-Balas, M. & Roe, A. (2017). Linking Instruction and Student Achievement – research design for a new generation of classroom studies. *Acta didactica*, 11(3), article 10. <https://doi.org/10.1086/669901>
- Tengberg, M. (Red.). (2022). *Undervisningskvalitet i svenska klassrum*. Studentlitteratur
- Sandahl, J., Tväråna, M., Jakobsson, M. (2022). Samhällskunskap (social science education) in Sweden: A country report. *Journal of Social Science Education*, 21(3). <https://doi.org/10.11576/jsse-5339>

**Med kulturellt fostransuppdrag:
*högtider som kulturarv i skola och fritidshem***

Samuel Gyllenberg, Linköpings universitet

I studien undersöks hur skolan och fritidshem, inkluderat lärares pedagogiska arbete och praktik, påverkas av i relation till högtider. Högtid som begrepp är nära sammanflätat med begreppen tradition och ritual. I läroplanen för den svenska grundskolan inkluderas begreppet traditioner som ett av flera begrepp under begreppet kulturarv. Läroplanen definierar att skolan har ansvar att stärka "[m]edvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet" för alla som verkar där (Skolverket, 2022, s. 5-6). Utbildning och fostran ses som utgångspunkt för lärares pedagogiska arbete och i läroplanen preciseras som att "överföra och utveckla ett kulturarv".

Syftet med avhandlingen är att utforska och beskriva hur högtider som fenomen hanteras i skola f-3 och fritidshem. Forskningsproblem och forskningsfrågor för studien rör skolan som pedagogisk verksamhet med det pedagogiska arbetet i lärares undervisningspraktik som ett centralt fokusområde.

I studien ses pedagogiskt arbete som ett tvärvetenskapligt och praktikinära forskningsfält. Studien utgår från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv och ser fenomen som kulturarv som socialt konstruerade resultat av "föreställningar, sociala interaktioner och social praktik" (Gruber, 2007, s. 14) för vilka högtider är ett exempel av. Studien tar intryck av bland andra Jackson (1990) för hur undervisning är nedbruten i olika aktiviteter tillsammans med uppdelning av undervisning i lärande I, Om och Av ett ämne (Grimmit, 1991; Holmberg, 2014) samt nedbrytningen av praktiker som religion och ideologi i dimensioner som presenterats av Smart (1996).

Studien genomförs genom deltagande observationer och video-observationer i klassrum som huvudsakliga datainsamlingsmetoder, med fältanteckningar och inspelat videomaterial som data.

Bland de preliminära resultaten behandlas hur högtider på olika sätt hanteras som innehåll i undervisning. Andra tentativa resultat tar upp materialitet, samt görandet av något icke-vardagligt i skolan i relation till högtider.

Referenser

- Grimmit, M. (1991). The Use of Religious Phenomena in schools: Some Theoretical and Practical Considerations. *British Journal of Religious Education*, 13(2) 77-88.
- Gruber, S. (2007). *Skolan gör skillnad: Etnicitet och institutionell praktik*. [Doktorsavhandling, Linköpings universitet]
- Holmberg, Y. (2014). *Musikskap – Musikstunders didaktik i förskolepraktiker*. [Doktorsavhandling, Malmö högskola]
- Jackson, P. (1990). *Life In Classrooms*. Teachers College Press.
- Skolverket (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet – Lgr 22*. Skolverket
- Smart, N. (1996). *Dimensions of the Sacred: An Anatomy of the World's Beliefs*. University of California Press

Lärarytildning

Kåkenhus 22 (K22)

Chair: Helen Winzell

Utforskande samtal som ämnesdidaktiskt verktyg i
lärarytildningen: Exemplet skrivundervisning
Helen Winzell

Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som
kunskapsområde i lärarytildningen
Madeleine Michaëlsson

Handledares reflektioner kring
undervisningshändelser
Peter Wall

Akademisk drift av lärarytildning i estetiska ämnen
från 1940-talet till 1970-talet
Stina Wikberg & Per-Olof Erixon

Utforskande samtal som ämnesdidaktiskt verktyg i läroarutbildningen.

Exemplet skrivundervisning

Helen Winzell, Linköpings universitet

Nya ämneslärare behöver vara rustade för självständig undervisning i hela ämnet. Att denna rustning behöver ske inom ramen för läroarutbildningen, fastställs i Högskoleförordningens examensordning (SFS 1993:100, bilaga 2), där det framgår att läroarstudenter efter avslutad utbildning ska ”visa sådan kunskap och förmåga som krävs för att självständigt arbeta som ämneslärare”. Denna självständighet behöver bestå även vid förändrade villkor. Flera studier (exempelvis Hashweh 2013; Luft 2009; Paulin 2007; Winzell 2018) visar dock att nyexaminerade ämneslärare har svårt att självständigt hantera ämnesspecifik undervisning och att den kunskap som behövs för att undervisa om ett visst ämnesinnehåll främst utvecklas inom yrkesutövningen – alltså efter läroarutbildningen.

Det finns olika sätt att förbereda blivande lärare, och läroarutbildningen har genom tiderna lagt tyngdpunkten på olika innehåll och praktiker. Ett sätt att leda blivande lärare till en högre grad av självständighet är genom reflektion (Bengtsson 1995, s. 25). Det bör därmed vara ett av ämneslärarutbildningens huvuduppdrag att initiera den sorts reflektion som kan leda till alltmer välgrundade insikter om ämnet, dess ingående undervisningsområden samt om hur dessa kan realiseras i undervisningen. Syftet med den kvalitativa intervjustudie som presenteras är att med hjälp av bland andra Deweys (1933/1998; 1934/1980) definition av reflektion undersöka potentialen i frågeinitierade utforskande samtal om ämnesspecifik undervisning. Detta görs utifrån ett ämnesdidaktiskt exempel: skrivundervisning inom gymnasieämnet svenska. Utifrån detta exempel förs sedan en bredare diskussion av relevans för läroarutbildningen i stort. Resultatet visar att studenterna upptäcker logiska luckor i sina ämnesdidaktiska resonemang när de får kommunicera sina reflektioner, och fokus i presentationen ligger på den potential som finns i en frågeinitierad ämnesdidaktisk reflektion i utforskande samtal om ämnesspecifik undervisning.

Referenser

- Dewey, J. (1933/1998). *How we think: a restatement of the relation of reflective thinking to the educative process*. Houghton Mifflin.
- Dewey, J. (1934/1980). *Art as experience*. Perigee books.
- Hashweh, M. (2013). Pedagogical content knowledge: Twenty-five years later. *From Teacher Thinking to Teachers and Teaching: The Evolution of a Research Community. Advances in Research on Teaching*, 19, 115–140.
- Luft, Julie A. (2009). Beginning Secondary Science Teachers in Different Induction Programmes: The first year of teaching. *International Journal of Science Education*, 31(17), 2355–2384.
- Paulin, Arja (2007). *Första tiden i yrket - från student till lärare: En studie av de svårigheter som lärare möter under sin första tid i yrket*. [Doktorsavhandling]. Stockholms universitet.
- SFS 1993:100. Högskoleförordning.
- SOU 1999:63. *Att lära och leda – En läroarutbildning för samverkan och utveckling*. Utbildningsdepartementet.
- Winzell, H. (2018). *Lära för skrivundervisning: En studie om skrivdidaktisk kunskap i ämneslärarutbildningen och läraryrket*. [Doktorsavhandling]. Linköpings universitet.

Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som kunskapsområde i lärarytutbildningen

Om forskningsförankring av ett nytt examensmål

Madeleine Michaëlsson, Högskolan Dalarna

Enligt Högskolelagen ska all utbildning vid svenska lärosäten vila på vetenskaplig grund. Sedan år 2021 stipulerar samma förordning att alla lärarytutbildningar ska förmedla kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Examensmålet ska säkerställa att examinerade lärare har kompetens att bemöta elever med NPF-diagnoser i skolan och anpassa klassrumssituationen efter olika behov.

Denna statliga styrning har därmed ålagt landets lärosäten att utbilda lärare med vissa specifika förmågor att identifiera, och i samverkan med andra, tillgodose elevers behov av specialpedagogiska insatser för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Undervisningen kring det nya examensmålet skall vila på vetenskaplig grund. En fråga som infinner sig är huruvida det exempelvis handlar om den medicinska vetenskapliga grunden, eller om den pedagogiska.

Syftet med detta konferensbidrag är att bidra till en problematisering av NPF i lärarytutbildningssammanhang med fokus på hur några av landets lärarytutbildningar forskningsförankrar sin undervisning mot detta examensmål. Aktuella forskningsfrågor är a) hur undervisning om NPF bedrivs vid tio av landets lärarytutbildningar, och b) vilken vetenskaplig grund som råder för undervisningen.

Via en jämförande analys av relevant undervisningsmaterial, tillika en kompetensinventering från tio av landets lärosäten, presenteras ett underlag för reflektion kring vad som utgör vetenskaplig grund för utbildning mot detta examensmål. Analysen utgår från professionsteori med fokus på professionell autonomi där begreppet organisatorisk professionalism är centralt för analysen.

Ett resonemang om studiens förväntade resultat kan gå i två riktningar. Den första kan innebära att koherens råder mellan landets lärosäten när det gäller såväl undervisning som vetenskaplig grund. En sådan samstämmighet kan förklaras av gemensamma diskussioner vid exempelvis Lärarytutbildningskonventets träffar. Den andra riktningen är att landets lärosäten skiljer sig sinsemellan i denna fråga, vilket skulle kunna förklaras av att lokal spetskompetens har haft inflytande över verksamhetens inriktning.

Referenser

- Alvunger, D. & Wahlström, N. (Red.) (2018). Den evidensbaserade skolan: svensk skola i skärningspunkten mellan forskning och praktik. Stockholm: Natur & Kultur.
- Ansari, D., De Smedt, B., & Grabner, R.H. (2012). Neuroeducation - A critical overview of an emerging field” i *Neuroethics*, 2012, 5.
- American Psychiatric Association (2014). MINI-D 5 Diagnostiska kriterier enligt DSM-5. Stockholm: Pilgrim Press AB.
- Carlgrén, I. (2011). ”Forskning ja, men vilken slags och i vilket syfte? Om avsaknaden och behovet av en ”klinisk” mellanrumsforskning” i *Pedagogisk forskning*, 15(4), 65–79.
- Clark, J. (2015). ”Philosophy, Neuroscience and Education” i *Educational Philosophy and Theory*, 47(1), 36-46.
- Clement, N. D. & Lovat, T. (2012). ”Neuroscience and Education: Issues and Challenges for Curriculum” i *Curriculum Inquiry*, 42(4), 534-557.
- Evetts, J. (2009) ”Sociological Analysis of Professionalism: Past, Present and Future” i *Comparative Sociology* 10(1).
- Gausseil, M. & Reverdy, C. (2013). Neurosciences et éducation: la bataille des cerveaux. Dossier d’actualité Veille et Analyses IFÈ, n° 86, septembre. Lyon: ENS de Lyon.
- Grskovic, A. Janice & Zentall, S. Sydney, (2010). ”Understanding ADHD in girls: Identification and social characteristics” i *International journal of special education*, vol. 25, nr 1, ss. 171-184.
- Howard-Jones, P. (2014). ”Neuroscience and education: myths and messages” i *Nature Reviews Neuroscience*, 15, 817-824.
- Kitchen, W. H. (2017). *Philosophical Reflections on Neuroscience and Education*. Bloomsbury Philosophy of Education. London: Bloomsbury.
- Levinsson, M. (2013). Evidens och existens: evidensbaserad undervisning i ljuset av lärares erfarenheter (Doktorsavhandling, Göteborg Studies in Educational Sciences, 339). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Mangels, J. A., Butterfield, B., Lamb, J., Good, C., & Dweck. C. S. (2006). ”Why do beliefs about intelligence influence learning success? A social cognitive neuroscience model” i *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, 1(2), 75- 86.
- Michaëlsson, Madeleine, Yuan, Shuai, Melhus, Håkan, Baron, John A, Byberg, Liisa, Larsson, Susanna C. & Michaëlsson, Karl (2022) ”The impact and causal directions for the associations between diagnosis of ADHD, socioeconomic status and intelligence by use of a bi-directional two-sample Mendelian randomization design”, *BMC Medicine* 20:106.
- OECD (2002). *Understanding the brain: Towards a new learning science*. OECD Publishing.
- OECD. (2007a). *Evidence in Education. Linking research and policy*. Paris: CERI. OECD
- (2007b). *Understanding the brain: The birth of a learning science*. OECD Publishing.
- Wollscheid, S. & Opheim, V. (2016). ”Knowledge brokering initiatives in education: a systematic map of the Nordic countries” i *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 2(1), 1-18.

Handledares reflektioner kring undervisningshändelser

Peter Wall, Karlstad universitet

Den amerikanske filosofen Donald Schön menar att lärares kunskap framträder i unika, komplexa miljöer och att olika teorier och modeller därför är svåra att applicera rakt av. Den professionelle lärarens kunskap uppstår när denne reflekterar kring den egna handlingen. Antingen i samband med att handlingen äger rum, *reflection-in-action*, eller efter att handlingen ägt rum, *reflection-on-action* (Schön 1983). Utifrån Schöns resonemang behöver reflektion knytas till autentiska undervisningssituationer. Under den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (vfu) ges lärarstudenter möjlighet att öva på att undervisa och reflektera kring konkreta undervisningshändelser. Handledarna har till uppgift att utifrån sin erfarenhet ge återkoppling på studentens undervisning samt stödja studentens reflektion kring yrkesrollen (Carlsson 2017). Tidigare studier av handledning visar att den återkoppling som sker i handledningen ofta är av allmän och icke specifik karaktär (se t ex Hegender 2010). Att använda videoinspelade lektioner kan vara ett sätt att få ett större djup i reflektionen (se Harlin 2010). Kunnande handlar, enligt det ekologiska perspektivet, om en förmåga att kunna urskilja och utnyttja handlingsmöjligheter som miljön erbjuder, s k affordanser. Vilka affordanser som finns beror på miljön men också på individens förmåga att uppfatta dem och utnyttja dem (Gibson & Pick 2000). Studiens syfte är att undersöka vilka affordanser som hamnar i centrum för handledningssamtalet och hur handledarna i efterhand reflekterar över handledningen.

Empiriinsamlingen har skett i tre steg. Först filmas en lektionssekvens där vfu-studenten håller i en lektion (film 1). Därefter tittar handledare och student gemensamt på filmen och kommenterar det som sker. Handledningssamtalet spelas också in (film 2) och ligger till grund för en intervju där handledaren vid ett senare tillfälle återser centrala delar av handledningssamtalet, d v s film 2 och reflektera kring det som sägs. Intervjun filmas och kallas film 3. Forskningsstudien förväntas bidra med kunskap kring vilka handlingsmöjligheter handledare tränar studenter i att upptäcka.

Referenser

- Carlsson, David (2017) Vad är religionskunskap? En diskursanalys av trepartssamtal i lärarytutbildningen. Göteborg: Gothenburg Studies in Educational Science.
- Gibson, Eleanor Jack och Pick, Anne D. (2000) An Ecological Approach to Perceptual Learning and Development. Oxford. Oxford University Press.
- Harlin, Eva-Marie (2013) Lärare reflektion och professionella utveckling – med video som verktyg. Linköping. Linköpings Universitet.
- Hegende, Henrik (2010) Mellan akademi och profession: Hur lärarkunskap formuleras och bedöms i verksamhetsförlagd lärarytutbildning. Linköping. Doctoral Thesis Linköpings universitet.
- Schön, Donald (1983) The Reflective Practitioner. How Professionals Think in Action. New York. Basic Books.

Akademisk drift av lärarytning i estetiska ämnen från 1940-talet till 1970-talet

Stina Wikberg & Per-Olof Erixon, Umeå universitet

Presentationen fokuserar en delstudie av det VR-finansierade projektet *Estetikens ekologi: akademiseringen och digitaliseringen, eller "amatörisering" av skolämnen bild och slöjd*. Syftet med delstudien, som är av utbildningshistorisk karaktär, är att beskriva och analysera den "akademiska drift" (Kyvik 2007; Kyvik & Skodvin 2003) i svensk lärarytning som började i och med 1946 års skolkommision (SOU 1948:27) och de konsekvenser som det innebar för lärarytning i estetiska ämnen. Våra frågeställningar är: Vad motiverade förslagen att akademisera lärarytning efter 2:a världskriget? Vilka principer föreslås av 1946 års skolkommision och hur görs de mer konkreta i senare utredningar? På vilka sätt utmanas lärarytning i teckning (bild), musik och slöjd av reformförslagen i utredningarna? I delstudien görs en kritisk diskursanalys av fem av statens offentliga utredningar, från tiden mellan 1946 och 1972, som föreslår reformer av skola och lärarytning. Statens offentliga utredningar betraktas som en typ av auktoritativ policyskrift avsedd att påverka en aktivitet, men som styr mindre formellt än propositioner, som har en lagstiftande karaktär. Vår studie visar att vetenskapligt baserat innehåll föreslås få större utrymme i olika lärarytningar, samtidigt som praktiska frågor kom att teoretiseras. Vi drar slutsatsen att de reformer som föreslås i utredningarna har utmanat ämnesparadigmen och förändrat utbildningsekologin inom estetiska ämnen, vilket här inbegriper förändrade rekryteringsmönster och mindre förberedande studier i praktisk-estetiska ämnen, genom att göra lärarytningen mer teoretisk och likriktad.

Referenser

- Kyvik, S. (2007). Academic drift - a reinterpretation. Enders, J. & van Vught, F. (2007). *Towards a cartography of higher education policy change. A Festschrift in Honour of Guy Neave*. AE Enschede: Center for Higher Education Policy Studies (CHEPS), Netherlands, 333-338.
- Kyvik, Svein & Skodvin, Ole-Jacobs (2003). Research in the non-university higher education sector – tensions and dilemmas *Higher Education* 45: 203–222.
- SOU (1948:27). *1946 års skolkommisions betänkande. Med förslag till riktlinjer för det svenska skolväsendets utveckling*. Stockholm: Ecklesiastikdepartementet.

Session 2

16/8, 16:30-18:00

Profession i utveckling

Kopparhammaren 22 (K022)

Chair: Sofia Littmarck

Fritidshemslärares perspektiv på fritidshemmens lärmiljöer, elevers behov och fritidshemmets uppdrag
Sofia Littmarck, Magnus Jansson, Helene Elvstrand & Mats Bevemyr

Lärarprofession i utveckling med hjälp av vetenskapliga begrepp
Sara Irisdotter Aldenmyr & Mikael Berg

Möjligheter för vuxna andraspråkselever att lära sig för yrket önskvärda normer, värderingar och förhållningssätt - Med fokus på vård- och omsorgselever inom äldreomsorgen
Åsa Kindevåg

Samverkan i praktiktäta forskning
Professionell utveckling genom aktionsforskning
Emelie Johansson

Fritidshemslärares perspektiv på fritidshemmets lärmiljöer, elevers behov och fritidshemmets uppdrag

Sofia Littmarck, Magnus Jansson, Helene Elvstrand & Mats Bevemyr,
Linköpings universitet

I detta projekt ligger fokus på att studera lärmiljöer i fritidshem, vilket handlar om samspelet mellan olika former av miljöer, elever och lärare och där exempelvis material och teknologier får betydelse (Grewell & Boström, 2020). Detta är ett område som är lite studerat och som också kommit i spänning när fritidshemmet har fått mer uttalade förväntningar om att arbeta med ett styrt läroplansinnehåll som sätter krav på att olika former av undervisning ska äga rum (Skolverket, 2022). Syftet med studien är därför att analysera hur fritidshemslärare själva beskriver lärmiljön när de tillsammans med forskare deltagit i samtalspromenader. De övergripande frågeställningarna handlar om:

- Vilka typer av lärmiljöer lyfter fritidshemslärarna fram som betydelsefulla under samtalspromenaderna och vilken mening ger de dessa?
- Vilka behov beskriver fritidshemslärare att elever har i relation till fritidshemmets lärmiljöer och hur upplever lärarna att dessa behov kan tillgodoses?

Studien bygger på så kallade samtalspromenader (Klerfelt & Haglund, 2011; Pranka, 2020) med sju fritidshemslärare som arbetar på nio olika fritidshemsavdelningar. Under promenaderna filmades miljöerna samtidigt som fritidslärarna berättade om dessa vilket gör att själva dataproduktionen blir ett gemensamt meningsskapande. Samtalspromenaderna transkriberades och analyserades sedan med en reflexiv, tematisk analys (Braun & Clarke, 2019). I studien har en teoretisk utgångspunkt tagits i ett samspelsperspektiv på lärmiljöer. Smith och Barker (2000) beskriver hur miljöer är föränderliga genom olika aktörers handlingar och sätt att använda och ge miljöerna mening.

Studiens preliminära resultat visar att det i fritidshemmet finns återkommande föreställningar om vilka typer av lärmiljöer som bör finnas, det vill säga vilka typer av aktiviteter som elever ska få ta del av under fritidshemstiden. De preliminära resultaten visar också hur fritidshemslärare i sitt arbete behöver ha en flexibilitet i att förändra lokaler och material för att möta olika behov. Samtidigt begränsar strukturella villkor fritidshemslärarnas handlingsutrymme.

Referenser

- Braun, V., & Clarke, V. (2019) Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(4), 589-597.
<https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>
- Grewell, C. & Boström, L. (2020). Fritidshemmens lokaler och materiella resurser i relation till verksamhetens kvalitet. Bilaga i SOU 2020:34 Utredningen om fritidshem och pedagogisk omsorg (2020). *Stärkt kvalitet och likvärdighet i fritidshem och pedagogisk omsorg*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Klerfelt, A. & Haglund, B. (2014) Walk-and-Talk Conversations: a Way to Elicit Children's Perspectives and Prominent Discourses in School-Age Educare. *International Journal for Research on Extended Education*, Volume 2/2014, s. 119-134.
- Pranka, M. (2020). The walk-and-talk methodology – researching place and people. SHS Web Conferences, Volume 85, 2020, 7th International Interdisciplinary Scientific Conference SOCIETY. HEALTH. WELFARE.
- Skolverket (2022). *Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet*. Skolverket.
- Smith, F. & Barker, J. (2000). Contested Spaces. Children's experiences of out of school care in England and Wales. *Childhood* 7 (3), s. 315-333.

Lärarprofession i utveckling med hjälp av vetenskapliga begrepp

Sara Irisdotter Aldenmyr & Mikael Berg, Högskolan Dalarna

Enligt Skollagens första kapitel (SFS 2010:800, 2010) ska all utbildning, vid sidan av beprövad erfarenhet, vila på vetenskaplig grund. I föreliggande paper intresserar vi oss för lärares professionella utveckling när det kommer till att förstå sin egen professionalitet i relation till elever, kollegor men också andra professioner som agerar inom skolan. Vi undersöker resultatet av en ambition att stimulera denna utveckling av professionell självförståelse på vetenskaplig grund, det vill säga med direkt input från aktuell forskning inom området.

Syftet med föreliggande studie är att undersöka på vilket sätt lärare använder för dem nya teoretiska begrepp i egen reflektion om sin lärarprofessionalitet samt diskutera på vilket sätt detta kan leda till professionell utveckling.

Teoretiskt ansluter vi oss till forskning som visar på att lärares tillägnande av teoretiska resonemang och påföljande reflektion i sin tur leder till utveckling av olika former av lärarkunnande, och i nästa led även förbättrad undervisning (Cain, et al., 2019, Winch, Oancea & Orchard, 2015).

Materialet består av fem reflektionstexter från ett 15-tal lärare (ca 75 texter) som under fem gemensamma träffar med oss forskare tagit del av vetenskapliga texter och kortare föreläsningar där teoretiska begrepp om lärarprofessionalitet varit i fokus. Texterna har diskuterats gruppvis och kopplats till reflektion om den egna praktikens utmaningar. Därefter har enskilda reflektionsprotokoll skrivits, vilka utgör vårt empiriska material. Materialet analyseras med fokus på hur teoretiska begrepp framträder och används, och inspireras av en analysmodell som fokuserar vad som görs när tillägnandet av teori möter praktikens erfarenheter (jfr Gradén & Irisdotter Aldenmyr, 2022).

Ett preliminärt resultat visar att lärarna hög grad aktiverar teoretiska begrepp för att bekräfta egna erfarenheter, men att begreppen också är verksamma när lärare uttrycker nya sätt att förstå sin verksamhet, och vilka att utveckla den.

Referenser

- Cain, Tim, Brindley, Sue, Brown, Chris, Jones, Gary and Rigab, Fran (2019) "Bounded decision-making, teachers' reflection and organisational learning: How research can inform teachers and teaching". *British Educational Research Journal* 45(5) 1072–1087. <https://doi.org/10.1002/berj.3551> (hämtat 230210)
- Gradén, Mattias & Irisdotter Aldenmyr, Sara. (ahead of print, 2022) "Praktikutvecklande samtal på vetenskaplig grund" I: *Pedagogisk forskning i Sverige* <https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/3166/3210> (hämtat 230210)
- SFS 2010:800. (2010). Skollagen. Utbildningsdepartementet Stockholm.
- Winch, Christopher, Oancea, Alis, & Orchard, Janet (2015) The contribution of educational research to teachers' Alis professional learning: philosophical understandings, *Oxford Review of Education*, 41:2, 202-216, <https://doi.org/10.1080/03054985.2015.1017406> (hämtat 230210)

Möjligheter för vuxna andraspråkselever att lära sig för yrket önskvärda normer, värderingar och förhållningssätt *Med fokus på vård- och omsorgselever inom äldreomsorgen*

Åsa Kindevåg, Högskolan Dalarna

Syfte och frågeställningar

Syftet med avhandlingen är att belysa och problematisera hur vuxna andraspråkselever på en vård- och omsorgsutbildning får möjlighet att lära sig för yrket önskvärda normer, värderingar och förhållningssätt gentemot vårdtagaren.

Frågeställningar

Vilka skillnader är beskrivs som centrala i praktiklandskapets olika styrdokument, i detta fall Skolverkets och Socialstyrelsens syn på undersköterskans kunskap och kompetens?

Vilka normer och värderingar uppfattas som centrala för yrkeslärare, andraspråkselever och handledare i olika praktikgemenskaper?

Hur förändras elevens syn på de centrala normerna och värderingarna under utbildningen genom sitt deltagande i skolans och äldreomsorgens praktikgemenskap?

Teoretiska utgångspunkter

Som teoretiskt ramverk kommer teorin om situerat lärande att användas med dess olika begrepp. Teorin är både praktiskt orienterad och används dessutom inom akademien (Wenger, 1998), vilket är nödvändigt vid praktikinära forskning som rör sig i praktiklandskapet där de två praktikgemenskaperna yrkesutbildning och äldreomsorg återfinns (Wenger-Trayner & Wenger-Trayner, 2015). Teorin är utvecklad genom studier av lärlingsutbildningar, där erfarenheter utvecklas genom deltagande i praktikgemenskapen. Både kropp och intellekt är med i lärandet och det är där kunskapen finns (Lave & Wenger, 1991; Wenger-Trayner & Wenger-Trayner, 2015).

Metod

För att få svar på avhandlingens syfte kommer kvalitativa metoder användas: olika fokusgrupper med andraspråkselever och handledare (Wibeck, 2010), semistrukturerade intervjuer med yrkeslärare (Bryman & Nilsson, 2018) samt dokumentanalys av berörda myndigheters styrdokument med fokus på undersköterskans kunskapskrav (Cohen et al., 2018).

Resultatredovisning

I en första översiktlig jämförelse mellan vård- och omsorgspaketets ämnesplaner och kursmål (Skolverket, 2021) och Socialstyrelsens kompetenskrav (SOSFS 2011:12) framkommer en diskrepans mellan styrdokument. I de intervjuer, i fokusgrupper och enskilda, hoppas jag få syn på de uttalade normerna och värderingarna inom äldreomsorgen och hur dessa uppmärksammas av de olika aktörerna.

Referenser

- Bryman, A., & Nilsson, B. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education*. Routledge.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning : legitimate peripheral participation*. Cambridge Univ. Press.
- Skolverket. (2021). *Yrkespaket vård och omsorg*.
<https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/komvuxgymnasial/nationella-yrkespaket-for-komvux/yrkespaket-var-d-och-omsorg>
- SOSFS 2011:12. *Grundläggande kunskaper hos personal som arbetar i socialtjänstens omsorg om äldre*.
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepointdokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2011-11-28.pdf>
- Wenger-Trayner, E., & Wenger-Trayner, B. (Eds.). (2015). *Learning in landscapes of practice : A framework*. Routledge.
- Wibeck, V. (2010). *Fokusgrupper : om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Studentlitteratur.

Samverkan i praktikinrä forskning
Professionell utveckling genom aktionsforskning
Emelie Johansson, Karlstads universitet

Studien är en del av ett avhandlingsprojekt som, inom ramen för en aktionsforskning, syftar till att fördjupa kunskapen om rektorers professionella utveckling i arbetet med att leda förskolans digitalisering. Den här studien fokuserar särskilt på samverkan i praktikinrä forskning och hur samverkan mellan rektorer och forskare inverkar på rektorernas professionella utveckling.

I det tvååriga projektet deltog 14 rektorer i två grupper. I aktionsforskningens cykliska process alternerades fokusgruppsamtal med genomförande av aktioner i syfte att generera praktikorienterad kunskap. Fokusgruppsamtalen betraktades som en kommunikativ praktik och ljudinspelningar från dessa analyserades med hjälp av teorin om praktikarkitekturer (Kemmis et. al, 2014). Enligt teorin utgörs en praktik av sayings, doings och relatings, och hålls samman av kulturell-diskursiva, material-ekonomiska och social-politiska arrangemang som utgör praktikens arkitekturer. Teorin möjliggör identifiering av kulturella, materiella och sociala aspekter av praktiken, hur dessa förändras under projektets gång, samt hur olika arrangemang inverkar på praktiken och praktikförändringarna. En modell från det teoretiska ramverket användes dessutom som transformativ resurs (Mahon et al. 2017) under fokusgruppsamtalen för att reflektera över vad som villkorade rektorernas ledningspraktik och vilka arrangemang som skulle behövas ändra på för att genomföra förändring.

I resultaten synliggörs hur samverkan möjliggjorde professionell utveckling då fokusgruppsamtalen utgjorde en arena för rektorer att mötas och diskutera ledarskap med andra rektorer. Rektorerna utmanades i sina föreställningar då de tog del av olika perspektiv utifrån olika kontextuella förutsättningar. Resultaten beskriver även hur forskarens deltagande utformades responsivt i processen för att möta rektorerna i deras frågor och dilemman.

I de kollaborativa samtalen förändrades rektorernas beskrivningar av att leda digitalisering, sätt att relatera till varandra och till förskollärarna, samt hur de organiserade för utveckling på de lokala förskolorna. Resultaten från studien bidrar med kunskap om hur samverkan i praktikinrä forskning kan bidra till rektorers professionella utveckling.

Referenser

- Kemmis, S., Wilkinson, J., Edwards-Groves, C., Hardy, I., Grootenboer, P., & Bristol, L. (Eds). (2014). *Changing Practices, Changing Education*. Springer.
- Mahon, K., Kemmis, S., Francisco, S., Lloyd, A. (2017). Introduction: Practice theory and the theory of practice architectures. In: Mahon, K., Francisco, S., Kemmis, S. (eds) *Exploring education and professional practice*. Springer, Singapore.

Spontana lekmiljöer och undervisningssituationer

Kopparhammaren 23 (K023)

Chair: Jakob Cromdal

Små steg på övergångsstället

Jakob Cromdal, Mathias Broth & Annerose Willemsen

KOJAN-om barns rätt till spontana lekplatser

Maria Hammarsten

Förskolebarns utelek vintertid - Möjligheter eller
hinder?

Annika Manni, Håkan Löfgren & Johanna Annerbäck

Små steg på övergångsstället

Mobila formationer under förskoleutflykter

Jakob Cromdal, Mathias Broth & Annerose Willemsen, Linköpings universitet

När förskolegrupper förflyttar sig i trafiktäta stadsmiljöer, sker det oftast under strikt organiserade former. Förskolor på utflykt är en vanlig syn i stadsmiljö: reflexklädda barn går i par, håller händerna, och en lärare går i täten såväl som på sista positionen. Dessa mobila formationer (McIlvenny et al. 2011) är resultatet av ständigt pågående samspel – ett åstadkommande som ibland kräver mycket arbete.

Med grund i en videokorpus av förskoleutflykter undersöker vi hur förskolans mobila formationer hanteras och hur grupper av pedagoger och barn agerar som trafikdeltagare, dvs som mobila enheter (Goffman, 1971), i anslutning till att man ska ta sig över gatan. Genom en etnometodologisk ansats, där deltagarnas egna perspektiv på socialt agerande lyfts fram, fokuserar vi på samspelet (i) mellan deltagarna inom den mobila enheten, samt (ii) mellan den mobila enheten och andra trafikdeltagare.

Videoinspelningar genomfördes med hjälp av fem kameror och tre trådlösa mikrofoner. Multimodal konversationsanalys används för att lyfta fram deltagarnas agerande samt identifiera olika pågående kommunikativa projekt. Analys av samspelet inom den mobila enheten visar hur formationen upprättas och upprätthålls, det vill säga övervakas, och vid behov justeras och korrigeras. Vi visar hur korrektiva handlingar ofta omfattar förklaringar – varför man gör eller inte gör på ett visst sätt och vilka faror och risker som finns i den pågående (samt andra liknande) situationer – vilket ger möjligheter till lärande om trafik. Analys av den mobila enhetens samspel med omgivande trafik visar hur gruppen förflyttar sig för att betraktas som en enhet av övriga trafikanter, samt hur viktiga beslut, till exempel om det gröna ljusets varaktighet, fattas med enhetens förflyttningsförmåga i beaktande.

Sammanfattningsvis pekar studiens resultat på diskursiva aspekter som visar trafikdeltagandets socialiserande potential, men också på handlingar som i första hand orienterar sig mot att på ett säkert sätt ta sig över gatan.

Referenser

- Goffman, E. (1971). *Relations in public: Microstudies of the public order*. Penguin: Hammondsworth.
- McIlvenny, P., Broth, M. & Haddington, P. (2014). Moving together: Mobile formations in interaction. *Space & Culture*, 17, 104-106.

KOJAN*Om barns rätt till spontana lekplatser*Maria Hammarsten, Jönköping University

Barns villkor och varande är centralt i barndomssociologin. Barndomen ses som en tid av delaktighet i det omgivande samhället, och barn som aktiva deltagare med förmåga att skapa och påverka de egna villkoren i interaktion med miljö och omvärld. Forskning inom barndomsgeografi visar att platser i närområdet eller som kan besökas regelbundet är särskilt viktiga. Trots att utomhusmiljön har stor betydelse för barns lek och utforskande samt umgänge med kompisar, tycks dock barns liv och de miljöer de vistas i att vara alltmer planerade och styrda av vuxna (Harju & Rasmusson, 2013; Hammarsten, 2021).

Föreliggande presentation handlar om det praktiktäna projektet *Kojan*, som tar spjärn mot utomhusmiljöer som skapats utan barns inflytande eller hänsyn till barns behov. Projektet är initierat av Österängens konsthall år 2023, som tillsammans med fyra konstnärsteam och barn, i åldrarna 4–12, söker efter nya lösningar på hur platser för barn kan utformas med barn, och hur de kan användas.

I studien kommer jag att följa detta projekt med syfte att utveckla kunskap om hur platsbaserade metoder används i ett pedagogiskt och konstnärligt utvecklingsarbete samt hur sådana processer kan utveckla barns känsla för plats och miljö. Studien vill också belysa platsens betydelse för lek, utforskande och lärande. Studien leds av följande frågor:

- Hur gestaltas en utomhusmiljö ur barns perspektiv?
- Vad möjliggörs när barn själva får vara med i skapandet av sin utomhusmiljö?
- Vilka utmaningar finns när barn får skapa sin utomhusmiljö?

Studien genomförs som följeforskning (Ahnberg et al., 2010), där deltagande observation och deltagande samtal genomförs.

Teoretiskt, tar studien utgångspunkt i barndomssociologi, med inriktning mot barndomsgeografi och relationen mellan barn, plats och rum (McKendrick, 2000; Harju & Rasmusson, 2013). I enlighet med dessa perspektiv betraktas barn som kompetenta aktörer.

Ett förväntat resultat av projektet är nya insikter i hur barn idag tänker och önskar sig en miljö de vill utforska, leka i och träffa kamrater.

Referenser

- Ahnberg, E., Lundgren, M., Messing, J., & von Schantz Lundgren, I. (2010). Följeforskning som företeelse och följeforskarrollen som konkret praktik. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 16(3), 55–66.
- Hammarsten, M. (2021). *What are Schoolchildren doing Out There?: Children's Perspectives On Affordances In Unedited Places Built Environment*, 47(2), 186-205.
- Harju, A., & Rasmusson, B. (2013). Stadsbarndom: om barns erfarenheter av platser i staden. *Barn*, 2, 23–35.
- McKendrick, J. H. (2000). The Geography of Children: An Annotated Bibliography. *Childhood*, 7(359).

Förskolebarns utelek vintertid

Nya möjligheter eller hinder?

Annika Manni, Umeå universitet, Håkan Löfgren, Linköpings universitet &
Johanna Annerbäck, Linköpings universitet

I ett pågående forskningsprojekt ”Hållbar utevistelse vid storförskolor” (Formas 2021-2024) undersöks vad den förändring som svensk förskola genomgår med sina förändrade byggnader, utegårdar och begränsade tillgång till natur innebär för barnen som vistas där dagligen. I den delstudie som här presenteras är syftet att studera hur villkoren för barns utevistelse förändras vintertid, med snö och is på gården. Vi utgår från en socio-materiell teori (Fenwick, Edwards, & Sawchuk, 2011; Günther-Hanssen, 2020) där olika agenter; såsom fysiska platser och material, normer, aktiviteter och individer, intra-agerar i barns lek utomhus. En unik agent för denna studie är snö som en materiell agent, något som inte uppmärksammats i större omfattning i tidigare forskning.

Studien är etnografiskt utformad och baseras på observationer av uteaktiviteter på förskolor, samtal med förskollärare, skriftliga underlag såsom erfarenhetskartor av utemiljöns användning, samt skriftlig respons på semistrukturerade frågor om utevistelse under vintertid (Denscombe, 2007). Deltagande förskolor ingår i projektet som samverkar med en kommun i norra Sverige.

Preliminära resultat visar hur utemiljön förändras på flera olika sätt under vintermånaderna med stora snömängder i norra delarna av Sverige. Typen av aktiviteter som barnen får tillgång till förändras också, där i det i vissa fall skapas nya möjligheter men i andra medför stora begränsningar särskilt för de yngsta barnen på förskolan. Resultatet visar också på olika pedagogiska och normativa förhållningssätt till utelek, där riskdiskurser framträder på olika sätt. Studiens ansats är att skapa en kritisk diskussion kring hur olika utemiljöer under olika årstider, samt olika förhållningssätt bland pedagoger, kan ge nya möjligheter och berika förskolebarns utelek eller utgöra hinder för densamma.

Referenser

- Denscombe, M. (2007). *The good research guide : for small-scale social research projects* (3. ed. ed.). Maidenhead: Open University Press.
- Fenwick, T. J., Edwards, R., & Sawchuk, P. (2011). *Emerging approaches to educational research : tracing the sociomaterial*. Milton Park, Abingdon, Oxon ;; Routledge.
- Günther-Hanssen, A. (2020). *Barn, naturvetenskap och könande processer i förskolan*. Acta Universitatis Upsaliensis

Multimodal gestaltning och textsamtal

Kopparhammaren 24 (K024)

Chair: Johanna Frejd

Evolution i serieformat

Johanna Frejd & Lars Wallner

Utforskande och fördjupande textsamtal om komplexa
skönlitterära texter

Maritha Johansson

Skönlitteratur i högstadiets NO-undervisning

Jenny Edvardsson

Digital(iseringens) gestaltning i grundskolans
musikskapande undervisning

Jonas Nilsson

Evolution i serieformat

Johanna Frejd & Lars Wallner, Linköpings universitet

Sedan 2022 ingår evolutionsundervisning och undervisning om biologisk mångfald i naturvetenskapsundervisningen för åk 4–6 (LGR22). Eftersom det är ett nytt innehåll för många lärare finns ett behov av nya undervisningsverktyg. Vi har, tillsammans med en professionell illustratör, tagit fram en serietidning som illustrerar evolutionära mönster och tre nyckelkomponenter för evolutionära processer: variation, ärftlighet och naturligt urval. Tidningen bygger på naturvetenskaplig ämnesdidaktisk forskning (Frejd, 2019), forskning om serier i undervisning (Wallner, 2017) och ämnesforskning om evolution (t.ex. Werdelin et al., 2010). Evolution är ett resultat av enkla men samtidigt komplexa processer som är svåra att förstå för både elever (Legare et al., 2013), universitetsstudenter (se, t.ex., Fiedler et al., 2017; Meir et al., 2007) och vuxna (se, t.ex. Spiegel et al., 2006). Samtidigt visar flera studier (t.ex. Emmons et al., 2017; Frejd et al., 2020; Jégou et al., 2022) att det finns goda förutsättningar för att barn ska förstå grunder i evolutionära processer om de får möta ämnet i ålderanpassade aktiviteter. Något som visat sig viktigt är att barn i undervisning får tillgång till material, som till exempel bilder, som de kan använda som multimodala resurser i meningsskapandet och i samtal med varandra och med lärare (Frejd, 2018; 2019; se också Jégou et al., 2022). Serier är ett multimodalt medium som kombinerar flera uttrycksformer (t.ex. text och bild. se, t.ex., Magnusson, 2005; Strömberg, 2003). Forskningsprojektets syfte är att undersöka elevers och lärares interaktion med seriematerialet, vilka evolutionära processer som kommer till uttryck och vilka aspekter av innehållet i serien som verkar främja meningsskapande om evolution, samt lärares och elevers upplevelser av att använda seriematerialet. Vid konferensen kommer vi att presentera forskningsprojektet och preliminära resultat från en innehållsanalys (David & Sutton, 2016) av ca 150 mellanstadieelevers skriftliga beskrivningar av sina upplevelser av att arbeta med materialet, materialet samlas in under vt2023.

Referenser

- David, M. & Sutton, C.D. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod*. Studentlitteratur.
- Emmons, N., Lees, K., & Kelemen, D. (2017). Young children's near and far transfer of the basic theory of natural selection: An analogical storybook intervention. *Journal of Research in Science Teaching*, 55(3), 321–347. <http://doi.org/10.1002/tea.21421>
- Fiedler, D., Tröbst, S., & Harms, U. (2017). *University students' conceptual knowledge of randomness and probability in the contexts of evolution and mathematics*. CBE—Life Sciences Education, 16(2), 16- 38. <https://doi.org/10.1187/cbe.16-07-0230>
- Frejd, J. (2018). "If It Lived Here, It Would Die." Children's Use of Materials as Semiotic Resources in Group Discussions About Evolution. *Journal of research in childhood education*, 32(3), 251-267. <https://doi.org/10.1080/02568543.2018.1465497>
- Frejd, J. (2019). *Encountering evolution: Children's meaning-making processes in collaborative interactions* [doktorsavhandling]. Linköping University Electronic Press.
- Frejd, J., Stolpe, K., Hultén, M., & Schönborn, K. J. (2022). Making a fictitious animal: 6-7 year-old Swedish children's meaning making about evolution during a modelling task. *Journal of Biological Education*, 56(3), 323-339. <https://doi.org/10.1080/00219266.2020.1799843>
- Jégou, C., Gobert, J., Delserieys, A., & Ergazaki, M. (2022). A system to identify young children's reasoning about variations within populations. In J.-M. Boilevin, A. Delserieys & K. Ravanis (eds.). *Precursor models for teaching and learning science during early childhood* (pp. 193-217). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-08158-3_11
- Legare, C. H., Lane, J. D., & Evans, E. M. (2013). Anthropomorphizing science: How does it affect the development of evolutionary concepts?. *Merrill-Palmer Quarterly*, 59(2), 168-197. <https://doi.org/10.13110/merrpalmquar1982.59.2.0168>
- Magnusson, H. (2005). *Berättande bilder: Svenska tecknade serier för barn*. Makadam förlag.
- Meir, E., Perry, J., Herron, J. C., & Kingsolver, J. (2007). College students' misconceptions about evolutionary trees. *The American Biology Teacher*, 69(7). [https://doi.org/10.1662/0002-7685\(2007\)69\[71:CSMAET\]2.0.CO;2](https://doi.org/10.1662/0002-7685(2007)69[71:CSMAET]2.0.CO;2)
- Spiegel, A., Evans, M., Gram, W., & Diamond, J. (2006). Museum visitors' understanding of evolution. *Museums & Social Issues*, 1(1), 69-86. <https://doi.org/10.1179/msi.2006.1.1.69>
- Strömberg, F. (2003). *Vad är tecknade serier?: en begreppsanalys*. Seriefrämjandet.
- Wallner, L. (2017). *Framing Education: Doing Comics Literacy in the Classroom* [doktorsavhandling]. Institutionen för Samhälls- och Välfärdsstudier. Linköpings universitet.
- Werdelin, L., Yamaguchi, N., Johnson, W. E., & O'Brien, S. J. (2010). Phylogeny and evolution of cats (Felidae). *Biology and conservation of wild felids*, 59-82.

Utforskande och fördjupande textsamtal om komplexa skönlitterära texterMaritha Johansson, Linköpings universitet

I projektet *Utforskande och fördjupande textsamtal om komplexa skönlitterära texter* (Skolforskningsinstitutet) undersöks om en intervention utifrån en specifik samtalsmodell, Inquiry dialogue, kan bidra till att höja kvaliteten på litterära textsamtal i skolan. Interventionen genomförs i ca 30 årkurs 8-klasser under ett läsår och ramas in av för- och eftertester av elevers läsförståelse och av lärares och elevers self-efficacy (deras tilltro till egen förmåga att hålla respektive delta i litteratursamtal), samt tester av samtalskvalitet. Lärarna har genomgått utbildning i samtalsmodellen som ska implementeras under interventionsperioden. Lärarna får återkoppling av både forskare och kollegor vid flera tillfällen under läsåret. Som underlag för återkopplingen och för analys av samtalen används ett observationsprotokoll, inspirerat av Argumentation Rating Tool (ART) (Retzniskaya & Wilkinson, 2016; Retzniskaya et al., 2021) som har anpassats till samtal om litterära texter. I interventionen ingår också deltagande i gruppreflektioner, antingen tillsammans med en forskare eller kollegialt inom en skola eller ett skolområde.

De texter lärare och elever arbetar med under interventionen har valts ut för att de är komplexa på olika plan. När elever i litteraturundervisningen får möta komplexa texter som de vanligtvis inte arbetar med i skolan verkar deras engagemang öka (Johansen, 2017; Sønneland & Skaftun, 2017). Projektet utgör ett exempel på hur på hur praktisknära forskning kan utföras i nära samarbete med lärare.

Presentationen fokuserar främst på metod och metodutveckling. Dels presenteras utmaningar i den dubbla interventionen (samtalsutveckling och komplexitet i texter), dels diskuteras återkoppling och gruppreflektion som metod för praktisknära forskning. Interventionsdesignen relateras också till preliminära resultat från analyser av samtalskvalitet i för- och eftertester.

Referenser

- Johansen, M. B. (2017). The way I understood it, it wasn't meant to be understood' – when 6th grade reads Franz Kafka. *Journal of Curriculum Studies*, 49(5), 579–598.
- Reznitskaya, A. et al. (2016). Using the Argumentation Rating Tool to support teacher facilitation of Inquiry Dialogue in elementary language arts classrooms. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, Washington, DC.
- Reznitskaya, A., & Wilkinson, I. A. G., (2021). The Argumentation Rating Tool: Assessing and supporting teacher facilitation and student argumentation during text-based discussions. *Teaching and Teacher Education*, vol 106, Art no. 103464.
- Sønneland, M., & Skaftun, A. (2017). Teksten som problem i 8A. Affinitet og tiltrekningskraft i samtaler om «Brønnen». *Acta Didactica Norge*, 11(2), Art no 8.

Skönlitteratur i högstadiets NO-undervisning

Jenny Edvardsson, Högskolan Kristianstad

I forskning om NO-undervisning (exempelvis Jidesjö m. fl., 2009; Sjøberg & Schreiner, 2010) och i Skolinspektionens tematiska analys av undervisning i NO-ämnen (2017) framgår det att många elever upplever NO-ämnena som svåra och att många elever har en negativ inställning till dem. Undervisningen behöver i större utsträckning utgå från frågor som intresserar och engagerar eleverna. Här kan skönlitteraturen i form av exempelvis ungdomslitteratur vara ett alternativ. Genom att låta undervisningen utgå från en skönlitterär text som behandlar ett naturvetenskapligt innehåll skulle NO-undervisningen kunna bli mer begriplig och intressant för eleverna. Den skönlitterära texten skulle kunna bli vägen in i det naturvetenskapliga innehållet.

I mitt pågående tvärvetenskapliga avhandlingsarbete undersöks skönlitteraturens didaktiska potential i högstadiets NO-undervisning. Syftet är att bidra med kunskap om och hur skönlitteratur kan integreras i NO-undervisning och på vilka sätt sådan undervisning kan bidra till elevers intresse, engagemang och lärande. Min hypotes är att den skönlitterära texten kan bidra till detta och att vägen dit går genom gemensam läsning och samtal om det lästa, där eleverna får sätta ord på sina tankar och läsupplevelser. Teoretiskt avstamp tas i Illeris lärandeteori med drivkrafts-, samspels- och innehållsdimension (2007), i Nussbaums begrepp narrativ fantasi (1997, 2008), i vision I, II och III kopplat till Scientific Literacy (Roberts, 2007; 2011; Sjöström & Eilks, 2018) och i Rosenblatts efferent och estetisk läsning (2002). Olika metoder med enkäter, intervjuer och interventioner kommer att användas för att samla in data i studien.

Under konferensen kommer avhandlingsarbetets teoretiska utgångspunkter att presenteras och ett första försök att väva samman dem kommer att göras.

Referenser

- Illeris, Knud (2007). *Lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Jidesjö, A., Oscarsson, M., Karlsson, K-G. & Strömdahl, H. (2009). Science for all or science for some: What Swedish students want to learn about in secondary science and technology and their opinions on science lessons. *NorDINA* 5 (2), 213-229.
- Nussbaum, M. C. (1997). *Cultivating Humanity. A Classical Defense of Reform in Liberal Education*. Harvard University Press.
- Roberts, D. A. (2007). Scientific literacy/science literacy. I S. K. Abell & N. G. Lederman (Red.), *Handbook of research on science education* (s. 729–780). Lawrence Erlbaum.
- Roberts, D. A. (2011). Competing visions of scientific literacy: The influence of a science curriculum policy image. I C. Linder, L. Östman, D. A. Roberts, P.-O. Wickman, G. Erickson, & A. MacKinnon (Red.), *Exploring the landscape of scientific literacy* (s. 11–27). Routledge.
- Rosenblatt, L. M. (2002). *Litteraturläsning som utforskning och upptäcktsresa*. översättning Sven-Erik Torhell. Studentlitteratur, 2002.
- Sjøberg, S. & Schreiner, C. (2010). *The ROSE project. An overview and key findings*. <https://roseproject.no/network/countries/norway/eng/nor-Sjoberg-Schreiner-overview2010.pdf>.
- Sjöström, J., Eilks, I. (2018). Reconsidering Different Visions of Scientific Literacy and Science Education Based on the Concept of Bildung. I Dori, Y.J., Mevarech, Z.R., Baker, D.R. (Red.), *Cognition, Metacognition, and Culture in STEM Education. Innovations in Science Education and Technology*, vol 24. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-66659-4_4.
- Skolinspektionen (2017). *Tematisk analys: Undervisning i NO-ämnena. Att göra naturvetenskapen synlig och relevant för varje elev*. <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02beslutrappporterstat/granskningsrapporter/ovriga-publikationer/2017/no-amnen/tematisk-analys-no-2017.pdf>.

Digital(iseringens) gestaltning i grundskolans musikskapande undervisning

Jonas Nilsson, Umeå universitet

Syftet med detta pågående avhandlingsprojekt är att undersöka vilka förutsättningar digitaliseringen medför för musikundervisningen skapande aktiviteter i grundskolans senare år. Forskningsfrågorna fokuserar på hur digitala verktyg används i musikskapandet, hur elever och lärare upplever denna användning och vilka pedagogiska möjligheter och utmaningar dessa verktyg kan ge upphov till. Studien använder sig av ett övergripande medieekologiskt perspektiv tillsammans med begrepp ur Bernsteins pedagogiska apparat, såsom rekontextualisering, klassifikation, inramning, samt synlig och osynlig pedagogik (Bernstein 2000). Genom ett medieekologiskt perspektiv kan musikämnet ses som ett eget ekologiskt system, men även som en del av ett större system, såsom skolsystemet som helhet, eller samhället i stort. När nya teknologier, eller arter, introduceras i detta ekosystem kommer dess miljö att förändras och individers tankemönster, perception, roller och handlingsutrymmen att omformas (Erixon 2014). Studiens metodologiska utformning är uppdelad i två delar. Den första delen innefattar semi-strukturerade intervjuer med femton verksamma musiklektörer. Intervjuernas fokus ligger på lärarnas förutsättningar och erfarenheter av att använda digitala verktyg i sin musikskapande undervisning. Den andra delen inbegriper observationer av när elever vid tre olika högstadieskolor arbetar med att skapa musik med hjälp av olika digitala verktyg. Under observationsperioden har även uppföljande intervjuer genomförts med de undervisande lärarna, samt gruppintervjuer med elever. Studien förväntas utgöra ett bidrag i förståelsen för hur grundskolans musikskapande undervisning omformas genom de digitala verktyg som digitaliseringen erbjuder och som kommit att bli alltmer vanligt förekommande i denna typ av undervisning under det senaste decenniet (Skolinspektionen 2019, p. 30). Vidare förväntas studien belysa både pedagogiska möjligheter och utmaningar som denna typ av undervisning kan innebära såväl ur ett lärar-, som ett elevperspektiv.

Referenser

- Bernstein, Basil (2000) *Pedagogy, symbolic control and identity – Theory, Research, Critique*, Rowman & Littlefield.
- Erixon, Per-Olof (2014) *Skolan, medierna och medieekologin. I Skolämnen i digital förändring – En medieekologisk undersökning*. Studentlitteratur, Holmbergs Malmö AB.
- Skolinspektionen (2019) *Musikundervisning i grundskolan årskurs 7-9. Tematisk kvalitetsgranskning 2019*. Diarienummer: 400-2017-10215.

Att lära och fostra för demokratiskt medborgarskap

Kopparhammaren 25 (K025)

Chair: Ulrika Bodén

Powerful knowledge about Democracy in Swedish
Social Science Education

Ludvig Sjunnesson

Democratic Pilgrimage Swedish students'
understanding of study trips to Holocaust
memorial sites

Ola Flennegård

Naturkunskapsämnets möjligheter att upplevas som
relevant av gymnasielever

Johanna Andersson, Lena Hansson & Lotta Leden

Why don't the kids want to go to school?
School absentees, school culture, and
opportunity structure

Isabelle Aspelin

Powerful Knowledge about Democracy in Swedish Social Science Education

Ludvig Sjunnesson, Karlstad universitet / Högskolan i Halmstad

“Democracy” is central content in the school subject Social Science in Sweden. However, “What?” to teach is only vaguely defined in policy. “Democracy” is a “floating significant”: a word that can be filled with myriad meanings and arguably its meaning in many arenas is so broad as to mean anything, and therefore nothing (Mouffe, 2005; Mouffe & Martin, 2013). This, combined with the trend in educational policy that is continuing its turn toward “knowledge about” rather than “capacity to” (Skolverket, 2022, 2023), creates a potential problem at the heart of (education for) democracy: For democracy as a system to thrive, a knowledgeable and engaged citizenry is required (Deng, 2020; *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*, 2022; Wicke, 2019). Importantly, knowledge implies more than civic facts.

A theory of interest for this problem is Powerful Knowledge (Muller & Young, 2019). With its ontological roots in Social Realism, the theory posits that the best most objective available knowledge to understand the world can be found in epistemic communities of scholars and experts. From this theory follows the idea that on a democratic and normative basis everyone should have access to this “best” knowledge to avoid inequality. This creates my project’s overarching question:

What could be considered Powerful Knowledge about democracy in civics education, and how is/can this be transformed from discipline to classroom?

Through an anonymized internet-based Delphi study I will attempt to answer the first part of this question. The planned study will include survey of “experts” and stakeholders in democracy as a knowledge object. Democracy scholars, teacher educators, experienced teachers, municipal government officials and political activists are some of the possible participants. Through several rounds of questionnaires that evolve through synthesized subject responses of previous rounds the study moves from investigative to “consensus” among participants. The reached consensus is a perspective on what knowledge should be taught about democracy to every democratic citizen.

Ethical issues can arise around this subject and will follow established guidelines.

References

- Deng, Z. (2020). *Knowledge, content, curriculum and didaktik: Beyond social realism* [Book]. Taylor and Francis. <https://doi.org/10.4324/9781351118941>
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022. (2022). Skolverket.
- Mouffe, C. (2005). *The democratic paradox*. Verso.
- Mouffe, C., & Martin, J. (2013). *Chantal Mouffe : hegemony, radical democracy, and the political*. Routledge.
- Muller, J., & Young, M. (2019). Knowledge, power and powerful knowledge re-visited. *The Curriculum Journal*, 30, 1-19. <https://doi.org/10.1080/09585176.2019.1570292>
- Skolverket. (2022). *Jämför kursplanerna - Samhällskunskap Lgr22-Lgr11*. Retrieved 2023-02-27 from https://www.skolverket.se/download/18.3770ea921807432e6c73c16/1660206298019/jamfo_relsedok_Samhällskunskap.pdf
- Skolverket. (2023). *Övergripande om ändringarna*. Retrieved 2023-02-27 from <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/aktuella-forandringar-pa-grundskoleniva/overgripande-om-andringarna>
- Wicke, K. (2019). *Läroböcker, demokrati och medborgarskap. Konstruktioner i läroböcker i samhällskunskap för gymnasiet*. Göteborgs universitet.

Democratic pilgrimage:

Swedish students' understanding of study trips to Holocaust memorial sites

Ola Flennegård, Göteborgs universitet

This presentation will be based on a study that focuses Swedish students' understanding of study trips to Holocaust memorial sites viewed as a specific learning practice. Although about a quarter of all Swedish teenagers visit the Auschwitz-Birkenau State Museum each year, with the majority visiting as students as part of their school curriculum, the study in focus is the first to examine these study trips from a student perspective. By applying critical discourse analysis as theoretical framework and methodological engine, 49 students' reflections, written before, during, and after two study trips, were analysed. In order to examine the relation between the discursive and social practices, this study applies the concept of ritual passage based on Turner's (1969) theory of community participants leaving their original status and, through a liminal phase, receiving a new social status as they perform according to a script. Though the script is regulated, it leaves room for creativity and alternative articulations. The result shows that the students long before going to Poland start anticipating what it will be like, how they will react and more importantly how this experience will make them more mature and provide unique insights. Thus, they are already beforehand developing a script for how they foresee their learning experiences. Additionally, the results suggest that the study trips' discursive practice, which constitutes and is constituted by the study trips' social practice, is regulated by a discursive order termed democratic pilgrimage. In addition, the study reveals two didactic deviations from previous research on study trips: the students' positive feelings in relation to the Polish environment and the balance between victim and perpetrator perspectives. The latter creates tension within the students and is solved via articulations of democratic values.

References

- Faireclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge England: Polity press.
- Fanjoy, A. (2018). *Learning in the 'Land of Ashes': 'Poland' through the windows of a bus on the Toronto March of the Living* [Doctoral dissertation]. University of Toronto.
- Feldman, J. (2010). *Above the death pits, beneath the flag: Youth voyages to Poland and the performance of the Israeli national identity*. New York: Berghahn.
- Flennegård, O. (2018). Besöksmål Auschwitz. Om svenska resor för elever till Förintelsens minnesplatser. The Living History Forum.
- Flennegård, O., & Mattsson, C. (2021). Teaching at Holocaust memorial sites: Swedish teachers' understanding of the educational values of visiting Holocaust memorial sites. *Power and Education*, 13(1), 43-57. <https://doi.org/10.1177/1757743821989380>
- Kverndokk, K. (2007). *Pilegrim, turist og elev: Norske skoleturer til døds- og konsentrasjonsleirer* (Linköping Studies in Arts and Science, 403) [Doctoral dissertation]. Linköping University.
- Kverndokk, K. (2009). "Resan till ondskan: Skolelever på bussresa till Auschwitz." In P. Aronsson (Ed.), *Platser för en bättre värld: Auschwitz, Ruhr och röda stugor* (pp. 45–89). Lund: Nordic Academic Press.
- Turner, V. (1969). *The ritual process: Structure and anti-structure*. Routledge & Kegan Paul.

Naturkunskapsämnetts möjligheter att upplevas som relevant av gymnasielever

Johanna Andersson, Lena Hansson & Lotta Leden, Högskolan Kristianstad

Studien som presenteras har genomförts inom ämnet naturkunskap i gymnasieskolan. Detta är ett ämne som är obligatoriskt för elever på samtliga yrkesprogram, och alla högskoleförberedande program förutom naturvetenskaps- och teknikprogrammet. Tidigare studier visar att det är få elever som upplever undervisningen i de naturvetenskapliga ämnena som relevant för dem under sin högstadietid (IVA, 2021; Jidesjö, 2009). Detta är särskilt framträdande för de elever som väljer andra program än det naturvetenskapliga programmet (Jidesjö, 2009). Det innebär att en majoritet av eleverna som läser naturkunskap i gymnasiet har erfarenhet av att känna att naturvetenskaplig undervisning är irrelevant för dem. Elever som upplever undervisningen som irrelevant riskerar att känna sig alienerade från undervisningen, vilket bidrar till en exkludering av dessa elever.

Syftet med studien är att undersöka på vilka olika sätt elever anser att naturkunskap på gymnasiet kan vara av relevans för dem i deras liv. För att undersöka detta genomfördes sex fokusgruppsamtal med elever från både yrkesprogram och högskoleförberedande program. Under fokusgruppsamtalen diskuterade eleverna sina erfarenheter av naturkunskapskursen, hur de skulle vilja förändra kursen, samt deras åsikt kring användbarheten/oanvändbarheten för dem. Genom att använda reflexiv tematisk analys med en induktiv ansats (Braun & Clarke, 2021), utvecklades fem teman som visar på olika sätt som naturkunskap kan uppfattas som relevant av elever. Dessa teman är: relevans för framtida yrkesliv, relevans för självuppfyllelse, relevans för vardagslivet, relevans för att förstå och granska samhällsfrågor, samt relevans för att göra skillnad i världen. Under presentationen planeras dessa teman presenteras med exempel på elevcitat för att visa på det subjektiva och kontextbundna i elevers uppfattningar om relevans. Temana kommer också att diskuteras i relation till undervisningssyften som rör demokrati och rättvisa, bland annat med hjälp av det teoretiska ramverket critical science agency (Basu et al., 2009).

Referenser

- Basu, S. J., Barton, A. C., Clairmont, N., & Locke, D. (2009). Developing a framework for critical science agency through case study in a conceptual physics context. *Cultural studies of science education*, 4(2), 345-371. <https://doi.org/10.1007/s11422-008-9135-8>
- Braun, V. & Clarke, V. (2021). *Thematic analysis; A practical guide*. SAGE
- IVA. (2021). *Generation ekvation. En rapport om barn och ungas attityder till skola, skolämnen och lärande*. Kungliga ingenjörsvetenskapsakademien. <https://www.iva.se/projekt/framtidens-kunskapssamhalle/generation-ekvation/>
- Jidesjö, A., Oscarsson, M., Karlsson, K-G. & Strömdahl, H. (2009). Science for all or science for some: What Swedish students want to learn about in secondary science and technology and their opinions on science lessons. *NorDiNa*, 5(2), 213-229. <https://doi.org/10.5617/nordina.352>

Why don't the kids want to go to school?
School absentees, school culture, and opportunity structure

Isabelle Aspelin, Mittuniversitetet

Purpose

The article is a contribution to studying school culture and opportunity structure to gain in-depth knowledge of how the school as an institution can work to ensure that fewer children become absent from school.

Design/methodology/approach

The theoretical perspectives that are used in the paper are opportunity structure, school culture, and school as an institution.

Research limitations/implications

The purpose of the paper is to investigate how guardians of children who do not go to school perceive and experience the school's school culture and opportunity structure with the student's schooling as a starting point and investigate how principals perceive and experience school culture and opportunity structures at the schools with absent students as a starting point, the qualitative interview was chosen as a method.

Practical implications/implications

What do the guardians and principals lack? What do they get access to? How do they deal with this? The empirical material will be analyzed based on the concept of opportunity structure with a focus on the non-cognitive forms of the possibility structure.

Originality/value

Can the creation of a strong opportunity structure be a way for the school as an institution to achieve a higher goal fulfillment even for children who are about to fall out of the school system? This information is important knowledge for the school when it, as an institution, is to organize its activities so that it can best meet the needs of the students with relevant support. This is to increase students' chances of achieving school success.

Findings

The school's knowledge in these areas will in the long run increase the likelihood of the students achieving higher goal fulfillment.

Referenslista:

- Barmark, M (2016) *School success in the multicultural society*. Lund: Studentlitteratur
- Bunar, N (2021) (Ed.) Inclusion and school success for newly arrived students. Nature and Culture.
- Hellstöm, L & Hagquist, C (2019) School effectiveness in Sweden: psychometric properties of an instrument to measure pedagogical and social climate (PESCO) focusing on pedagogical leadership. *International Journal of leadership in Education*. Taylor & Francis Group.
- Fohlin & Wilson (2021) *Meaningful Learning -Democracy and Conversation in School*. Studentlitteratur AB, Lund.
- Steinberg, J. (2018) *Leadership in the classroom*. Gothia Fortbildning AB
- Trondman, M. (2019) The school as a world of thought and practice – Mary Douglas' theory of how institutions think. *Pedagogical research in Sweden* vol.24 no. 3 - 4.
- Trondman, M. & Jahanmahan, F. (2021) (Eds). «I never want to lose that key" – about school as an opportunity structure for unaccompanied refugee children's school success in Sweden. Inclusion and school success for newly arrived students, Nature and Culture, Stockholm.
- Trondman, M. & Bouakaz, L. (2021) (Eds). «Many questions since I came to Sweden" – School information as an opportunity structure for parents with a migration background and children in Swedish compulsory school". Inclusion and school success for newly arrived students, Nature and Culture, Stockholm.

Links

Missing! Draw attention to students' absence and act, SOU 2016:94 ([regeringen.se](https://www.regeringen.se))

Didaktik och undervisning

Kåkenhus 21 (K21)

Chair: Tarja Alatalo

Matematikundervisning - En läs- och skrivutvecklande didaktik i förskoleklass

Tarja Alatalo, Annie-Maj Johansson & Sari Vuorenpää

Differentierad undervisning - För att följa och främja förskoleklassers skriftspråkutveckling

Cecilia Wijnblad

Didaktiska interventioner och återkopplingsituationer för utvecklad undervisningspraktik

Pernilla Ahlstrand & Ninnie Andersson

Gemensam läs- och skrivundervisning

Elin Eriksson

Matematikundervisning - en läs- och skrivutvecklande didaktik i förskoleklass

Tarja Alatalo, Högskolan Dalarna, Annie-Maj Johansson, Högskolan Dalarna & Sari Vuorenpää, Stockholms universitet

Denna studie syftar till att utveckla kunskap om läs- och skrivutvecklande didaktik i matematikundervisningen i förskoleklass. Undervisning med fokus på ämnesspråkliga perspektiv (*content area literacy*), det vill säga undervisning som främjar elevers förmåga att lyssna, tala, läsa, skriva och se för att få information inom ett specifikt ämnesområde (Vacca & Vacca, 2002), stödjer elevers läs- och skrivutveckling (Moss, 2005). Förmågan att använda och förstå talat språk har visats vara en av de tidigaste prediktorerna för en god läsutveckling (National Early Literacy Panel, 2008). Därför är en undervisning som stimulerar unga elever till språklig interaktion och där läraren engagerar eleverna i en innehållsrik och målinriktad undervisning gynnsam för förmågor och färdigheter som är förknippade med elevernas senare läsframgång (Lonigan, 2015). Sådan undervisning förstås i denna studie som dialogisk (Alexander, 2017; Kim & Wilkinson, 2019). Vi ser språket som ett verktyg för att tänka och prata, vilket i denna studie innebär att lärare och elever samtalar om matematiska begrepp och knyter an till exempelvis videofilm, sagor, bilder, tärningar och sedlar. Videoobservationer av matematikundervisning genomfördes i 17 olika klassrum i förskoleklass. Materialet transkriberades och analyserades med hjälp av Freebody och Lukes (1999) resursmodell där dess fyra praktiker som fokuserar på *kodning*, *textskapande*, *textanvändning* och *kritiskt utforskande* användes till att förstå och synliggöra vilka läs- och skrivutvecklande möjligheter matematikundervisningen erbjöd eleverna. Preliminära resultat tyder på att praktikerna som stödjer meningsskapande utifrån text samt textanvändande var mest framträdande i den dialogiska undervisningen. Elever och lärare meningsskapande om matematiska begrepp som exempelvis mönster, antal, hälften och dubbelt, i funktionella sammanhang och med utgångspunkt i elevernas erfarenheter. Praktiska metoder och åskådliggörande artefakter för att stötta elevernas förståelse var centrala i undervisningen. Matematikundervisning som en läs- och skrivutvecklande didaktik diskuteras.

Studien är finansierad av Vetenskapsrådet, 2020-03954

Referenser

- Alexander, R. J. (2017). *Towards dialogic teaching: Rethinking classroom talk* (5th ed.). York, UK: Dialogos.
- Freebody, P. & Luke, A. (1990). Literacies programs: Debates and demands in cultural context. *Prospect* 5(3), 85–94.
- Kim, M-Y., Wilkinson, I., A.G. (2019). What is dialogic teaching? Constructing, deconstructing, and reconstructing a pedagogy of classroom talk. *Learning, Culture and Social Interaction*, 21, 70–86. <https://doi.org/10.1016/j.lcsi.2019.02.003>.
- Lonigan, C. J. (2015). Literacy development. In R. M. Lerner, L. S. Liben, & U. Mueller (Eds.), *Handbook of child psychology and developmental science, cognitive processes*, (Vol. 2, pp. 763–805). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Moss, B. (2005). Making a case and a place for effective content area literacy instruction in the elementary grades. *Reading Teacher*, 59(1), 46–55.
- National Early Literacy Panel. (2008). *Developing early literacy: Report of the National Early Literacy Panel*. Washington, DC: National Institute for Literacy.
<https://lincs.ed.gov/publications/pdf/NELPReport09.pdf>
- Vacca, R. T., & Vacca, J. L. (2002). *Content area reading (7th ed.)*. Boston: Allyn & Bacon.

Differentierad undervisning

För att följa och främja förskoleklasslevers skriftspråsutveckling

Cecilia Wijnbladh, Högskolan Dalarna

Avhandlingsstudiens utgångspunkt är lärares undervisning och didaktiska överväganden i relation till formativ bedömning, stöttande och differentierad skriftspråksundervisning i förskoleklass. Studiens syfte är att bidra med kunskap om lärares bedömningspraktik vad gäller förskoleklasslevers skriftspråsutveckling och den undervisning som följer på det. I sammanhanget fokuseras de medverkande lärarnas planering och genomförande av undervisning utifrån begreppet differentierad undervisning, det vill säga en undervisning som svarar mot både enskilda elevers och gruppens behov.

Studiens övergripande teori är ett sociokulturellt perspektiv på lärande, där blir interaktionen mellan lärare och elever i samband med skriftspråksundervisning centralt. Stöttning är ett begrepp som bidrar till att beskriva vilka undervisningsaktiviteter som syftar till att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt.

Datainsamlingen sker med videoobservationer av undervisning i svenska och lek i 12 förskoleklasser och lika många semistrukturerade didaktiskt inriktade intervjuer med lärare.

De mycket preliminära resultaten visar att huvuddelen av lärarledd helklassundervisning inte differentieras i så stor utsträckning och återkoppling ges sparsamt och fokuserar främst arbetsprocessen. I det enskilda arbetet förekommer differentiering i större utsträckning när eleverna har möjlighet att utföra uppgifter på olika sätt, t.ex. att skriva enskilda bokstäver, ord eller meningar. I leken tar lärare möjlighet att differentiera skriftspråksundervisningen, särskilt när flera lärare arbetar tillsammans i elevgruppen. Bedömning sker främst i formaliserade sammanhang och när återkoppling ges sker det främst på individnivå i samband med enskilt arbete i svenska eller i lek.

Studien är av relevans när förskoleklassen troligen kommer att ingå i en obligatorisk 10-årig grundskola och att tidigare studier och rapporter visar att undervisningen i förskoleklass inte i så stor utsträckning utgår från elevernas kunskaper. Studien kan bidra med kunskap om hur undervisningen kan planeras och genomföras i förskoleklass så att eleverna ska möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

Didaktiska interventioner och återkopplingssituationer för utvecklad undervisningspraktik

Pernilla Ahlstrand, Göteborgs universitet & Ninnie Andersson, Stockholms konstnärliga högskola

Vi kommer presentera delar av preliminära resultat i ett pågående projekt finansierat av Skolforskningsinstitutet (2021–2024). Syftet med projektet är att utveckla kunskap om innebörden av kunnande som kommer till uttryck i kroppslig, gestaltande form samt att på vetenskaplig grund utveckla metoder som kan stärka undervisningspraktiken i skolämnenas dans och teater. I projektet titel skrivs praktiska återkoppling fram: *På STUDS! Praktiska Återkoppling - Studie av Teater-, Undervisning och Dans-Situationer*. Den återkoppling som sker 'på studs' i direkt relation till en undervisningssituation är utgångspunkt för studien. De tillfällen där återkoppling ges till eleverna studeras samt ligger till underlag för undervisningstillfällen i ett avgränsat antal forskningslektioner. I projektet kallas de avbrott som läraren gör i repetitionsarbetet av en scenisk produktion för didaktiska interventioner. De didaktiska interventionerna hanterar ett förväntat eller efterfrågat kunnande. Frågeställningar:

- Vilka aspekter av kunnande uppmärksammas i återkopplingssituationer av *samspel* i de didaktiska interventionerna?
- Hur kan **didaktiska interventioner** användas i lärandesituationer för att utveckla undervisningspraktiken?

I den här presentationen avgränsar vi oss till den andra frågeställningen och beskriver hur undervisning har planerats och genomförts med stöd i variationsteorin (Marton 2018). De didaktiska interventionerna identifieras i metoden *action(re)call* (Ahlstrand 2014, 2015, 2020). Det innebär att forskaren stoppar undervisningen i tillfällen av didaktisk intervention.

Där ställs frågor kring ett erkänt och/eller eftersträvanvärt kunnande. De tillfällena ligger till underlag för efterföljande samtal med lärarlagen där innebörden av identifierat kunnande fördjupas samt att undervisning i helklass planeras. Olika variationsmönster ligger till grund för planeringen av undervisningssituationer. Ett mer kvalificerat sätt att kunna något beskrivs som ett mer förfinat urskiljande, och genom att erfara variation kan man urskilja olika aspekter av ett fenomen (Lo & Marton, 2012; Marton & Pang, 2006; Runesson & Marton, 2002). Därigenom kan helklassundervisning planeras och genomföras utifrån den återkoppling som ges på individnivå i de didaktiska interventionerna.

Referenser

- Ahlstrand Pernilla (2015). "Inte ett öga torrt" - en studie rörande ämnesdidaktiska val i teaterundervisning. *Forskning om undervisning och lärande*, 3(15), 38-60.
- Ahlstrand, Pernilla (2020). A method called action(re)call. How and why we use it, *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*, DOI: <https://doi.org/10.1080/13569783.2020.1779584>
- Lo, Mun Ling, and Ference Marton. 2012. Towards a science of the art of teaching: Using variation theory as a guiding principle of pedagogical design. *International Journal for Lesson and Learning Studies* 1 (1):7–22.
- Marton, Ference, and Ming Fai Pang. 2006. On Some Necessary Conditions of Learning. *The Journal of the Learning Sciences*, 15(2), 193–220. Doi:10.1207/s15327809jls1502_2
- Marton, Ference. 2018. Towards a Pedagogical Theory of Learning. In: Matsushita, K. (eds) *Deep Active Learning*. Springer, Singapore.
- Runesson, Ulla & Marton, Ference (2002) The object of learning and the space of variation. In F. Marton & P. Morris (Eds.), *What matters? Discovering critical conditions of classroom learning*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

Gemensam läs-och skrivundervisning

Elin Eriksson, Högskolan Dalarna

Syftet med min avhandlingsstudie är att förstå och bidra med kunskap om läs-och skrivundervisning i samhällsorienterande ämnen på lågstadiet. Mer preciserat kommer fokus att vara ämnesövergripande undervisning i strategier för att avkoda och förstå texter i funktionella och meningsfulla sammanhang där eleverna även får arbeta med språkliga aspekter för en balanserad undervisning (Adams, 1990; Berg et al., 2015; Liberg, 2008; Snow et al., 1998; Taube et al., 2015). I dessa sammanhang har läraren en betydelsefull roll att modellera och undervisa om strategier, vilket kan genomföras i en gemensam läs- och skrivundervisning. Gemensam läs- och skrivundervisning innebär att eleverna läser eller skriver samt bearbetar gemensamma texter tillsammans, under ledning och med stöttning från läraren. Det sociokulturella perspektivet på lärande utgör studiens teoretiska utgångspunkter. Studien har två frågeställningar:

- Hur bedrivs läs- och skrivundervisningen i samhällsorienterande ämnen på lågstadiet? Vilka möjligheter samt utmaningar finns?
- Hur kan den gemensamma läs- och skrivundervisningen i samhällsorienterande ämnen genomföras som en balanserad undervisning?

Vid besvarandet av studiens första frågeställning kommer aktionsforskningsprocessen inledas med observationer av några utvalda verksamma lärares samhällsorienterande undervisning och lärarna intervjuas därefter. Ambitionen vid intervjuerna och observationerna är att belysa några didaktiska dilemman kopplade till läs- och skrivundervisning i samhällsorienterande ämnen. Dilemnana diskuteras fram och preciseras tillsammans med de aktuella lärarna, med en förankring i den tidigare forskningen som berör ämnesövergripande läs- och skrivundervisning. Därefter inleds ett fördjupat arbete runt de preciserade dilemnana för att besvara studiens andra frågeställning. Ett tänkt resultat kan komma att bli ett identifierande av vilka typer av didaktiska dilemnana som de verksamma lärarna i studien står inför, hur dessa dilemnana kan hanteras, samt möjliga strategier för att komma runt dessa dilemnana för en gemensam läs- och skrivundervisning i de samhällsorienterade ämnena på lågstadiet.

Referenser

- Adams, M.J. (1990). *Beginning to read: thinking and learning about print*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Bergh Nestlog, E., Danielsson, K., & Krogh, E. (2015). *Skriva i alla ämnen : [ingår i Lärportalens modul Språk-, läs- och skrivutveckling (Läsllyftet), Skriva i alla ämnen, Del 8: Skriva i alla ämnen, årskurs 4-6]*. In *Lärportalen* (pp. 6). Stockholm: Skolverket.
- Liberg, C. (2008). *Läs- och skrivutveckling och ett utökat läraruppdrag. Att erövra världen [Elektronisk resurs]: dokumentation av konferensen Grunläggande färdigheter i läsning, skrivning och matematik 26-27 november 2007*. Hämtad från <http://www.ep.liu.se/ecp/032/004/>
- Snow, Catherine E, Burns, M. Susan & Griffin, Peg (red.) (1998). *Preventing reading difficulties in young children*. National Academy Press.
- Taube, K., Fredriksson, U., & Olofsson, Å. (2015). *Kunskapsöversikt om läs- och skrivundervisning för yngre elever [Elektronisk resurs]*.

Undervisning för nyanlända

Kåkenhus 22 (K22)

Chair: Elisabeth Zetterholm

Utveckling av pedagogiska metoder för integrering av
uttalsundervisning på SFI

Elisabeth Zetterholm & Emeli Ydringer

Läsförmåga hos SFI elever

Karoline Holmgren

Svenskundervisning för nyanlända vad är det?

Katerina Kuksa

Engelska vid språkin introduktion

Jenny Bergström

Utveckling av pedagogiska metoder för integrering av uttalsundervisning på SFI

Elisabeth Zetterholm, Linköpings universitet & Emeli Ydringer, Kinda kommun

I undervisningen för vuxna på SFI (Svenska för invandrare) ska eleverna få grundläggande kunskaper i svenska språket (Skolverket). Eleven ska ges möjlighet att utveckla kommunikativa färdigheter i muntlig produktion samt läs- och skrivundervisning. I alla klassrum finns elever med olika erfarenheter och språklig bakgrund, vilket är en didaktisk utmaning för lärarna. Språkundervisningen består av många olika delar på en begränsad tid och läraren behöver göra prioriteringar. Studier visar att uttalsundervisningen ofta får mindre utrymme då lärare känner sig osäkra på undervisningsmetoder (Foote et al. 2011; Huhtamäki & Zetterholm 2018; Zetterholm 2017). Det blev utgångspunkten för ett samarbetsprojekt med forskningsfrågan: Hur kan undervisning i svenskt uttal utvecklas och integreras i sfi-undervisningen? I projektet deltog forskare och sfi-lärare som utifrån forskning, lärares praktik och klassrumsobservationer utvecklade pedagogiska metoder för undervisning om svenskt uttal integrerat i andra undervisningsmoment. Ordbetoningens betydelse och variation utifrån ordens morfologi samt relationen mellan tal och skrift är några exempel. Vuxna andraspråksinlärare talar ofta målspråket med brytning (Levis 2018) som kan härledas till förstaspråket då transfer, positiv och negativ, är vanligt (Jarvis & Pavlenko 2010). Eleverna har därför olika utmaningar för att uppnå ett begripligt uttal på svenska där lärares kunskap om typologiska likheter och skillnader kan bidra till en målinriktad uttalsundervisning. Under projektets gång såg lärarna flera möjligheter till integrering av uttalsundervisning och uttrycker att de blivit mera medvetna och trygga i sin undervisning. De har konkreta verktyg med stöd i forskning som visar att explicit uttalsundervisning ger förutsättningar för att erövra ett begripligt och lyssnarvänligt uttal (Derwing & Munro 2015). Lärarna nämner också att elevernas medvetenhet om vikten av ett bra uttal ökat, vilket bidrar till motivation med möjlighet att nå kursmålen och få ett arbete efter avslutade studier.

Referenser

- Derwing, T.M. & Munro, M.J. (2015). *Pronunciation Fundamentals. Evidence-based Perspectives for L2 Teaching and Research*. John Benjamins Publishing Company.
- Foot, J.A., Holtby, A.K. & Derwing, T.M. (2011). Survey of the teaching of pronunciation in adult ESL programs in Canada, 2010. *TESL Canada Journal*, 29(1), 1–22.
- Huhtamäki, M. & Zetterholm, E. (2018). Uttalets plats i undervisningen i svenska som andraspråk. I: Kuronen, M., Lintunen, P. & Nieminen, T. (red.) *AFinLA-e: Soveltavan kielitieteen tutkimuksia*, <https://journal.fi/afinla/issue/view/5195>, 2017/n:o 10: 45-60. <https://journal.fi/afinla>.
- Jarvis, S. & Pavlenko, A. (2010). *Crosslinguistic Influence in Language and Cognition*. Routledge.
- Kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. <https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/komvux-svenska-for-invandrare-sfi/loroplan-for-vux-och-kursplan-for-svenska-for-invandrare-sfi/kursplan-for-svenska-for-invandrare-sfi>, hämtad 2023-02-18.
- Levis, J.M. (2018). *Intelligibility, Oral Communication, and the Teaching of Pronunciation*. Cambridge University Press.
- Zetterholm, E. (2017). Swedish for immigrants. Teachers' opinion on the teaching of pronunciation. In: E. Babatsouli (ed.), *Proceedings of the International Symposium on Monolingual and Bilingual Speech 2017* (pp. 308-312), ISBN: 978-618-82351-1-3. URL: <http://ismbs.eu/publications-2017>.

Läsförmåga hos SFI elever

Karoline Holmgren, Umeå universitet

För vuxna som invandrar till Sverige är behärskan av det svenska språket en viktig förutsättning för att etablera sig i samhälle och arbetsliv. Läsförmågan på det nya språket är en av flera viktiga delar i språkbehärsningen. Läsförmågan är också en förutsättning för att individen själv ska kunna utveckla sitt svenska språk (Skolverket, 2022). Svenskundervisning för invandrare (sfi) ska vara en kvalificerad språkutbildning med syfte att ge vuxna invandrare grundläggande svenskkunskaper. Skolinspektionens (2018) granskningar av sfi visar dock att utbildningen behöver utvecklas så att undervisningen ger alla de språkliga redskap eleverna behöver; arbetssätt behöver individanpassas för att tillgodose enskilda elevers behov.

Denna presentation sammanfattar en pågående interventionsstudie med fokus på elevers läsförmåga inom en kommuns sfi-verksamhet. Studiens övergripande syfte är att bidra med kunskap om hur sfi-elevers läsförmåga kan främjas. Syftet är också att bidra med beprövad erfarenhet, metodutveckling och kompetensutveckling inom den lokala sfi-verksamheten.

Studien bygger på deltagarbaserade forskningsmetoder bland sex lärare som i sin yrkesvardag möter sfi-elever som avstannat i sin svenska språkutveckling. Lärarna deltar tillsammans med forskaren i forskningsprocessen; i utvecklingen av frågeställning och metoder samt vid analysen. Studien som är en interventionsstudie genomförs i elevgrupper om 3-4 elever. Urvalet baseras på deltagande lärares kännedom om elevernas läsförmåga och språkutveckling. Interventionen är en intensivläsningsinsats med fokus på avkodning och läsflyt: Deltagande elever lästränar varje dag i 20 min i fyra veckor tillsammans med en pedagog och tränar sedan själva hemma varje kväll med hjälp av inspelade ljudfiler. Effekten mäts via för- och eftertest. Lärdomar av insatsen utvärderas och analyseras i interaktion mellan forskare, lärare och elever utifrån en aktionsforskningsansats.

Förväntat resultat är att intensivträningen ska förbättra sfi-elevernas avkodningsförmåga och läsflyt. Förväntat resultat är också att hitta nya metoder för att främja såväl läsförmåga som studieteknik inte minst för sfi-elever som stagnerat i sin språkutveckling.

Referenser

- Skolverket (2022) SKOLFS 2022:23 Kursplan för svenska för invandrare (sfi). Stockholm: Skolverket
- Skolinspektionen (2018). Kvalitetsgranskning 2018. Undervisning i svenska för invandrare. Diarienummer: 400–2016:6995. Stockholm: Skolinspektionen.

Svenskundervisning för nyanlända vad är det?

Läromedelsanalys av läromedel i svenska som andraspråk för nyanlända elever på mellanstadiet

Katerina Kuksa, Göteborgs universitet

Efter att den statliga förhandsgranskningen av läromedel upphörde i början av 1990-talet, är det rektorer och lärare som har det fullständiga ansvaret för att välja och kvalitetsgranska läromedel. Trots detta betraktar lärare ofta läromedel som en tillförlitlig källa som kan stödja elevernas kunskapsutveckling i linje med skolans styrdokument (Englund, 2011).

Studien betonar vikten av ett kritiskt perspektiv på läromedel och syftar till att bidra med kunskap om hur läromedel kan villkora svenskundervisning för nyanlända mellanstadieelever genom att undersöka kunskapsinnehåll i fem olika läromedel. Forskningsfrågorna är: Hur framträder ämnessyner i SVA genom läromedlens texter och uppgifter och vad kan det få för konsekvenser för språkundervisningen? Hur kan läromedlens kunskapsinnehåll och uppgifter beskrivas som ett meningserbjudande för elever?

Studien utgår ifrån FN:s Agenda 2030 som betonar utbildning av hög kvalitet för alla för att uppnå ett samhälle som är byggt på hållbara grunder samt Vygotskijs teori om den proximala utvecklingszonen, kombinerat med The Literacy Engagement framework (Cummins, 2015).

Preliminära resultat visar att det råder en stor variation i vilket innehåll erbjuds för eleverna och hur läromedelsförfattarna väljer att strukturera upp det. Det gemensamma är att svenska som andraspråk framträder som ett färdighetsämne underordnat alla andra skolans ämnen, utan eller med ytterst lite eget innehåll. Dessutom är innehållet som är kopplad till utveckling av muntlig kommunikativ förmåga väldigt begränsat, huvudfokus läggs istället på utveckling av ämnesrelaterat ordförråd, läsning och skrivande av sakprosa. Texter och uppgifter är dessutom sällan anpassade till nybörjare i språket och kräver att eleverna har grundläggande kunskaper i vardagsspråket, i både tal och skrift. Slutsatsen är att de undersökta läromedlen inte kan ses som heltäckande och att det förutsätts att dessa används av kompetenta lärare som gör en kritisk granskning och kompletterar med eget material på ett lämpligt sätt.

Referenser

- Cummins, J. (2015). Language differences that influence reading development. In Handbook of individual differences in reading, reader, text, and context: Routledge.
- Englund, B.(2011). Vad gör läroböcker? I Ammert, N (red). Att spegla världen: läromedelsstudier i teori och praktik (s.279-291). Lund: Studentlitteratur AB.
- United Nations. (2015). Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations.
- Vygotsky, L. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University

Engelska vid Språkintröduktion:

ett ämne som flyger under radarn

Jenny Bergström, Umeå universitet

Den här presentationen är baserad på ett forskningsprojekt i pedagogiskt arbete om engelskundervisning för nyanlända elever vid gymnasieprogrammet Språkintröduktion. Syftet med forskningsprojektet är att undersöka hur maktstrukturer (Foucault & Faubion, 2002) och språkideologier (Kroskirty, 2000) kopplade till det engelska språket påverkar elever vid Språkintröduktions tillgång till likvärdig utbildning.

Språkintröduktion (Skolverket 2013) är ett övergångsprogram inom gymnasieskolan som har tyngdpunkt vid det svenska språket och har som mål att elevernas ska ta sig vidare till annan utbildning och/eller arbetsmarknaden. I det svenska samhället är goda kunskaper i engelska en förutsättning för att gå vidare till högre utbildning. Dessutom beskriver Skolverket (2022a, 2022b) ämnet engelska som en viktig aspekt för deltagande inom samhällsdomäner som politik, utbildning och ekonomi. Otillräckliga kunskaper i engelska riskerar därför att ge långtgående konsekvenser för individen, men även långsiktiga samhällsliga konsekvenser i form av ökat utanförskap och ojämlikhet.

Metoden för projektet är lingvistisk etnografi (Copland & Creese, 2015) med observationer och intervjuer vid två olika skolor under ett läsår. Ett foucauldianskt perspektiv i kombination med Faircloughs (2010) kritiska diskursanalys används för att analysera maktstrukturer, andrafiering (Bhabha, 2004. Said, 2016) och språkideologier vid Språkintröduktions engelskundervisning.

Resultat visar på hur organisatoriska strukturer vid Språkintröduktion förstärker enspråkiga normer kopplade till det nationella språket svenska och missgynnar det internationella språket engelska. Därtill återfinns maktstrukturer inom organisationen som styr eleverna mot de yrkesinriktade programmen vid gymnasieskolan i stället för de teoretiska programmen, ibland mot elevernas vilja.

Referenser

- Bhabha, J.K (2004) *The location of culture* (1. ed in Routledge Classics). London: Routledge
- Copland, F., & Creese, A. (2015) *Linguistic Ethnography: Collecting, Analysing and Presenting Data*. London: Sage Publications
- Fairclough, N. (2010). *Critical discourse analysis: the critical study of language* (2nd ed. ed). Harlow: Longman.
- Foucault, M., & Faubion, J.D. (2002). *The essential works of Foucault, 1954-1984: Vol.2, Power*. London: Penguin.
- Kroskirty, P.V. (2000). *Regimes of language: ideologies, politics, and identities*. Oxford: James Currey.
- Said, E.W., & Sjöström, H.O. (2016). *Orientalism* (Nyutg. Förord: Edda Manga ed). Stockholm: Ordfront.
- Skolverket. (2013). *Introduktionsprogrammet Språkintröduktion*. Skolverket.
- Skolverket. (2022a) *Reviderad kursplan för engelska grundskolan*. Skolverket.
- Skolverket. (2022b) *Reviderad kursplan för engelska gymnasieskolan*. Skolverket

Session 3

17/8, 9:00-10:20

Specialpedagogik och inkludering

Kopparhammaren 23 (K023)

Chair: Emma Leifler

Inkludering i skolan - Hur kan vi organisera för inkludering

Emma Leifler

Kommuners användande av digitala system vid specialpedagogisk dokumentation i förskolan - Om nya organisatoriska kartor för professionella

Hanna Vretblom

Dyslexi och lärande utifrån det sociokulturella perspektivet och Utvecklingspsykologiteorin

Osama Hassan

Osynligt arbete i organiseringen av social ojämlikhet

Anna Cecilia Rapp

INKLUDERING I SKOLAN

hur kan vi organisera för inkludering?

Emma Leifler, Göteborgs universitet

Introduktion: Inkludering är ett mångfacetterat begrepp som kan betyda olika beroende på kultur, kontext och tradition (Nilholm, 2021). Hur vi mäter inkludering i skolan är en utmaning för forskningsfältet (Florian, 2014; Leifler, 2022). Tidigare studier visar att det är mer fördelaktigt för elever i behov av stöd att få stöd inom det inkluderande klassrummet (Giota mfl., 2022). Vi behöver mer forskningsrön kring hur skolformer kan möta elevers olika behov. Denna studie på mikronivå syftar till att undersöka om skolor arbetar inkluderande.

Teori: Bronfenbrenners (2006) utvecklingsekologiska systemteori fungerar som övergripande teoretiskt ramverk. Som stöd i analys av lärmiljöns tillgänglighet används en modell med ursprung från The human environment interaction model, modifierad till svensk lärmiljö, tillgänglighetsmodellen (SPSM, 2012).

Syfte och forskningsfrågor: Denna studie består av fyra individuella fallstudier, där skolor som organisationer undersöks utifrån ett inkluderingsperspektiv. Totalt ingår fyra skolor. Forskningsfrågor:

- Hur kan skolor som organisationer organisera för inkludering?
- Är ett två-lärarystystem inkluderande?
- Är särskild undervisningsgrupp inkluderande?
- Vilka nyckelfaktorer stärker inkludering?

Metod: Kvalitativ datainsamling med fokusgruppsintervjuer, semi-strukturerade intervjuer och observation av lärmiljö. Framöver efter etiskt tillstånd, även elevintervjuer samt mätning av tvålärarskap med Co-teaching rating scale (Gately & Gately, 2001).

Tentativa resultat: Det finns tentativa resultat från tre av fyra skolor. Resultatet ska sammanställas med tematisk analys utifrån studiens teoretiska ramverk under VT 23. Hypotes är att tvålärarskap är mer inkluderande än särskild undervisningsgrupp.

Diskussion: Regeringen tillsätter medel för ökad differentierad organisering, där fler särskilda undervisningsgrupper och resursskolor ska bli en möjlighet. Det är angeläget att hitta hur skolor på bästa sätt kan organisera för inkludering och alla elevers lärande. Särskiljande skolformer bör vara ett undantag (European Commission).

Implikationer för praxis: Studiens resultat kan bidra med framgångsfaktorer och riskfaktorer vid inkludering av elever i behov av stöd.

Referenser

- Bronfenbrenner, U., & Morris, P.A. (2006). The bioecological model for human development. I R.M. Lerner och W.E. Damon (red.). *Handbook of child psychology: Vol 1. Theoretical models of human development*. (s.793-828). John Wiley and Sons.
- Florian, L. (2014). What counts as evidence of inclusive education? *European Journal of Special Needs Education*, 29:3, 286-294.
- Gately, S. & Gately, J. (2001). Understanding co-teaching components. *Teaching Exceptional Children*, 3:44 , 40-47.
- Giota, J., Lace, I., & Emanuelsson, I. (2022) School achievement and changes in inclusive vs exclusive support over 50 years in Sweden regarding students with intellectual disabilities and special educational needs. *Scandinavian Journal of Educational Research*, DOI: <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/00313831.2022.2115129>
- Küller, R. (1991). Environmental assessment from a neuropsychological perspective. I T. Gärling och G.W. Evans (red.). *Environment: Cognition and action: An integrated approach*. Oxford University Press.
- Leifler, E. (2022). *Educational inclusion for students with neurodevelopmental conditions*. Doktorsavhandling. Karolinska Institutet.
- Nilholm; C. (2021). Research about inclusive education in 2020 – How can we improve our theories in order to change practice?, *European Journal of Special Needs Education*, 36:3, 358-370.
- SPSM. (2012). Specialpedagogiska skolmyndigheten. *Tillgänglighetsmodell*. Hämtad 2023 02 19 från <https://www.spsm.se/stod/tillganglighet/tillganglighetsmodell/>
- Övriga referenser
- <https://www.regeringen.se/contentassets/0cfc6b3295f64c458d6f7e808a0fcb6b/resursskolor-och-tillaggsbelopp-for-sarskilt-stod/>
- <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/inclusive-education/common-values>

Kommuners användande av digitala system vid specialpedagogisk dokumentation i förskolan

Om nya organisatoriska kartor för professionella

Hanna Vreblom, Umeå universitet

Den här pågående studien kartlägger och undersöker svenska kommuners användande av digitala system för att dokumentera särskilt stöd i förskolan. Digitala system har kommit att bli en alltmer framträdande del i förskolans utbildning där system alltmer ersätter den pappersbaserade dokumentationspraktiken i förskolan (Cowan & Flewitt, 2021). Intresse riktas därmed mot om dessa system även används för specialpedagogisk dokumentation i förskolan? Studien undersöker därför om digitala system används, vilka digitala system som används samt vilka funktioner dessa digitala system bidrar med? Studien består av en kartläggning av digitala system i samtliga Sveriges kommuner samt 18 semi-strukturerade intervjuer i sex olika kommuner. Deltagarna i intervjuerna bestod av nyckelinformanter på huvudmannanivå inom områden såsom förskola, digitalisering och specialpedagogik. Argyris och Schön (1978;1996) teoretiska ramverk används i relation till digitala system som en plats för en kommuns organisatoriska kunskap. Utgångspunkten för studien är att systemets arkiverande och sparande funktioner via mallar, arbetsprocesser och beviljade accesser skapar organisatoriska kartor i vilka förskolans professionella ska navigera efter.

De preliminära resultaten visar att det digitala formatet av just dokumentationer gällande särskilt stöd i förskolan är relativt nytt för flera kommuner samt att det sker via en variation av system. Kommunernas användande av ett digitalt system förklaras med bland annat utgångspunkter i säkerhet och lagstiftning samt även genom tillgänglighet och åtkomst av dokumentation. Kommunernas organisatoriska kartor förefaller innehålla administrativa perspektiv på systemets användande där funktioner som *hur* dokumentationer ska göras förklaras av systemet medan frågor gällande *innehåll* överlämnas till professionella att tolka och genomföra. Resultatet av studien kan komma att vara viktigt för att förstå olika drivkrafter, processer och effekter när administration och praktik ska samverka via digitala system med gemensam utgångspunkt i dokumentationer gällande särskilt stöd i förskolan.

Referenser

- Argyris, C. and Schön, D.A. (1978). *Organizational learning: a theory of action perspective*. Reading, Mass: Addison-Wesley.
- Argyris, C. and Schön, D.A. (1996). *Organizational learning II: theory, method and practice*. Reading, Mass: Addison-Wesley.
- Cowan, K. and Flewitt, R. (2021). Moving from paper-based to digital documentation in Early Childhood Education: democratic potentials and challenges. *International journal of early years education*. ahead-of-print, 1–19.

Dyslexi och lärande utifrån det sociokulturella perspektivet och utvecklingspsykologiteorin

Osama Hassan, Linköpings universitet

Högt ställda kunskapskrav på universitet och kunskapsmässig spridning i klasserna bidrar till att studenter med dyslexi får svårt att hinna med den ordinarie undervisningen varför en undervisning anpassad efter studenters olika behov och förutsättningar tycks vara av stor betydelse. Många högskolestudenter med dyslexi behöver därför mer och bättre pedagogiskt stöd under sina studier.

Det finns gedigen forskning som handlar om hur att stimulerar lärande hos barn, och ungdomar med dyslexiproblem. Se till exempel Ekelund (2021), Cederquist (2021), Lithari (2019). Med hänsyn till universitetsstudenter, se t ex Donato m fl. (2022).

Denna artikel syftar till att tillämpa dock lärandet utifrån utvecklingspsykologiteorin och den sociokulturella lärandeteorin för att skapa bättre insyn i hur lärandet kan effektiviseras hos högskolestudenter med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi, baserad på författarens observationer som lärare i klassen. Varför väljas specifikt dessa två teorier, beror på området av intresse för dessa två teorier behandlar. Båda teorier fokuserar om samspelet mellan individ och miljö och detta tycks vara av stor betydelse för lärandeutveckling hos studenter som lider av dyslexi. Vidare är det praktiskt att tillämpa pedagogiska och didaktiska principer som dikterade av dessa teorier inom ramen för universitetsutbildning.

Utifrån ett socialisations perspektiv upplever många av dessa studenter att de är passiva i klassen och då behöver de mer uppmärksamhet än de andra studenter. Stöd i form av ökad motivation och förståelse, individualisering (utbildning tillämpas efter individens behov), samtal, kommunikation på kontinuerlig basis och anpassade undervisningsformer borde vara ett viktigt verktyg. Dessa studenter är också i behov av bekräftelse och motivationsskapande insatser. Om de inte får anpassat pedagogiskt stöd under sin utbildningstid löper de stor risk att senare inte lyckas med deras studier på samma nivå som andra studenter.

Referenser

- Cederquist, S. (2021). Dyslexi i skolan. Se hela bilden. Förlag: Sanoma utbildning.
- Ekelund, T. (2021). Om dyslexi, Studentlitteratur. 1:a upplagan
- Hassan, O., Schedin, S. (2013). Lärande, examination och bedömningssätt, ur ett universitetsperspektiv. Pedagogiska konferensen, Umeå universitet, 13-14 mars 2013.
- Hassan, O., Brännberg, A. (2011). Peer - lärande och formativ bedömning en väg till bättre lärande, Pedagogiska konferensen, Umeå universitet, 1-2 mars.
- Schedin, S., Hassan, O. (2013). Modell för arbetsintegrerat lärande på högskoleingenjörsutbildning. Den 4:e Utvecklingskonferensen för Sveriges ingenjörsutbildningar, Tekniska Högskolan vid Umeå universitet, 27-28 november.
- Phillips, T. (2012). Lärande och utveckling. Utgivare Gleerups 2012.
- Säljö, R. (2000). Lärande i praktiken, ett sociokulturellt perspektiv. Stockholm: Prisma.
- Strandberg, L. (2009). Vygotskij i praktiken: bland plughästar och fuskklappar. 2. uppl. Stockholm: Norstedt.
- Winter, S. (1999). Expectations and linguistic meaning. Lund: Novapress.
- Vygotskij, L. (2001). Tänkande och språk, Göteborg, Daidalos.
- Donato, A., Muscolo, M., Arias Romero, M., Capri, T., Calarese, T., & Olmedo Moreno, E. M. (2022). Students with dyslexia between school and university: Post-diploma choices and the reasons that determine them. An Italian study. *Dyslexia*, 28(1), 110–127.
- Lithari, E. (2019). Fractured academic identities: Dyslexia, secondary education, self-esteem and school experiences. *International Journal of Inclusive Education*, 23, 280–296.

Osynligt arbete i organiseringen av social ojämlikhet

Anna Cecilia Rapp, Norwegian University of Science and Technology

I den här artikeln undersöks hur skolor i utsatta områden i en svensk, norsk och finsk kommun organiserar sin verksamhet för att hantera social ojämlikhet och minska risk för marginalisering.

Urban demografi i de stora nordiska städerna utmanas skolornas uppdrag att bidra till utjämning av social olikhet genom skolegregering (Beach och Sernhede, 2011; Andersen et al., 2016; Bjordal 2016; Beach, 2018; Haugen 2019; Dahlstedt & Fejes, 2019). Kontrasterna mellan skolor i olika områden, med tillhörande elevgrupper, skapar skilda vardagsverkligheter för personalen och bidrar till olika organisering för den respektive skolan (Corral-Granados, m. fl. 2022; Rapp, 2018).

I ett institutionellt perspektiv (Berger och Luckmann, 1967) och organisationsteoretiskt perspektiv, där vardagliga handlingar och aktörnätverk studeras (Czarniawska, 2015) så analyseras 18 intervjuer med personal vid skolor i utsatta områden, för att belysa hur deras vardagliga organisering i syfte att hantera social ojämlikhet och bidra till social utjämning ter sig.

Resultaten visar att det föregår ett omfattande ”osynligt arbete” där personalen kompenserar för aspekter som inte ligger i skolans uppdrag, men som ligger till grund för att elever ska kunna klara de mål som utbildningsinstitutionen sätter för dem. De tre kommunerna liknar varandra när det handlar om det osynliga arbetet, men de skiljer sig åt med tanke på tillgång och närhet till tillgängliga hjälpsystem. Det osynliga arbetet föregår inom tre tematiskt kategoriserade områden. Kompensation för kunskap, materiella och ekonomiska aspekter samt sociala och emotionella aspekter.

Genom sitt osynliga arbete skapar personalen ett nätverk av vardagliga handlingar (Czarniawska, 2015) som institutionaliseras i skolans praktik (Berger och Luckmann, 1967) och ger eleverna ett skydds nät som behövs för att de i framtiden ska bli trygga och lärande elever. Samtidigt är klyftan mellan möjligheter, formella mål och tillgängliga resurser så omfattande att det är omöjligt för skolan att genom sin organisering nå mål om utjämning av social ojämlikhet.

Referenser

- Andersen, H. S., Andersson, R., Wessel, T., & Vilka, K. (2016). The impact of housing policies and housing markets on ethnic spatial segregation: Comparing the capital cities of four Nordic welfare states. *International Journal of Housing Policy*, 16(1), 1-30.
- Beach, D., & Sernhede, O. (2011). From learning to labour to learning for marginality: school segregation and marginalization in Swedish suburbs. *British Journal of Sociology of Education*, 32(2), 257-274.
- Beach, D. (2017). Whose justice is this! Capitalism, class and education justice and inclusion in the Nordic countries: race, space and class history. *Educational Review*, 69(5), 620-637.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1967). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. Anchor.
- Bjordal, I. (2016) *Markedsretting i en urban norsk skolekontekst -Et sosialt rettferdighetsperspektiv*. 2016. ISBN 978-82-326-1992-4.
- Czarniawska, B. (2015). En teori om organisering (2. uppl. ed.). *Lund: Studentlitteratur*.
- Dahlstedt, Magnus & Fejes, Andreas (2019) *Neoliberalism and market forces in education. Lessons from Sweden*. Routledge Research in Education Policy and Politics
- Haugen, C. (2019) Teachers' experiences of school choice from 'marginalised' and 'privileged' public schools in Oslo. *Journal of education policy*. Universitetsforlaget. Oslo.
- Rapp, A. (2018). Organisering av social ojämlikhet i skolan-En studie av barnskolors institutionella utformning och praktik i två nordiska kommuner.
- Rapp, A. C., & Corral-Granados, A. (2021). Understanding inclusive education—a theoretical contribution from system theory and the constructionist perspective. *International Journal of Inclusive Education*, 1-17.

Fritidshemmets praktik

Kopparhammaren 24 (K024)

Chair: Sanna Hedrén

Barns meningsskapande i frivillighet och styrning i
fritidshem

Sanna Hedrén & Maria Hjalmarsson

Fritidshemmets omsorg - barns och personals
görande, perspektiv och erfarenheter

Nils Vallberg

Lärare i fritidshems professionella identiteter

Mergim Krasniqi

Att skapa sig själv och andra
Populärkulturen som verktyg för samtal i
fritidshemmets vardag

Magnus Jansson & Lars Wallner

Barns meningsskapande i frivillighet och styrning i fritidshem

Sanna Hedrén, Linköpings universitet & Maria Hjalmarsson, Karlstads universitet

Syftet med studien är att analysera, tolka och förstå barns meningsskapande i aktiviteter i styrd respektive frivillig form i fritidshemmets undervisning. Forskningsfrågor: (i) Om och på vilket sätt påverkar formen (styrd eller frivillig) för aktiviteter barns interaktionsmönster? (ii) Hur kan barns meningsskapande i styrning och frivillighet förstås utifrån dessa interaktionsmönster?

Studien bidrar med kunskap nödvändig för fritidshemspersonal i arbetet med att erbjuda barn en meningsfull fritid.

En utgångspunkt i studien är att barn är aktörer, med agens att påverka den egna situationen genom att antingen delta i fritidshemmets aktiviteter, eller att göra motstånd genom att förhandla, ifrågasätta eller vägra deltagande (jfr Närvänen & Elvstrand, 2016). Meningsskapande förstås som en ständigt pågående process som sker när individen interagerar i världen och försöker sätta det som händer i ett sammanhang för att göra det begripligt och hanterbart (Dahlberg, Moss och Pence, 2014). Meningsskapande är därmed en viktig förutsättning för lärande, både i styrda aktiviteter med ett bestämt lärandemål och i frivilliga, informella aktiviteter. Meningsskapande är också en del i att lära känna sin plats i samhället och att skapa relationer till andra människor (jfr Dahlberg et al, 2014; Ohlsson, 2021).

Studien bygger på observationer av aktiviteter i styrd respektive frivillig form i fritidshemmets undervisning samt gruppintervjuer med barn i tre olika fritidshem i två kommuner. Datamaterialet analyseras utifrån en positioneringsteoretisk ansats, med fokus på barns interaktions- och positioneringsmönster i aktiviteter som är styrda och frivilliga. Positionering innebär hur ”jag” förhåller sig till ”de andra” i en interaktion (Tirado & Gálvez, 2008).

Preliminära resultat visar att barns meningsskapande sker i ett ständigt pågående flöde av interaktioner, där vad som skedde igår påverkar vad som sker i dag som kommer påverka vad som sker imorgon. Analyser indikerar att barns situerade interaktioner med miljö, människor och material är avgörande faktorer i barns meningsskapande.

Referenser

- Dahlberg, G., Moss, P., & Pence, A. (2014). Från kvalitet till meningsskapande. Postmoderna perspektiv – exemplet förskolan. Liber.
- Närvänen, A-L., & Elvstrand, H. (2016). Children's own perspectives on participation in Leisure-time centers in Sweden, 2016, *American Journal of Educational Research*, 6 (4), 496-503. <http://dx.doi.org/10.12691/education-4-6-10>
- Ohlsson, R. (2021). Meningsbegreppet i pedagogiken: En reflektion över meningsdomäner och meningsskapandets modaliteter. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 26(2-3), 86-110. <https://doi.org/10.15626/pfs26.0203.07>
- Tirado, F., & Galvez, A. (2008). Positioning theory and discourse analysis: some tools for social interaction analysis. *Historical Social Research*, 33(1), 224-251. <https://doi.org/10.12759/hsr.33.2008.1.224-251>

Fritidshemmets omsorg

Barns och personals görande, perspektiv och erfarenheter

Nils Vallberg, Linköpings universitet

Fritidshemmets uppdrag har sedan 1990-talets början genomgått en rad förändringar och kan idag kan förstås som flytande i gränslandet mellan traditionell socialpedagogik och målstyrd undervisning (Gustafsson Nyckel, 2020). Förtydligade krav på målstyrning och kvalitetsredovisning har till följd därav kommit att utmana det mer traditionella omsorgsuppdraget (Hjalmarsson, 2019). Trots detta utgör omsorg fortfarande en väsentlig del av fritidshemmets uppdrag (Andersson, 2020) och är dessutom ett näst intill outforskat område (Hjalmarsson, 2019). Särskilt eftersatt är forskning som involverar barn och barns perspektiv. Det pågående avhandlingsarbetet avser därför att skapa kunskap om fritidshemmets omsorg i relation till personals och barns perspektiv och vägleds av följande frågeställningar:

1. Vilka är deltagarnas erfarenheter av och hur resonerar de kring fritidshemmets omsorg?
2. Hur görs omsorg mellan personal och barn?
3. Hur görs omsorg mellan barn?
4. Vilka faktorer strukturerar fritidshemmets omsorgsinteraktioner och praktiker?

Omsorg är i många avseenden ett svårdefinierat begrepp, som spänner över ett vitt spektrum, där allt från tillsyn till omvårdnad tillräknas (Sundström & Malmberg, 2006). Tentativt kommer omsorg emellertid förstås som att givaren svarar mot mottagarens behov (Noddings, 2013), genom att till exempel se till så att mottagaren klär sig varmt och äter ordentligt, eller att mottagaren känner sig trygg och ges tröst (Brun Hansen & Claesdotter, 2006).

Avhandlingsarbetets syfte och frågeställningar kommer besvaras med hjälp av den explorativa metodologiska ansatsen Grounded theory (GT). I kombination med en etnografisk inspirerad metod, där data kommer hämtas via observationer och formella fokusgruppsamtal med personal och barn samt ett barndomssociologiskt teoretiskt perspektiv, borgar GT-ansatsen för välförankrade resultat genererade ur fritidshemmets vardagliga praktik, då analytiska kategorier konstrueras utifrån data, inte från på förhand formulerade hypoteser (Charmaz, 2014). Etnografen möjliggör å sin sida för att skapa en varierad och omfattande bild av fritidshemmets omsorg (Jfr Hammersley & Atkinson, 2019) och för att omsätta ett av barndomssociologins centrala strävanden - att fånga och beakta barns perspektiv (James & Prout, 2015).

Referenser

- Andersson, B. (2020). Fritidshemmets utveckling ur ett styrningsperspektiv. I B. Haglund, J. Gustafsson Nyckel, & K. Lager (Red.), *Fritidshemmets pedagogik i en ny tid* (s. 35–58). Gleerups.
- Brun Hansen, M., & Claesdotter, A. (2006). *Kompetenta föräldrar* (1 uppl.). Runa.
- Charmaz, K. (2014). *Constructing grounded theory* (2 uppl.). Sage Publications.
- Gustafsson Nyckel, J. (2020). Vägen till det undervisande fritidshemmet. I B. Haglund, J. Gustafsson Nyckel, & K. Lager (Red.), *Fritidshemmets pedagogik i en ny tid* (s. 48–64). Gleerups.
- Hjalmarsson, M. (2019). Fritidshemmet – en utbildningsarena i spänningen mellan omsorgstradition, ökade kvalitetskrav och förtydligat uppdrag. *KAPET*, 15, 11-23.
- James, A., & Prout, A. (2015). *Constructing and reconstructing childhood : contemporary issues in the sociological study of childhood* (3 uppl.). Routledge.
- Noddings, N. (2013). *Caring - a relational approach to ethics & moral education* (2 uppl.). University of California Press.
- Sundström, G., & Malmberg, B. (2006). *Omsorg människor emellan - En översikt av omsorgsgivande i den svenska befolkningen*, Rapport. Socialstyrelsen.

Lärare i fritidshems professionella identiteter

Mergim Krasniqi, Linnéuniversitetet

Inledning

Utbildningen till grundlärare inriktning fritidshem består av en för avhandlingen väsentlig spänning. I skärningspunkten mellan tradition, fritidshemmets socialpedagogiska kunskapstradition, och nya styrformer, skolämnesinriktad tradition (Berglund et al., 2019), ter det sig intressant att undersöka hur lärarstudenter, via möten med högskoleförlagda och verksamhetsförlagda kurser, förhandlar/konstruerar en professionell identitet, och om dessa processer förmår bidra till utvecklingen av en professionell integritet, trots en vardag som skapar splittringar. Här framträder dubbla gränsovergångar, dels mellan akademi och pedagogisk verksamhet, dels inom den pedagogiska verksamheten mellan fritidshem och skola.

Syfte och forskningsfrågor

Föreliggande avhandling syftar till att bidra med kunskap om hur lärarstudenter på grundlärarutbildning inriktning fritidshem förädlar en professionell identitet i yrket, då förebilder och kollegor med samma utbildning och dubbla uppdrag ofta saknas på de skolorna studenterna gör sin VFU. Följande forskningsfrågor ska vara behjälpliga syftet:

1. Vilka processer genom verksamhetsförlagda och högskoleförlagda delar av lärarutbildningen påverkar konstruktionen av en professionell identitet?
2. Hur skapas de studerandes uppfattningar om professionella identiteter i mötet mellan akademi och pedagogisk praktik och inom den pedagogiska verksamheten mellan skola och fritidshem?

Teori

Aktör och struktur, lärarstudenten och olika mötesplatser såsom kurser och VFU-perioder, ska i avhandlingen ses som interaktiva. Begreppen profession, professionsidentitet och professionell identitet är alla centrala i det här avsnittet.

Metod

För att ta del av lärarstudenters förhandlingar om professionella identiteter under deras utbildning och genom olika arenor framträder longitudinell studie som en lämplig metod.

Förväntade resultat

En föräning görs att lärarstudenter förhandlar multipla professionella identiteter genom utbildningens verksamhetsförlagda- och högskoleförlagda delar och i möte med professionsidentiteter från skola och fritidshem.

Referenser

- Berglund, E., Lager, K., Lundqvist, J., & Nyckel, J. G. (2019). Det dubbla kompetenskravet: En studie av lärarstudenters utveckling av kompetenser inom en ny lärarutbildning. *Forskning i pædagogers profession og uddannelse*, 3(1), 15-15.
- Thornton, R., & Nardi, P. M. (1975). The dynamics of role acquisition. *American journal of sociology*, 80(4), 870-885.

Att skapa sig själv och andra

Populärkulturen som verktyg för samtal i fritidshemmets vardag

Magnus Jansson & Lars Wallner, Linköpings universitet

I detta paper undersöker vi hur populärkulturella uttryck skapas i vardagen på fritidshem. Populärkultur är i hög grad något som är en del av barns vardagliga uttryck i hur de skapar sociala relationer, samtidigt som uttrycken också erbjuder och kan skapa olika sociala arenor. Barns populärkulturella uttryck och attribut är dock inte alltid självvalda, men tolkas och omtolkas i varje social situation. Fritidshemmets centrala utgångspunkter (Skolverket, 2022) kring barns intresse och behov får i denna studie en central mening då det sociala och pedagogiska uppdraget handlar om att ta en barncentrerad utgångspunkt och främja meningsskapande och låta barnet dela med sig av sina populärkulturella intressen. Hur uttrycker och skapar barnen populärkultur i fritidshem och vad uppstår i mötet mellan olika barn och olika former av populärkultur på fritidshem? Studien är etnografiskt inspirerad där fältobservationer används för insamling av data, där barn och fritidshemspersonals görande är i fokus. Utifrån en tematisk analys har data kodats, etiketterats, kategoriserats och tematiserats (Braun & Clarke, 2006). I studien har begreppet *performativitet* (Butler, 1999) använts för att förstå hur eleverna skapar populärkultur på fritidshem. *Performativitet* har i vår studie inneburit att populärkultur är något som skapas av och igenom aktörernas olika handlingar och uttryck – där de populärkulturella uttrycken oftast handlar om att visa upp sig själv och sina intressen, tillhörighet och status. Fritidshemmets barncentrerade utgångspunkt bildar därför en viktig arena för barnens performativa uttryck och handlingar. Studiens resultat visar dock även att det finns en risk att fritidshemspersonal inte alltid möter/bemöter elevens olika intressen och populärkulturella uttryck (jmf Fast, 2007) detta då det finns institutionella regler där exempelvis vissa spel, eller mobiltelefoner, inte är önskvärda i fritidshem. En slutsats i studien blir därför att barnens intressen och populärkulturella uttryck i fritidshem i högre grad bör diskuteras, och att delandet av populärkultur är en symbolbärande utgångspunkt i syftet att skapa dialog i mötet mellan barn och vuxna på fritidshem.

Referenser

- Butler, J. (1999). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Fast, C. (2018). Barn läser och ritar bilder och serier. Skolverket/Läslyftet.
- Skolverket. (2022). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet – Lgr 22. <https://www.skolverket.se/getFile?file=9718>

Utbildning för profession

Kopparhammaren 25 (K025)

Chair: Gunilla Lindqvist

Språkverkstaden-i skärningspunkten mellan breddad rekrytering och excellens?

Gunilla Lindqvist

Den svårfångade självständigheten i studenters självständiga arbeten

Marita Cronqvist & Ellinor Skaremyr

Skrivdidaktisk kunskapsbildning genom handledningssamtal i ämneslärarprogrammets verksamhetsförlagda utbildning

Maria Mollstedt

Dual career support program at upper secondary school - a prerequisite for world-class athletes?

Claes Nyberg

Språkverkstaden

i skärningspunkten mellan breddad rekrytering och excellens?

Gunilla Linqvist, Högskolan Dalarna

Språkverkstäder är en av få interventioner för breddat deltagande i högre utbildning. Forskning tyder på att språkverkstäders insatser har effekt, särskilt när undervisningen om akademisk litteracitet bäddas in i ämnesundervisningen och når alla studenter (Broady et al., 2006; Eklund Heinonen et al., 2018). Verksamheten har dock svårt att vinna gehör för sin expertis och betraktas inte sällan som en stödfunktion vid sidan av högskolepedagogiken (Lennartson-Hokkanen, 2016). Presentationen utgörs av två delar. Först presenteras en genomförd intervjustudie med språkverkstadspedagoger, vilka arbetar med studenter som riskerar studiesvårigheter till följd av en funktionsnedsättning (Dahl & Linqvist, 2022). Sedan presenteras en pågående intervjustudie med programstudenter och universitetslärare, vilka samtliga har erfarenheter av språkverkstadens arbete. Syftet med delstudie 2 är att fördjupa kunskapen om språkverkstadens möjlighet att fungera som utjämnande kraft i universitetets demokratiseringssträvanden, utifrån studenters och universitetslärares erfarenheter. Frågeställningarna är:

- Hur uttrycker studenter med erfarenhet från språkverkstaden att stödet har påverkat deras möjligheter att fullfölja sin utbildning?
- Hur beskriver universitetslärare sina erfarenheter av språkverkstaden och vilka förväntningar har de på språkverkstaden?
- Hur kan erfarenheterna från studenter och universitetslärare förstås utifrån demokratiseringsprocesser och demokratiska mål i högre utbildning?

Den teoretiska utgångspunkten för de båda delstudierna är Skrtics (1991) kritiska pragmatism och den kritik som han framför om ineffektiva och odemokratiska utbildningssystem, där verksamheten inte anpassas efter en naturlig mångfald. I stället inrättas parallella verksamhetsformer (jmf språkverkstaden i högre utbildning). Resultatet i delstudie 1 visar att språkverkstadspedagogerna utvecklar kunskap om hur de kan möta en mångfald studenter i individuella handledningar, men att kunskapen sällan överförs till andra sammanhang. I samarbeten med universitetslärare upptas språkverkstadspedagogerna istället av att förhandla verksamhetens roll i relation till alla studenters möjlighet att utveckla akademisk litteracitet. Spänningar tycks uppstå om vem som ska göra vad för vem och konferensbidraget lyfter fram att olika mål, såsom breddad rekrytering, lika möjligheter, konkurrenskraft och excellens, kanske inte enkelt kan förenas.

Referenser

- Broady, D., Börjesson, M., Bertilsson, E., Farkas, G., Gunneriusson Karlström, M., Larsson, E., Lidegran, I. & Nordqvist, I. (2006). *Utvärdering av Rekryteringsdelegationen*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Dahl, K. & Lindqvist, G. (2022). En språkverkstad för alla? Arbetsfördelning och jurisdiktion i arbetet med studenter i studiesvårigheter. *Högre utbildning*. 12(1): 13-28
- Eklund Heinonen, M., Lennartson-Hokkanen, I. & Nord, A. (2018). *Mer än bara text och ord. Akademiskt skrivande i utbildningar i socialt arbete och sociologi* (FUMS rapport). Uppsala: Institutionen för nordiska språk.
- Lennartson-Hokkanen, I. (2016). *Organisation, attityder, lärandepotential: Ett skrivpedagogiskt samarbete mellan en akademisk utbildning och en språkverkstad* (Doktorsavhandling). Stockholm: Stockholms universitet.
- Skrtic, T. M. (1991). *Behind Special Education: A Critical Analysis of Professional Culture and Organization*. Denver: Love Publishing.

Den svärfångade självständigheten i studenters självständiga arbeten

Marita Cronqvist & Ellinor Skaremyr, Högskolan i Borås

Med utgångspunkt i ett övergripande projekt om studenters självständighet i examensarbete är detta delprojekts syfte att utifrån handledares erfarenheter få kunskap om innebörder av självständighet i handledningsprocess, text och ventilation. Inom delprojektet anordnades en workshop med tre handledare där vi bad deltagarna både förklara hur de ser på självständighet i allmänhet och specifikt i förhållande till handledning av studenter i examensarbeten. Vi tillförde i WS en teori av Deci och Ryan (2008) om autonomi i förhållande till yttre och inre motivation. Utifrån teorin diskuterade handledarna vidare kring självständighet tills vi avslutningsvis presenterade en matris med sju grundläggande synsätt på självständighet (Magnusson & Zackariasson 2019, s. 1414) som handledarna fick använda som underlag för fortsatta diskussioner. Analys av data gjordes utifrån Reflective Lifeworld Research (RLR) (Dahlberg et al., 2008) för att få fram teman eller essentiella innebörder av fenomenet studenters självständighet i examensarbeten. Preliminära resultat visar att självständighet innebär att ta ansvar för arbetet i relation till den specifika akademiska kontexten. Ansvarstagandet som utmärker självständigheten är beroende av ett givet utrymme, implicit eller explicit. Självständigheten karaktäriseras av ansvarstagande handlingar såsom att göra egna reflektioner, fatta medvetna beslut, generalisera utifrån det specifika, att vara kritisk och komma med förslag. Resultaten visar också att självständighet upplevs behöva tid, vara relaterad till motivation och kan upplevas både positiv och negativ. Resultaten har bidragit till kunskap om vad självständighet innebär både på en övergripande nivå och genom konkreta exempel vilket skapar möjligheter för handledare att i handledningsprocessen aktivt främja studenters självständighet.

Referenser

- Dahlberg, K., Dahlberg, H. & Nyström, M. (2008). *Reflective lifeworld research* (2nd ed.) Lund: Studentlitteratur.
- Deci, L. E., & Ryan, M. R. (2008). Self-Determination Theory: A Macrotheory of Human Motivation, Development, and Health. *Canadian Psychology*, Vol. 49, No. 3, 182–185. DOI: 10.1037/a0012801
- Magnusson, J., & Zackariasson, M. (2019). Student independence in undergraduate projects: different understandings in different academic contexts, *Journal of Further and Higher Education*, 43:10, 1404-1419, DOI: 10.1080/0309877X.2018.1490949

Skrivdidaktisk kunskapsbildning genom handledningssamtal i ämneslärarprogrammets verksamhetsförlagda utbildning

Maria Mollstedt, Högskolan Väst

En viktig uppgift för ämneslärare i svenska är att planera, genomföra och utvärdera skrivundervisning som ger alla elever möjlighet att utveckla komplex skrivförmåga nödvändig för studier, arbetsliv och samhällsliv. Detta förutsätter att svensklärare har kunskaper om skrivdidaktik - en specifik typ av ämnesdidaktisk kunskap som integrerar ämneskunskaper och pedagogiska kunskaper. Det förutsätter i sin tur att det inom ramen för lärarutbildning för blivande ämneslärare i svenska finns möjligheter att utveckla skrivdidaktisk kunskap. Syftet med föreliggande studie är att bidra med kunskap om vilka möjligheter och hinder som finns att bygga kunskaper om skrivdidaktik genom handledningssamtal i ämneslärarprogrammets verksamhetsförlagda utbildning (vfu). Med hjälp av det teoretiska och metodologiska ramverket Legitimation Code Theory (Maton, 2014) och dimensionen Semantics, studeras med en kvalitativ ansats vilken typ av kunskap som manifesteras i handledningssamtal och hur skiften mellan teoretiskt grundad ämneskunskap och erfarenhetsgrundad praktisk kunskap kan förstås utifrån ett kunskapsbyggande perspektiv. Analysen utgår från begreppen *semantisk tyngd* respektive *semantisk täthet* som handlar om graden av kontextbundenhet respektive komplexitet i deltagarnas utsagor. När begreppen kombineras uppstår koder i en graf – *det semantiska planet* – som visar på samtalens kunskapsbyggande potential. Data består av 16 handledningssamtal mellan åtta ämneslärarstudenter i svenska och deras skolbaserade handledare under en vfu-period. Preliminära resultat indikerar att samtal som skiftar mellan och integrerar konceptuell och kontextuell kunskap har potential för skrivdidaktisk kunskapsbildning, men att sådana skiftningar förekommer sparsamt i det empiriska materialet som domineras av kontextuell kunskap eller generell kunskap om undervisning utan teoretiska kopplingar och specialiserat ämnesspråk. Slutsatsen är att Legitimation Code Theory är ett användbart verktyg för att förstå underliggande principer för kunskapsbygge i handledningssamtal i lärarutbildningens vfu. Implikationer för lärarutbildningen är att kunskapstransformation underlättas om gapet mellan högskoleförlagd och verksamhetsförlagd utbildning minskar, vilket förutsätter ökad samverkan mellan lärosäte och lärarutbildare på fältet.

Referenser

Maton, K. (2014). Knowledge and knowers: towards a realist sociology of education. Routledge.

Dual career support program at upper secondary school *a prerequisite for world-class athletes?*

Claes Nyberg, Karlstads universitet

To help adolescent elite athletes handle the challenges of combining studies with sports career, different forms of Dual Career Support (DCS) at upper secondary school has been developed in many countries. In Sweden, DCS is an important part of the talented development program and has the intention to help adolescent athletes acquire an education and achieve the highest possible level in sports. The effectiveness of these support systems have been debated and one study indicate that athletes who has studied at mainstream upper secondary school (MSS) achieved better results in both sports and studies than their counterpart at DCS (van Rens et al., 2015). A study also showed that a majority of world-class athletes in Sweden have studied at MSS (Nyberg et al., 2023).

The aim of the current study is to explore former athletes experiences of combining studies with elite sports at DCS program and MSS. Twelve former world-class athletes were interviewed where six had taken part in a DCS program and six at MSS. We used individual semi-structured interviews of approximately one hour each and reflexive thematic analysis by Braun and Clarke (2021). The Dual Career Development Environment working model by Henriksen et al. (2020) was used as a theoretical framework.

The preliminary results show that athletes who had taken part in a DCS program were allowed to prioritize sports at the expense of their studies. However, athletes at MSS received various ways of support for their sports venture only if they had completed their academic exams. Athletes' reasons for studying at MSS include getting a better education, meeting people outside of sports, and not having to train during school-time. If getting an education not have the same priority as a sports career at DCS programs, the transition to the labor market can be difficult for elite athletes.

References

- Braun, V. & Clarke, V. (2021). One size fits all? What counts as quality practice in (reflexive) thematic analysis? *Qualitative Research in Psychology, 18*(3), 328-352. DOI: 10.1080/14780887.2020.1769238
- Henriksen, K., Storm LK, Kuettel, A., et al. (2020). A holistic ecological approach to sport and study: The case of an athlete friendly university in Denmark. *Psychology of Sport and Exercise, 47*, 101637.
- Nyberg, C, Wagnsson, S, Gustafsson, H, et al. (2023). Dual career support among world-class athletes in Sweden: Performance, education, and employment. *Frontiers in psychology, 13*. DOI: 10.3389/fpsyg.2022.1093562
- van Rens, FE, Elling, A., & Reijgersberg, N, (2015). Topsport Talent Schools in the Netherlands: A retrospective analysis of the effect on performance in sport and education. *International Review for the Sociology of Sport, 50*(1), 64-82. DOI:10.1177/1012690212468585

Undervisning i förskola

Kåkenhus 21 (K21)

Chair: Annerose Willemsen

Kreativt ätande: Mat och låtsaslek i förskolans måltider

Annerose Willemsen, Sally Wiggins & Jakob Cromdal

Preschool children's opportunities to be physically active in preschool education

Annika Nilsson

Tematiskt arbete med historia i förskolan

Felicia Boehme-Stock

Att iscensätta en ny läroplan - en fallstudie av rektorer i förskolan.

Johanna Sundström

Kreativt ätande:

Mat och låtsaslek i förskolans måltider

Annerose Willemsen, Linköpings universitet

Lek har länge utgjort själva stommen för förskolans pedagogiska verksamhet och på senare år har man börjat tala om lekresponsiv undervisning (Pramling et al., 2019). I förskolelitteraturens lekorientering är måltiden ett undantag; den beskrivs främst som ett tillfälle för omsorg, samvaro och i viss mån lärande. I denna studie fokuserar vi på hur förskolebarn leker med maten tillsammans med andra barn och med sina lärare.

Studiens fokus har inspirerats av Vygotskis (1967/2004) idéer om fantasi och kreativitet och tar ett teoretiskt avstamp etnometodologi (Garfinkel, 1967), där man strävar efter att beskriva socialt samspel utifrån ett deltagarperspektiv. En videokorpus om ca 100 förskolemåltider ligger till grund för en samling episoder, där matrelaterad låtsaslek är en central aktivitet. Multimodal interaktionsanalys har använts för att i detalj kartlägga måltidens olika semiotiska fält (Goodwin, 2000) och visar hur verbal kommunikation samordnas med förkroppsligat handlande samt med spatialt förankrad användning av olika artefakter: tallrikar, bestick, och inte minst, mat.

Analysen visar först hur barn, genom att hantera mat strategiskt, skapar låtsasvärldar och hur de agerar för att dela dessa imaginära världar med de andra deltagarna vid bordet. Vidare visar analysen hur andra deltagare bidrar till och agerar i låtsasleken. Av särskilt intresse för pedagogiskt arbete är förskollärares agerande som på olika sätt stöttar barnens kreativa aktivitet och deltagande i den gemensamma leken, samtidigt som de strävar efter att rikta fantasivärldens händelser mot att maten blir uppäten.

Resultaten pekar på nya sätt att förstå måltiden som en viktig arena för pedagogiskt arbete. Matens ibland långa väg till munnen kan omfatta glädje, humor, och gemenskap samt stimulera fantasi och kreativitet.

Referenser

- Garfinkel, H. (1967). *Studies in Ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press.
- Goodwin, C. (2000). Action and embodiment within situated human interaction. *Journal of Pragmatics*, 32, 1489-1522.
- Pramling, N., Wallerstedt, C., Lagerföf, A., Björklund, C., Kultti, A., Palmér, H., Magnusson, M., Thusli, S., Jonsson, A. & Pramling Samuelsson, I. (2019). *Play-responsive teaching in early childhood education*. Cham, Switzerland: Springer Open.
- Vygotski, L. (1967/2004). Imagination and creativity in childhood. *Journal of Russian and East European Psychology*, 42, 7-97.

Preschool children's opportunities to be physically active in preschool education

Annika Nilsson, Karlstads universitet

Even though play should play a central role in Swedish preschool education, international quantitative research indicates that preschool children have a low activity level and sedentary behavior (Berglind, Hansson, Tynelius & Rasmussen, 2017). Analyzed observations exhibit children's daily routines as accounted for 70 % of preschool children's sedentary behavior (Kyhälä, Reunamo & Valtonen, 2021). The aim of the study is to contribute with knowledge on children's opportunities to be physically active in preschool education. The study will use a ethnographic research design to investigate and represent children's opportunities to be physically active in preschool education. Empirical data will be gathered in the preschool setting with participant and nonparticipant observational to acquire real-life setting of children's physically active life in preschool. Unstructured interviews will be conducted with preschool children to collect their perceptions of movement and physical activity. Semi-structured interviews will be conducted with preschool teachers to collect data of their approach to children's movement and physical activity in preschool education. Empirical data will be coded and thematically analyzed with Cultural Historical Activity Theory (Engeström, 1987) to illustrate children's opportunities to be physically active in preschool education. This study will make a contribute with knowledge on children's real-life facilities to be physically active in preschool education. Perspective of both children and teachers in preschool are included.

References

- Berglind, D., Hansson, L., Tynelius, P., & Rasmussen, F. (2017). Levels and Patterns of Objectively Measured Physical Activity and Sedentary Time in 4-Year-Old Swedish Children. *JOURNAL OF PHYSICAL ACTIVITY & HEALTH*, 14(2), 117-122.
<https://doi.org/10.1123/jpah.2016-0250>
- Engeström, Y. (1987). *Learning by expanding : an activity-theoretical approach to developmental research*. Orianta-konsultit.
- Kyhälä, A. L., Reunamo, J., & Valtonen, J. O. (2021). Children's time use and moderate-to-vigorous physical activity in early childhood education and care in Finland. *SOUTH AFRICAN JOURNAL OF CHILDHOOD EDUCATION*, 11(1), Article a933.
<https://doi.org/10.4102/sajce.v11i1.933>

Historia i självt är spännande

Tematiskt arbete med historia i förskolan

Felicia Boehme-Stock, Linköpings universitet

På senare tid har betoning på undervisning ökat i förskolan (Pramling Samuelsson, 2020). Bland förskollärarna börjar undervisning betraktas som något som skett utan att ha benämnts som undervisning samt införlivas i yrkesidentiteten (Berg, 2022; Henriksson, 2022). Historia som del i förskolans undervisning har beforskats i begränsad omfattning (se Brody, 2009; Kyriaki, 2021; Skjæveland, 2017; Skjæveland et al, 2013; 2016) Avhandlingen ämnar undersöka hur förskolepersonal bedriver undervisning som tangerar historia.

- Hur arbetar förskolepersonalen med teman som berör historia?
- Hur beaktar förskolepersonalens barnens nyfikenhet och intresse för historia?

Avhandlingen har en etnografisk ansats där deltagande observationer (dokumenterade i fältanteckningar) kombineras med ljudinspelningar (Alm, 2019; Clark et al, 2021, s. 392; Emerson et al, 2011; Hammersley, 2006; 2018; Hellman & Hellman, 2020). En etnografisk ansats har fördelen av att fånga det som förskolepersonalen gör i sin undervisningspraktik men inte alltid är medvetna om (Aspers, 2011, s. 113; Hopwood, 2016). Undervisning är en praktik som innefattar tyst kunskap där det kan vara svårt att sätta ord på vad man gör samt glappet mellan ord och handling kan vara stort (Aspers, 2011, s. 113f). I samband med fältarbetet har informella intervjuer genomförts, artefakter fotograferats och delar av pedagogernas dokumentation samlats in.

Ett antal teoretiska begrepp kommer användas för att analysera den insamlade empirin. Tänkbara begrepp från det historiedidaktiska fältet är Första ordningens och Andra ordningens begrepp (Alvén 2021; Lee, 2005; Lee & Ashby, 2000) samt Lilla och Stora historien (Berntsson, 2012; Thavenius, 1983). Från det förskoledidaktiska fältet lånas begreppet *som är* från lekresponsiv undervisning (Pramling, 2020; Pramling & Wallerstedt, 2019). Därtill kommer troligen även helt nya begrepp att presenteras som en följd av avhandlingens explorativa ansats.

Avhandlingens resultat består i att bidra till att dels åskådliggöra vad historia i förskolan kan, dels att begreppsliggöra förskollärarnas undervisningspraktik.

Referenser

- Alm, B. (2019). Introduktion till etnografiskt fältarbete. Gleerups.
- Alvén, F. (2021). Opening or closing Pandora's box?: Third-order concepts in history education for powerful knowledge [article]. *El Futuro del Pasado: Revista Electrónica de Historia*, 12, 245-263. <https://doi.org/10.14201/fdp202112245263>
- Aspers, P. (2011). *Etnografiska metoder* (2:a ed.). Liber.
- Berg, B. (2022). Undervisningsbegreppets innebörd i förskolan utifrån ett läroplansteoretiskt perspektiv. *Educare*(3), 75-97. <https://doi.org/10.24834/educare.2022.3.4>
- Berntsson, K. (2012). Spelar släkten någon roll?: "Den lilla historien" och elevers historiemedvetande [Licentiate Thesis, Forskarskolan i historia och historiedidaktik, Lunds universitet]. SwePub.
- Brody, D. (2009). Sailing through Stormy Seas: An Israeli Kindergarten Teacher Confronts Holocaust Remembrance Day. *Early Childhood Research & Practice*, 11(2).

- Clark, T., Bryman, A., Foster, L., & Sloan, L. (2021). *Bryman's social research methods* (Sixth edition ed.). Oxford University Press.
- Emerson, R., Fretz, R., & Shaw, L. (2011). *Writing Ethnographic Fieldnotes* (2nd, Ed.). The University of Chicago Press.
- Hammersley, M. (2006). Ethnography: problems and prospects. *Ethnography and Education*, 1(1), 3-14. <https://doi.org/10.1080/17457820500512697>
- Hammersley, M. (2018). What is ethnography? Can it survive? Should it? *Ethnography and Education*, 13(1), 1-17. <https://doi.org/10.1080/17457823.2017.1298458>
- Hellman, A., & Hellman, J. (2020). Etnografi och deltagande observation. In A. Åkerblom, A. Hellman, & N. Pramling (Eds.), *Metodologi - för studier i, om och med förskolan* (pp. 147-166). Gleerups.
- Henriksson, J. (2022). Kontextuella förståelser och sociala konstruktioner i förskollärares tal om undervisning i förskolan
- Hopwood, N. (2016). Ethnographic Underpinnings. In N. Hopwood (Ed.), *Professional Practice and Learning: Times, Spaces, Bodies, Things* (pp. 117-136). Springer Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-26164-5_4
- Kyriaki, F. (2021, 15-17 oktober). Teaching the Holocaust in Kindergarten. Case study: The diary of Anna Frank The 7th International Conference for the Promotion of Educational Innovation,
- Lee, P. (2005). Putting Principles into Practice: Understanding History. In S. Donovan & J. Bransford (Eds.), *How students learn: History in the classroom* (pp. 31-77). National Academies Press.
- Lee, P., & Ashby, R. (2000). Progression in historical understanding among students ages 7-14. In P. Stearns, P. Sexias, & S. Wineburg (Eds.), *Knowing, teaching, and learning history: national and international perspectives* (pp. 199-222). New York University Press.
- Pramling, N. (2020). Lekresponsiv undervisning. In A.-L. Lindgren, N. Pramling, & R. Säljö (Eds.), *Förskolan och barns utveckling: grundbok för förskollärare* (Andra upplagan ed., pp. 211-225). Gleerups.
- Pramling, N., & Wallerstedt, C. (2019). Lekresponsiv undervisning – ett undervisningsbegrepp och en didaktik för förskolan. *Forskning om undervisning och lärande*, 7(1), 7-22.
- Pramling Samuelsson, I. (2020). Lek, lärande och undervisning i förskolans praktik. In A.-L. Lindgren, N. Pramling, & R. Säljö (Eds.), *Förskolan och barns utveckling - En Grundbok för förskollärare* (Andra upplagan ed., pp. 143-157). Gleerups.
- Skjæveland, Y. (2017). Learning history in early childhood: Teaching methods and children's understanding [Article]. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 18(1), 8-22. <https://doi.org/10.1177/1463949117692262>
- Skjæveland, Y., Holst Buaas, E., & Hoås Moen, K. (2013). Danning gjennom historie og tradisjonsformidling i barnehagen. FOU i praksis 2012 conference proceedings,
- Skjæveland, Y., Holst Buaas, E., & Hoås Moen, K. (2016). Teaching Cultural Heritage In Culturally Diverse Early Childhood Centres In Norway. *International Journal of Historical Learning, Teaching and Research*, 13(2), 82-92.
- Thavenius, J. (1983). *Liv och historia: Om människan i historien och historien i människan* (1. uppl. ed.). Symposion.

**Att iscensätta en ny läroplan -
En fallstudie av rektorer i förskolan.**
Johanna Sundström, Umeå universitet

Det här är en studie om rektorer i förskolan och deras iscensättning av en ny läroplan. Mer specifikt handlar det om deras ledarskap, vilken roll de tar, hur de organiserar arbetet samt vilka utmaningar de möter i denna process. I studien identifieras rektorernas utmaningar och det stöd som de får från huvudmannen, kommunen. Tidigare forskning visar att rektorer har ett stort ansvar att leda iscensättningen av en läroplan, den visar även att materiella aspekter, stöd och tillit till personalen är viktiga i rektorernas utvecklingsarbete. Det teoretiska ramverket bygger på idéer om agens, en ekologisk ansats om rektorers möjligheter och begränsningar att handla agentiskt i den studerade iscensättningsprocessen (Priestley, Biesta, & Robinson, 2015). Agens förstås som något som kan uppnås i en situation snarare än något inneboende och påverkas av rektorernas tidigare erfarenheter, strävan framåt och situationen här och nu. Det handlar också om hur de agerar med hjälp av de strukturella, kulturella och materiella resurser som finns tillgängliga. Datainsamlingen består av individuella intervjuer med 16 rektorer i förskolan, utspridda i olika områden i en större kommun. Bearbetningen av materialet har dels skett genom tematisk analys och i ett senare steg analyserats utifrån agensbegreppet. De preliminära resultaten visar på hur rektorerna i olika utsträckning använder sig av de strukturella resurser som finns och som i vissa fall upplevs begränsa deras möjligheter att handla agentiskt. Deras iscensättning av läroplanen påverkas av kulturella aspekter såsom värderingar och föreställningar om rollen som rektor. De materiella resurserna kan handla om krympande ekonomiska ramar som ligger utanför deras makt att påverka och därmed påverkar deras möjlighet att handla agentiskt.

Referenser

Priestley, M., Biesta, G., & Robinson, S. (2015). *Teacher agency: An ecological approach*. Bloomsbury Publishing.

Strukturella förutsättningar för utbildning och lärande

Kåkenhus 22 (K22)

Chair: Maria Norqvist

Förhandlingar om fritidshemmets kvalitet på en lokal
formuleringsarena.

Maria Norqvist, Annika Manni & Susanne Yttergren

Makten över populärkulturen på fritidshemmet

David Rapp

Elevers perspektiv på stödjande skolklimat och
hjälpökande

*Camilla Forsberg, Eva Hammar Chiriac, Robert
Thornberg*

Exploring the work that makes the educational
possible in the context of policing in school -
praktiknära forskning through educational philosophy
and prison abolition

Maggie O'Neill

Förhandlingar om fritidshemmets kvalitet på en lokal formuleringsarena.

Maria Norqvist, Annika Manni & Susanne Yttergren, Umeå universitet

Mot bakgrund av att fritidshemmets bristande kvalitet har belysts i olika rapporter (ex. Skolinspektionen, 2010; Skolverket, 2000), har en fallstudie av ett utvecklingsarbete för att höja kvaliteten i fritidshem i en svensk kommun genomförts. Fritidshemmet har av tradition inte tidigare bedömts och utvärderats utifrån formella kvalitetskriterier, men med dess införlivande i skolan så har kraven ökat på att mer formellt identifiera och definiera vad kvalitet i fritidshem är. En uppenbar risk som tidigare lyfts fram i forskning kring detta är att fritidshemmets verksamhet definieras utifrån skolans terminologi, mål och inriktning (Andersson, 2010) och inte utifrån fritidshemmets egen särart.

Syftet med studien är att bidra med kunskap om hur kvalitet i fritidshem tolkas och förhandlas på en lokal formulerings-/transformeringsarena inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Studien söker svar på hur begreppet kvalitet definieras och formuleras av olika aktörer i ledningsfunktion i en kommun, vidare vilka utmaningar och möjligheter detta arbete innebär, samt vilka pedagogiska koder och maktordningar som framträder på den lokala formulerings-/transformeringsarenan.

Bernsteins kodteori är studiens teoretiska utgångspunkt och de teoretiska begrepp som används är klassifikation, inramning samt pedagogisk kod (Bernstein, 2000, 2003). Forskningsstudien har genomförts i form av en fallstudie (Flyvbjerg, 2011), där utöver en kontextuell inramning av det aktuella fallet, tematisk analys av textdokument från en kommuns utvecklingsarbete om kvalitet i fritidshem genomförts för att finna mönster i form av teman och koder i det empiriska materialet.

Studiens preliminära resultat visar att begreppet kvalitet i fritidshem definieras på olika sätt i de analyserade dokumenten och att olika pedagogiska koder framträder i relation till aktörernas positioner och maktordning. Slutligen diskuteras hur olika aktörernas positioner, förförståelse och uppdrag kan avspegla och påverka i en hel kommuns fritidsverksamhet och dess kvalitetsarbete.

Referenser

- Andersson, B. (2010). Introducing assessment into Swedish leisure-time centres - pedagogues' attitudes and practices. *Education Inquiry*, 1(3), 197–209. doi:10.3402/edui.v1i3.21942
- Bernstein, B. (2000). *Pedagogy, symbolic control and identity : theory, research, critique* (Rev. ed. ed.). Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers.
- Bernstein, B. (2003). *Class, codes and control. : Vol. 3, Towards a theory of educational transmission*. London: Routledge.
- Flyvbjerg, B. (2011). Case study. In: N. K. Denzin, & Y. S. Lincoln (eds), *The Sage handbook of qualitative research* (pp. 301–316). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Skolinspektionen. (2010). *Kvalitet i fritidshem*. Stockholm: Skolinspektionen.
- Skolverket. (2000). *Finns fritids?: en utvärdering av kvalitet i fritidshem*. Stockholm: Skolverket: Liber distribution.

Makten över populärkulturen på fritidshemmet

David Rapp, Linköpings universitet

Fritidshemmet är en arena där populärkulturen är ett vardagligt inslag. Främst i barns praktiker, där traditionella lekar genomsyras av populärkulturella inslag och utspelar sig både i analoga, digitala eller transmediala arenor (Aarsand, 2010; Johansen, 2017). Även fritidshemmets pedagogiska aktiviteter och dess styrdokument visar på hur populärkulturen har en naturlig plats. Samhälleliga idéer kring populärkultur och barndom villkorar dock barns tillgång till populärkultur. För fritidshemmet blir dessa diskurser relevanta och paradoxala i förhållande till verksamhetens syfte om att utgå från elevers intresse, såväl som deras behov.

Avhandlingens syfte är att undersöka hur populärkulturen styr eller används för att styra i barns sociala liv på fritidshemmet. Detta görs genom att se hur populärkultur kommer till uttryck i diskurser i barns sociala interaktioner och vilka maktrelationer som skapas eller åberopas genom populärkulturens närvaro. Vidare är syftet även att undersöka diskurser om barn, barndom och barns användning av populärkultur samt den makt som dessa diskurser besitter och påverkar barns sociala tillvaro med. Forskningsfrågorna är:

- Vad gör barn med populärkulturen i sina sociala interaktioner?
- Hur förhandlas barns aktörskap i användandet av populärkulturella texter i fritidshemmet?
- Vilka diskurser relaterade till populärkultur och barndom görs synliga i barns och vuxnas tal och dagliga praktiker i fritidshemmet?
- Hur positionerar barn sig själva mot eller i diskurser kring populärkultur och barndom texter i sina praktiker?

Studien är grundad i en etnografisk ansats, där videoobservationer är primär datainsamlingsmetod. Även fokusgruppsintervjuer med fritidshemspersonal är planerade för att belysa diskurser, dilemman och möjligheter med arbetet kring populärkultur i fritidshem. Ett teoretiskt och analytiskt ramverk utifrån kritisk diskursanalys (Chouliaraki & Fairclough, 1999), betonar studiens fokus på hur maktrelationer mellan olika aktörer såväl som diskurser om populärkultur, barndom och fritidshem i deras sociala praktiker påverkar verksamheten.

Referenser

- Aarsand, P. A. (2010). Young boys playing digital games. *Nordic journal of digital literacy*, 5(01), 38-54. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-943X-2010-01-04>
- Chouliaraki, L., & Fairclough, N. (1999). *Discourse in late modernity: rethinking critical discourse analysis*. Edinburgh Univ. Press
- Johansen, S. L. (2017). Everyday Media Play. *Conjunctions*, 4(1), 1-10. <https://doi.org/10.7146/tjcp.v4i1.103493>

Elevers perspektiv på stödjande skolklimat och hjälpsökande

Camilla Forsberg, Eva Hammar Chiriac, Robert Thornberg,
Linköpings universitet

Studiefokus och syfte

Ett stödjande skolklimat, dvs huruvida lärare är omtänksamma, stödjande, lyhörda och rättvisa (Wang & Degol, 2016), hänger samman med elevers känsla av tillhörighet, välmående och lärande. Ett stödjande skolklimat kan också vara viktigt när elever söker stöd och hjälp hos lärare när de upplever otrygga incidenter såsom mobbning (Eliot et al., 2010). Eftersom kvalitativa metoder är knapphändigt använda inom skolklimatlitteraturen (Bradshaw et al., 2021), men ger möjligheter att utforska insiderperspektiv och nå en djupare förståelse, syftar denna studie till att med en kvalitativ ansats utforska elevers perspektiv på stödjande skolklimat och hjälpsökande.

Teori

Socialekologisk teori används (Bronfenbrenner, 1979) för att förstå skolklimatets olika dimensioner (Wang & Degol, 2016). Utifrån ett socioekologiskt perspektiv är flera sammanlänkade system betydelsefulla såsom elev-lärare-relationer (mikrosystem), samspelet mellan olika system (mesosystem) system som inte involverar eleven eller lärare men ändå påverkar skolklimatet, såsom organisatoriska aspekter och beslut hos huvudmän (exosystem) och samhällliga normer och struktur (makrosystem) (Bronfenbrenner, 1979).

Metod

För att undersöka elevers perspektiv på skolklimatet har vi samlat in 59 fokusgruppsintervjuer med elever från två olika skolor i årskurs 1-9 (dvs. 7-15 år) under två olika omgångar. Intervjuerna var semi-strukturerade och fokuserade på frågor såsom trygghet och syn på relationer på skolan. En konstruktivistiskt grundad teoretisk ansats har tillämpats (Charmaz, 2014).

Förväntade resultat

Den organisatoriska stödstrukturen tycks avgörande i elevers hjälpsökande och baseras på tre huvudkategorier: Lärare som stödkällor; Tillgång till stöd och Konsekvent och lyhört stöd. Beroende på hur eleverna uppfattar dessa aspekter påverkar det deras hjälpsökande hos lärare. Olika socio-ekologiska faktorer spelar roll för huruvida den organisatoriska stödstrukturen kunde anses stödjande eller ej vilket också synliggör att lärares förutsättningar att etablera ett stödjande skolklimat påverkas av dessa faktorer.

Referenser

- Bradshaw, C. P., Cohen, J., Espelage, D. L., & Nation, M. (2021). Addressing school safety through comprehensive school climate approaches. *School Psychology Review*, 50(2–3), 221–236. <https://doi.org/10.1080/2372966X.2021.1926321>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Harvard University Press.
- Charmaz, K. (2014). *Constructing Grounded Theory*. Sage.
- Eliot, M., Cornell, D., Gregory, A., & Fan, X. (2010). Supportive school climate and student willingness to seek help for bullying and threats of violence. *Journal of school psychology*, 48(6), 533-553. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2010.07.001>
- Wang, M. T., & Degol, J. L. (2016). School climate: A review of the construct, measurement, and impact on student outcomes. *Educational psychology review*, 28(2), 315-352. <https://doi.org/10.1007/s10648-015-9319-1>

Exploring the work that makes the educational possible in the context of policing in school

Praktiknära forskning through educational philosophy and prison abolition

Maggie O'Neill, Göteborgs universitet

This presentation departs from recent research in Sweden that has shown that schools have increased reporting to and cooperating with the police and matters at the school have increasingly been treated as crimes (Berndtsson, 2019; Lunneblad, Johansson, & Odenbring, 2019; Odenbring, Johansson, Hammarén, & Lunneblad 2019). Against this backdrop, “praktiknära forskning inom den föränderlighet som hör till pedagogiskt arbete” takes on a particular importance. The purpose of this presentation is to explore the work that makes the educational possible in the context of policing in school. I take a notion of “praktiknära” that research is close to practice not only through, for example, classroom observations, but that research is also close to practice when it takes up ways of thinking about the work (the practices) that make the educational possible. Drawing on the work of Gert Biesta, I consider the subjectification aspect of education to be the educational part of education. To explore the work that makes the educational possible I turn to discussions within educational philosophy.

More specifically, I largely consider the work Jan Masschelein and Maarten Simons, Gert Biesta, and Sharon Todd. I put these discussions within educational philosophy into conversation with the work of prison abolitionist educators, and therefore the method is philosophical inquiry. Discussions within educational philosophy are put into conversation with the work of prison abolitionist educators because the educational philosophy helps provide the language for thinking about the practices that make the educational possible in general- where the work of abolitionist educators provides ways of thinking about these practices in the context of policing in schools, specifically. Putting these together results in a synergy that expands ways of understanding and doing educational work in the context of policing in schools. Consequently, I also suggest that when done with a focus to practice, educational philosophy can contribute to generative *praktiknära forskning*.

References

- Berndtsson, K. H. (2019). Segregation, Class, "Race" and School Violence. In *Policing Schools: School Violence and the Juridification of Youth* (pp. 97-111). Springer, Cham.
- Lunneblad, J., Johansson, T., & Odenbring, Y. (2019). Violence in urban schools: school professionals' categorizations and explanations of violence among students in two different demographic areas. *International studies in sociology of education*, 28(1), 63-80
- Odenbring, Y., Johansson, T., Hammarén, N., & Lunneblad, J. (2019). The absent victim: Schools' assessment of the "Victimization Process". *Urban Education*, 54(7), 1007-1028.
- Biesta, G. (2009). Good education in an age of measurement: On the need to reconnect with the question of purpose in education. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability (formerly: Journal of Personnel Evaluation in Education)*, 21(1), 33-46.
- Biesta, G. (2011). Disciplines and theory in the academic study of education: A comparative analysis of the Anglo-American and Continental construction of the field. *Pedagogy, culture & society*, 19(2), 175-192.
- Biesta, G. (2012). Philosophy of education for the public good: Five challenges and an agenda. *Educational Philosophy and Theory*, 44(6), 581-593.
- Biesta, G. J. (2015). *Beautiful risk of education*. Routledge.
- Biesta, G. (2020a). What constitutes the good of education? Reflections on the possibility of educational critique. *Educational Philosophy and Theory*, 52(10), 1023-1027.
- Biesta, G. (2020b). Risking ourselves in education: Qualification, socialization, and subjectification revisited. *Educational Theory*, 70(1), 89-104.
- Biesta, G. (2021). *World-Centred Education: A View for the Present*. Routledge.
- Masschelein, J., & Simons, M. (2013). In defence of the school: A public issue.
- Todd, S. (2003). *Learning from the other: Levinas, psychoanalysis, and ethical possibilities in education*. SUNY press.
- Todd, S. (2015). Creating transformative spaces in education: Facing humanity, facing violence. *Philosophical inquiry in education*, 23(1), 53-61.
- Todd, S. (2016). Education incarnate. *Educational Philosophy and Theory*, 48(4), 405-417.
- Todd, S. (2020). The Touch of the Present: Educational Encounters and Processes of Becoming. *Philosophy of Education*, 76(3).
- Todd, S. (2021). Education, contact and the vitality of touch: Membranes, morphologies, movements. *Studies in Philosophy and Education*, 40(3), 249-260.
- Todd, S., Hoveid, M. H., & Langmann, E. (2021). Educating the Senses: Explorations in Aesthetics, Embodiment and Sensory Pedagogy. *Studies in Philosophy and Education*, 40(3), 243-248

Fysisk aktivitet

Kåkenhus 24 (K24)

Chair: Karin Bertills

Att anpassa idrottsundervisningen - Hur ska vi göra för att du ska kunna vara med?

Karin Bertills

The importance of stimulation in school for well-being of gifted students

Charlotta Lindvall

En litteraturoversikt över fältet akademiskt särskilt begåvade och fysisk aktivitet

Felicia Augustsson

Friluftslivsundervisning som materiell-diskursiv praktik

Karin Isaksson

Att anpassa idrottsundervisningen

Hur ska vi göra för att du ska kunna vara med?

Karin Bertills, Linköpings universitet

Syfte

Idrott och hälsa i grundskolan är ett ämne där lärande sker genom rörelse och i samspel med klasskamrater. Möjligheter till fysisk aktivitet på fritiden är begränsad för elever med funktionsnedsättning och idrott och hälsa är därför särskilt viktig för dessa elever. Syftet med denna studie är att undersöka hur lärare i idrott och hälsa anpassar undervisningen så att elever med funktionsnedsättning ska uppleva delaktighet på idrottslektionerna.

Teori

Upplevelse av delaktighet hos personer med funktionsnedsättning kan underlättas eller försvåras beroende på personens begränsade vardagsfungerande, men också på faktorer i omgivningen. I enlighet med ett biopsykosocialt synsätt används fem principer för att diskutera hur lärarna anpassar sina lektioner: möjlighet, tillgänglighet, anpassning, värde och acceptans.

Metod

Två fokusintervjuer genomfördes med åtta erfarna idrottslärare, fyra manliga och fyra kvinnliga, som undervisade elever med olika typer av funktionsnedsättningar i åk 7-9. Intervjuerna analyserades och kan sammanfattas i två teman, vikten av att ha en strukturerad och välkomnande miljö, samt behovet av att anpassa undervisningsmiljön.

Resultat

Lärarna framhåller vikten av använda ett arbetssätt där samarbete mellan eleverna uppmuntras för att utveckla rörelseförmågor och lyckas lösa olika uppgifter, istället för ett arbetssätt där fysisk prestation och tävling belönas. Centrala aspekter för att elever med funktionsnedsättning ska kunna delta och uppleva delaktighet i idrott och hälsa är ett inkluderande tankesätt, regelbunden och nära kommunikation, noggranna förberedelser, förtydligade instruktioner och kontinuerliga anpassningar.

Slutsats

Lärarna har goda avsikter att inkludera elever med funktionsnedsättning i idrottsundervisningen, men det finns begränsningar, hos individen eller i omgivningen. När delaktighet på idrottslektionen inte är möjlig samtalar lärarna med eleven och eventuell resurspersonal för att hitta alternativa och meningsfulla lösningar. Långsiktiga planer i nära och regelbunden kommunikation mellan lärare och elev gör att elever med funktionsnedsättning känner sig trygga och förhindrar stigmatisering vid sådana tillfällen.

The importance of stimulation in school for the well-being of gifted students

Charlotta Lindvall, Karlstad universitet

Students who learn quickly and who have a complex way of thinking and analyzing do not always receive the support they need at school in Sweden (Skolinspektionen, 2022). At the same time, international research shows that prolonged lack of stimulation can lead to challenges such as those with neuropsychiatric disorders (Amend & Beljan, 2009) and can lead to school difficulties, such as problematic school absence (Gross, 2009).

The purpose of this ongoing research is to find out whether well-being differs between the students identified by the school as gifted and the rest of the student population. There are such indications internationally (Casino-García et al., 2021), but no research has yet been done in Sweden to be able to establish that this is indeed the case. The study is part of a larger research project and based on a social constructivist theory with a salutogenic perspective. It has a quantitative approach, and the data collection includes Swedish municipalities that have initiatives aimed at potentially gifted students in grades 4–8. In Sweden, there is no general aptitude testing of students, so to be able to identify the right target group, an estimation tool developed, not a guarantee of giftedness but to give an indication, will be used (Nissen, 2019).

Through surveys based on previously published survey tools the results will illustrate whether there is any difference between the well-being of gifted students compared to the wider population. This provides an empirical basis to subsequently explore the effects of school-based interventions, such as acceleration, enrichment, and mentoring, and in turn see whether mental health improves if students are offered such support.

References

- Amend, E. R., & Beljan, P. (2009). The antecedents of misdiagnosis: When normal behaviors of gifted children are misinterpreted as pathological. *Gifted Education International*, 25(2), 131–143. <https://doi.org/10.1177/026142940902500204>
- Casino-García AM, Llopis-Bueno MJ, Gómez-Vivo MG, Juan-Grau A, Shuali-Trachtenberg T and Llinares-Insa LI (2021) “Developing Capabilities”. *Inclusive Extracurricular Enrichment Programs to Improve the Well-Being of Gifted Adolescents*. *Front. Psychol.* 12:731591. doi: 10.3389/fpsyg.2021.731591
- Gross, M. U. M. (2009). Highly gifted children and adolescents. In J. A. Plucker & C. M. Callahan (Eds.), *Critical issues and practices in gifted education: What the research says* (pp. 241–251). Prufrock Press Inc.
- Nissen, P. (2019). Detecting talent from the perspectives of students, parents, and teachers. *US-China Education Review B*, 9(4), 119-127. <https://doi.org/10.17265/2161-6248/2019.04.001>
- Skolinspektionen (2022). Stimulerande undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. <https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter-statistik/publikationer/kvalitetsgranskning/2022/stimulerande-undervisning>

En litteraturöversikt över fältet akademiskt särskilt begåvade elever och fysisk aktivitet.

Felicia Augustsson, Karlstads universitet

Bakgrund: Elever som har en begåvning i akademiska områden kan möta utmaningar i utövandet av och deltagandet i fysiska aktiviteter. Detta kan bero på den ojämna sociala, kognitiva och motoriska utveckling som karaktäriserar särskild begåvning (Lutostanski, 2018).

Skolan har en viktig roll i främjandet av alla elevers fysiska aktivitet (Andermo et al., 2020), och idag rekommenderas alla barn att vara fysiskt aktiva minst 60 minuter om dagen på en minst måttlig nivå (World Health Organization, 2022). Något som kan påverka akademiskt särskilt begåvade elevers utövande av fysiska aktivitet är även att eleverna kan ha en större tilltro till sina akademiska förmågor än atletiska förmågor (Infantes-Paniagua et al., 2021; Litser & Roberts, 2011). Att ägna sig åt idrott- och fysiska aktiviteter kan påverka dessa elevers tilltro till sina atletiska och fysiska förmågor positivt (Infantes-Paniagua et al., 2021; Rinn & Wininger, 2007). Forskning på akademiskt särskilt begåvade elever i relation till fysisk aktivitet är idag gles och det finns en stor variation både vad gäller metodologiska tillvägagångssätt och definitionen av elevgruppen särskilt begåvade.

Syfte: Syftet med denna studie är att kartlägga hur fältet akademiskt särskilt begåvade elever i relation till fysisk aktivitet studerats tidigare.

Metod: En litteraturöversikt i form av en Scoping Review. Denna typ av litteraturöversikt kartlägger en kunskapsmassa, klargör nyckelbegrepp och lyfter fram hur forskning har bedrivits inom ett forskningsfält.

Implikationer: Resultaten av litteraturöversikten ämnar belysa kunskapsläget vad gäller akademiskt särskilt begåvade elever och fysisk aktivitet. Resultatet kommer också visa på vart ytterligare forskning behövs inom fältet. Vidare, kan studiens resultat även att vara användbart för pedagoger inom skolverksamheter som möter akademiskt särskilt begåvade elever i fysiska aktiviteter i skolmiljön.

Referenser

- Andermo, S., Hallgren, M., Nguyen, T. T. D., Jonsson, S., Petersen, S., Friberg, M., ... & Elinder, L. S. (2020). School-related physical activity interventions and mental health among children: a systematic review and meta-analysis. *Sports medicine-open*, 6(1), 1-27.
- Infantes-Paniagua, Á., Palomares Ruiz, A., Fernández-Bustos, J. G., & Contreras Jordan, O. R. (2021). Physical activity and self-concept in gifted students: A comparison with non-gifted students. *High Ability Studies*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/13598139.2021.1978404>
- Lutostanski, S. (2018). Sports That Work for Gifted Children. *Parenting for High Potential*, 7(1), 9–11.
- Rinn, A. N., & Wininger, S. R. (2007). Sports participation among academically gifted adolescents: Relationship to the multidimensional self-concept. *Journal for the Education of the Gifted*, 31(1), 35-56.
- World Health Organisation (WHO). (2022). Physical activity. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity>

Friluftslivsundervisning som materiell-diskursiv praktik

Karin Isaksson, Högskolan Dalarna

Mitt avhandlingsprojekt för samman friluftslivsundervisning och hållbarhet utifrån antagandet om att vi i västvärlden behöver återta en mer relationell världsbild för att bli ödmjuka inför vad den ömsesidiga relationen mellan människor och mer-än-människor innebär (Kahn, 2010; Gough, 2014; Wall Kimmerer, 2020; Yunkaporta, 2021). Tidigare forskning har visat att friluftslivsundervisning inom ämnet idrott och hälsa tenderar att upprätthålla bilden av en aktiv människa som utför aktiviteter i en passiv natur (Backman, 2008; Lundvall & Maivorsdotter, 2021), men också att friluftslivsundervisning har potential att utvecklas mot ett relationellt lärande med olika natur- och utemiljöer (Mikaels, 2018; Sandell & Öhman, 2010).

Syftet med avhandlingsprojektet är att synliggöra friluftslivsundervisning som materiell-diskursiv praktik och argumentera för hur den genom att skapa möjligheter för materiell-diskursivt lärande kan bidra i omställningen till en mer hållbar livsstil. Projektet ramar in av agentisk realism, en ontologi som belyser hur materia och mening alltid är sammanflätade i materiell-diskursiva praktiker. Kunskap uppstår när olika fenomen gör sig begripliga i relationen med andra fenomen, och ett materiell-diskursivt lärande innebär att lära *med* dessa fenomen snarare än *i*, *om* eller *från* dem (Barad, 2007).

För att uppfylla projektets syfte kommer jag att delta i friluftslivsundervisning på gymnasiet och tillsammans med lärare utforska vad som händer i mötet mellan friluftslivsundervisning och agentisk realism. Med hjälp av diffraktiv metodologi kommer olika situationer att analyseras för att belysa hur friluftslivsundervisningen kan planeras och genomföras för att möjliggöra ett materiell-diskursivt lärande. Genom en samskapande ansats får projektets kunskapsbidrag direkt relevans för den pedagogiska praktiken samtidigt som den utbildningsvetenskapliga forskningspraktiken utvidgas bortom begreppet praktikhärla till att kunskapas *med* snarare än *i* eller *om* praktiken.

Referenser

- Backman, E. (2008). What is valued in friluftsliv within PE teacher education?—Swedish PE teacher educators' thoughts about friluftsliv analysed through the perspective of Pierre Bourdieu. *Sport, Education and Society*, 13(1), 61-76.
<https://doi.org/10.1080/13573320701780522>
- Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway : quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press.
- Gough, N. (2014). Narrative and Nature: Unsustainable Fictions in Environmental Education. *Australian Journal of Environmental Education*, 30(1), 18-29.
<https://doi.org/10.1017/aee.2014.19>
- Kahn, R. (2010). *Critical pedagogy, ecoliteracy, & planetary crisis: the Ecopedagogy movement*. Peter Lang.
- Lundvall, S., & Maivorsdotter, N. (2021). Environing as Embodied Experience-A Study of Outdoor Education as Part of Physical Education. *Front Sports Act Living*, 3, 768295.
<https://doi.org/10.3389/fspor.2021.768295>
- Mikaels, J. (2018). Becoming a Place-Responsive Practitioner: Exploration of an Alternative Conception of Friluftsliv in the Swedish Physical. *Journal of Outdoor Recreation, Education, and Leadership*, 10(1), 3-19. <https://doi.org/10.18666/jorel-2018-v10-i1-8146>
- Sandell, K., & Öhman, J. (2010). Educational potentials of encounters with nature: reflections from a Swedish outdoor perspective. *Environmental Education Research*, 16(1), 113-132.
<https://doi.org/10.1080/13504620903504065>
- Wall Kimmerer, R. (2020). *Braiding sweetgrass: indigenous wisdom, scientific knowledge, and the teachings of plants*. Milkweed Editions.
- Yunkaporta, T. (2021). *Sand talk: how indigenous thinking can save the world*. HarperOne, an imprint of HarperCollins Publishers.

Session 4

17/8, 10:40-12:00

Uppdrag och praktik i pedagogiskt arbete

Kopparhammaren 23 (K023)

Chair: Hanna Ahrenby

Förutsättningar för iscensättning av en ny kursplan i bildämnet

Hanna Ahrenby

Forskningscirkel som pedagogiskt verktyg. En aktionsforskningsstudie kring det demokratiska uppdraget

Annelie Mickelsson

Att tänka med teori - Om teorins aktörskap inom pedagogiskt arbete

Paul Resch

Teachers' informal learning in and from practice: how educational contexts facilitate or obstruct professional learning in upper secondary schools

Bodil Merkel

Förutsättningar för iscensättning av en ny kursplan i bildämnet

Hanna Ahrenby, Umeå universitet

Bildämnets kursplaner har följt samhällsutvecklingen, men det har skett en eftersläpning i själva bildundervisningen på klassrumsnivån. Denna eftersläpning har förklarats med att lärarnas ämneskonception har informerats av äldre ämnesparadigm (Skolverket, 2015; Åsén, 2006). Mitt nuvarande forskningsprojekt syftar till att öka kunskapen om förutsättningarna för att iscensätta en ny kursplan i bildämnet. Syftet har brutits ner i följande forskningsfrågor:

- Hur formar kontexten förutsättningarna för lärares tolkning av ny policy?
- Hur formar ämnesinnehåll och ämnestraditioner bildlärares tolkning av en ny kursplan?
- Hur påverkar skolans styrsystem förutsättningar för lärarnas tolkning och översättning av kursplanen i bild?

Det empiriska materialet har samlats in genom semistrukturerade intervjuer med tio bildlärare. Ytterligare en intervju med två representanter från Skolverket har genomförts. Dessutom har kursplanen och implementeringsmaterialet från Skolverket analyserats. Med hjälp av teori om policy enactment (Ball et al., 2012) belyses komplexiteten i processen med att iscensätta policy samt hur kontexten informerar tolkning och översättning av en kursplan. I denna presentation kommer de första resultaten av denna pågående studie att presenteras och diskuteras. Resultaten visar att skolans mål- och resultatstyrning utmanar den traditionella didaktiska utbildningstraditionen och därmed lärarnas professionella frihet.

Referenser

- Ball, Maguire, M., & Braun, A. (2012). *How Schools Do Policy: Policy Enactments in Secondary Schools*. Routledge.
- Skolverket, Marnér, A. & Örtengren, H. (2015). *Bild i grundskolan: en nationell ämnesutvärdering i årskurs 6 och 9*.
- Åsén, G. (2006). *Varför bild i skolan? -en historisk tillbakablick på argument för ett marginaliserat skolämne*, In *Uttryck, intryck, avtryck: lärande, estetiska uttrycksformer och forskning*, (pp.107–122). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Forskningscirkel som pedagogiskt verktyg.
En aktionsforskningsstudie kring det demokratiska uppdraget.
Annelie Mickelsson, Göteborgs universitet

Med anledning av läroplanens förändringar 2022 (Skolverket, 2022) fokuserar detta avhandlingsprojekt på lärares arbete med det demokratiska uppdraget. Detta utforskas med hjälp av följande forskningsfrågor:

- Vad formar lärares samtalspraktik kring skolans demokratiska uppdrag?
- Hur utvecklas lärares samtalspraktik under en forskningscirkel?
- Vilka hinder och möjligheter framkommer i lärares samtal kring arbetet med det demokratiska arbetet?
- Hur påverkar lärares samtalspraktik i form av en forskningscirkel deras undervisningspraktik?

Denna delstudie syftar till att undersöka lärares förståelse av det demokratiska uppdraget samt hur deras samtalspraktik utvecklas genom deltagande i en forskningscirkel som ett pedagogiskt verktyg (Rönnerman, 2018).

Deltagandet i forskningscirkeln kommer följas av genomförande av iscensättande av aktioner för att skapa kunskap om den egna praktiken (Olin et al., 2020). Detta arbete kommer med hjälp av teorin om praktikarkitekturer (TPA) identifiera vad som möjliggör och hindrar arbetet i praktiken, samt skapa förutsättningar för att förändra den genom att analysera säganden, göranden och relateraden. Teorin bidrar till att synliggöra och begripliggöra vad som villkorar praktikerna och främja en kritisk analys av sammanhangen kring praktikerna som ett led i förändringsarbetet (Salo & Rönnerman, 2014).

Empirin i denna del av studien består av transkriberade ljudinspelningar från samtalspraktiken, fältanteckningar, loggboksanteckningar samt deltagarnas reflektioner kring arbetet med det demokratiska uppdraget. Ur denna empiri förväntas framkomma hur vardagsarbetet genomsyras av ökad medvetenhet om det demokratiska uppdraget efter genomfört deltagande i forskningscirkeln, då deltagarnas medvetenhet och förmåga att sätta ord på arbetet i praktiken ökat. Med hjälp av TPA kan hinder och möjligheter i de olika praktikerna identifieras, vilket möjliggör för förändringar att äga rum i samtalspraktiken, kunskap som kan appliceras i undervisningspraktiken.

Referenser

- Olin, A., Francisco, S., Salo, P., Pörn, M., & Karlberg-Granlund, G. (2020). Collaborative Professional Learning for Changing Educational Practices. In (pp. 141-162). Singapore: Springer Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-15-6926-5_7
- Rönnerman, K. (2018). Vikten av teori i praktikinära forskning : Exemplet aktionsforskning och teorin om praktikarkitekturer [article]. *Utbildning och Lärande / Education and Learning*, 12(1), 41-54. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:du-29116>
- Salo, P., & Rönnerman, K. (2014). *Lost in practice : transforming Nordic educational action research*. Rotterdam : Sense Publishers.
- Skolverket. (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet – Lgr22* *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22) gäller från höstterminen 2022.*: Skolverket Retrieved from <https://www.skolverket.se/publikationer?id=9718>

Att tänka med teori

Om teorins aktörskap inom pedagogiskt arbete

Paul Resch, Linköpings universitet

I mitt konferenspaper kommer jag att diskutera hur ett ”tänkande med teori” (Youngblood Jackson & Mazzei, 2011) varit ett inledningsmässigt tillvägagångssätt för mig att skapa både en förståelse för och ett förhållningssätt till mitt forskningsområde inom fältet för pedagogiskt arbete. Med exempel från mitt avhandlingsprojekt, i vilket jag undersöker klimatresponsiva samhandlingar med trä inom den svenska grundskolans slöjdamne, kommer jag att diskutera hur förhållandet mellan klimatorienterad teoribildning (exempelvis Morton, 2014, Lysgaard, Bengtsson, & Laugesen, 2019, Jickling, Blenkinsop, Timmerman, m.fl., 2021) och en postkvalitativ metodologi (exempelvis Gunnarsson & Bodén, 2021) har gått in i varandra och bidragit till att forma min forskningsansats. Att tänka med teori som en del av ett utgångsmässigt arbete har här aktualiserat både möjligheter och utmaningar. Mitt konferenspaper syftar därför till att bidra till samtal om hur teorins aktörskap inom fältet för pedagogiskt arbete kan förstås och göras på olika sätt. I synnerhet i förhållande till fältets kontinuitet och förändring.

Referenser

- Gunnarsson, K., & Bodén, L. (2021). *Introduktion till postkvalitativ metodologi*. Stockholm Universitet.
- Jickling, B., Blenkinsop, S., Timmerman, N., & Danann Sitka-Sage, M. red. (2021). *Wild pedagogies: touchstones for renegotiating education and the environment in the Anthropocene*. Palgrave Studies in Educational Futures, Palgrave, MacMillan
- Morton, T. (2014). *Hyperobjects: Philosophy and ecology after the end of the world*. University of Minnesota Press, Minneapolis
- Lysgaard, J.A., Bengtsson, S.L., & Laugesen, M.H. (2019). *Dark Pedagogy*. Springer
- St. Pierre, E. A. (2019). Post Qualitative Inquiry in an Ontology of Immanence. *Qualitative Inquiry*, 25(1), 3-16.
<https://doi.org/10.1177/1077800418772634>

Teachers' informal learning in and from practice:
*how educational contexts facilitate or obstruct professional learning in upper
secondary schools*

Bodil Merkel

Projektidé

Läraryrket anses vara en profession där praktiska erfarenheter i yrket kontinuerligt ger nya insikter och utvecklar yrkeskunnandet. Forskningsprojektet undersöker gymnasielärares förståelse av professionellt lärandet, hur detta varierar hos lärare med olika lång yrkeserfarenhet, och hur olika syn på lärande samspelar i skolkontexten.

The purpose is to explore what teachers value as important for their professional learning in Swedish upper secondary school settings and to contrast teachers' sense-making of learning with assumptions communicated in organized forms of collegial learning and the school organizations' policy document.

Research questions

What types of learning do teachers report as important for their professional learning in the teaching practice?

What are the similarities and differences between the teachers' perceptions of professional learning and the approaches in forms of collegial learning in the school settings?

How can variations in views on teachers' professional learning, within the group of teachers and between the school organizations, be explained and analyzed?

Theory

Evans (2008) distinguishes between *requested* and *enacted* professionalism; the latter reflects what is observable in groups of teachers in everyday practice. Teachers' sense-making of learning can be analyzed cognitively as different types of non-formal learning: *implicit*, *reactive*, and *deliberative* learning. *Situated learning* refers to teachers' learning through interactions, whereas sociocultural and historical theories consider the surrounding community, processes, and structures as in school organizations and society (Lave & Wenger, 2008).

Method

The research project has a case study approach, allowing for multiple ways of collecting data: text analyses of policy documents on various levels of school governance, interviews with teachers and observations of organized structured forms of professional learning and a follow-up focus group discussion.

Expected results

The project may contribute with providing new insights into how teacher beliefs about professional learning, individual and collective initiatives, interplay with contextual factors in the school settings.

Referenser

- Coppieters, P. (2005). "Turning schools into learning organizations." *European Journal of Teacher Education*, 28(2), 129-139
- Day, Christopher. (2012) "New Lives of Teachers". *Teacher Education Quarterly*, winter 2012.
- Eraut, Michel. (2014) "Non-formal learning and tacit knowledge in professional work". *Cambridge Journal of Educational Psychology*, 70, 113 – 136. The British Psychological Society.
- Evans, Linda. (2013) "*Leadership for professional development and learning: enhancing our understanding of how teachers develop*" School of Education, University of Leeds, Hillary Place, Leeds LS2 9JT, UK. (Received 2 April 2013; final version received 18 October 2013)
- Evans, Linda. (2002) "What is Teacher Development?" *Oxford Review of Education*, Vol. 28, No. 1, 2002. Carfax Publishing. Taylor & Francis Group.
- Evans, Linda. Linda Evans (2008) "Professionalism, Professionalism and the Development of Education Professionals", *British Journal of Educational Studies*, 56:1, 20-38, DOI: 10.1111/j.1467-8527.2007.00392.x
- Evans, Linda. (2019) "Implicit and informal professional development: what it 'looks like', how it occurs, and why we need to research it", *Professional Development in Education*. 45:1, 3-16, DOI: 10.1080/19415257.2018.1441172
- Hargreaves, Andy and Michael Fullan. (2013) *Professionellt kapital – att utveckla undervisning i alla skolor*. Studentlitteratur AB. Lund
- Kemmis, Stephen. (2021) "A Practice Theory Perspective on Learning: beyond the standard view". *Studies in Continuing Education*., 43:3, 280-295, DOI:10.1080/0158037X.2021.1920384
- Lave, Jean and Etienne Wenger. (2008) *Situated learning. Legitimate peripheral participation*. Cambridge University Press.
- Reid, J-A. (2011). "A practice turn for teacher education?" *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 39:4, 293-310.

Praktiknära forskning i förskola

Kopparhammaren 24 (K024)

Chair: Maria Rönnlund

Dokumentation och analys av spontan undervisning i förskolan - utmaningar och möjligheter

Maria Rönnlund, Carina Hjelmér & Anna Olausson

"Det finns ju ingen quick fix!" - Förskollärare och forskare i samverkan om dilemman i förskollärares praktik

Sara Viklund

Vad villkorar hur undervisning görs i förskolan? - En aktionsforskningsstudie där förskolepersonal kollegialt arbetar med undervisningen.

Camilla Bratt

Föräldrar till barn med funktionshinder under press under Covid 19 pandemin

Kristina Hellberg, Helene Elvstrand & Lina Lago

Dokumentation och analys av spontan undervisning i förskolan

Utmaningar och möjligheter

Maria Rönnlund, Carina Hjelmér & Anna Olausson, Umeå universitet

Syfte, forskningsfrågor

Undervisning i förskolan kan vara såväl planerad som spontan (Eidevald et al., 2018). Med spontan undervisning avses den respons förskollärare ger på barns initiativ under fostran och samvaro i det dagliga livet i förskolan. Förskollärare fångar upp situationer som sker här och nu och relaterar dessa till ett eller flera mål i läroplanen. Den spontana undervisningen är viktig för kvaliteten på förskolans verksamhet, och den behöver, likväl som den planerade undervisningen, dokumenteras och analyseras (Persson, 2021).

- Syftet är att utforska förskollärares arbete med dokumentation och analys av spontan undervisning. Centrala frågeställningar är:
- Vilka möjligheter och utmaningar upplever förskollärare i arbetet med dokumentation och analys av spontan undervisning?
- Vilka dokumentations- och analysverktyg utgör ett stöd i arbetet med dokumentation och analys av spontan undervisning?

Teori

Analysen av förskollärares dokumentation och analys av spontan undervisning tar sin utgångspunkt i Priestley, Biesta och Robinsons (2015) ekologiska modell över lärares agens. Agens förstås här som något förskollärare gör snarare än något de har, och som något som sker i samspel med den sociala, kulturella och materiella kontexten. Agensens tidsmässiga dimensioner uppmärksammas också – den historiska och framåtsyftande dimensionen samt det som sker här och nu.

Metod

Studien baseras på data insamlad i ett samverkansprojekt där forskoleforskare (N3) och förskollärare (N50) utvecklat kunskap om spontan undervisning i förskolan. Förskollärarna har dokumenterat spontana undervisningssituationer i den egna praktiken för att sedan tillsammans med forskarna diskutera och analysera dessa. Forskarnas dokumentation av träffarna samt förskollärarnas egna dokumentationer av undervisningssituationer utgör studiens data. Analysen är genomförd som tematisk innehållsanalys (Braun & Clarke, 2006).

Förväntade resultat

Resultaten redovisas med tonvikt på möjligheter, utmaningar och dokumentations- och analysverktyg, samt diskuteras i relation till systematisk kvalitetsutveckling: Vad indikerar studiens resultat avseende möjligheten att införliva dokumentation och analys av spontan undervisningen i förskolans systematiska kvalitetsarbete, och vilka verktyg är då gångbara?

Referenser

- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. doi:10.1191/1478088706qp063oa
- Eidevald, C., Engdahl, I., Frankenberg, S., Lenz Taguchi, H., & Palmer, A. (2018). Omsorgsfull och lekfull utbildning och undervisning i förskolan. In S. Sheridan & P. Williams (Eds.), *Undervisning i förskolan. En kunskapsöversikt* (pp. 81-91). Stockholm: Skolverket.
- Persson, S. (2021). *Pedagogiska relationer i förskolan. Specialpedagogik i förskolans praktik*.
- Priestley, M., Biesta, G., & Robinson, S. (2015). *Teacher agency: An ecological approach*: Bloomsbury Publishing.

"Det finns ju ingen quick fix!"***Förskollärare och forskare i samverkan om dilemman i förskollärares praktik***Sara Viklund, Umeå universitet och Piteå kommun

Skollagens formulering om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (SFS 2010:800), det växande intresset för praktiknära forskning samt satsningar som ULF (Utbildning, Lärande och Forskning) har bidragit till att utbildningsrelaterad samverkan mellan kommuner och universitet har ökat. Samverkan kan lösa problem som är svåra att hantera på egen hand, men samverkan är samtidigt komplex och medför nya utmaningar som samverkande aktörer måste hantera. Under 2022–23 pågår ett projekt där förskollärare och forskare samverkar genom att tillsammans skriva en bok som utgår från dilemman som förskollärare möter i sin praktik. Denna presentation tar sin utgångspunkt i en pågående studie som syftar till att analysera och problematisera samverkan mellan förskollärare och forskare i projektet. Studien fokuserar på de utmaningar och möjligheter som förskollärare och forskare upplever i samverkan samt vilka strategier de använder för att hantera dessa. I studien belyses också deltagarnas idéer om och förväntningar på samverkan samt vilka förutsättningar som krävs för att samverkansaktiviteter ska bli symmetriska och komplementära. Studiens teoretiska ramverk utgörs av tredje generationens aktivitetsteori (Engeström, 1987). Teorin gör det möjligt att studera hur två aktivitetssystem, i detta fall kommun och universitet, hanterar ett gemensamt objekt, det vill säga boken som skrivs i samverkan. Studiens empiriska material består av mötesobservationer, intervjuer med forskare och förskollärare som deltar i projektet samt skriftliga reflektioner från deltagarna. Preliminära resultat från den första delanalysen visar bland annat hur språkliga strategier kan användas för att hantera utmaningar som uppstår. Studiens resultat förväntas bidra till fördjupad kunskap om hur samverkan mellan förskollärare och forskare kan bidra till att generera ny kunskap och utveckla förskolan på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Referenser

Engeström, Y. (1987). Learning by expanding: an activity-theoretical approach to developmental research. [Doktorsavhandling, Helsingfors Universitet].
SFS 2010:800. Skollag. Utbildningsdepartementet.

Vad villkorar hur undervisning görs i förskolan?

En aktionsforskningsstudie där förskolepersonal kollegialt arbetar med undervisningen.

Camilla Bratt, Göteborgs universitet

Syfte och forskningsfrågor

Förändringar och förtydliganden av förskolans uppdrag har över tid lett till både möjligheter och utmaningar när det ska realiseras av förskolepersonal (Sjöstrand Öhrfelt, 2019; Hildén 2021, Berg 2022). Att kollegialt teoretisera och tillsammans förstå nya begrepp likt undervisning är ett sätt för förskolepersonalen att möta utmaningar som uppstår i mötet med praktiken (Stavholm m.fl. 2021). Mot denna bakgrund riktas det övergripande syftet med studien mot att beskriva ett samarbete mellan doktorand och en förskola i ett aktionsforskningsprojekt som syftar till att synliggöra, planera och utvärdera undervisning. Utifrån en praktikteoretisk ingång är förskolans kollegiala samtalspraktik i fokus samt hur den tillsammans med förskolepersonalen gör undervisning och på vilket sätt den förändras över tid. Syftet med studien besvaras med följande forskningsfrågor:

- Hur görs undervisning i kollegiala samtalspraktiken?
- Vad möjliggör respektive hindrar hur undervisning görs i den kollegiala samtalspraktiken?
- På vilket sätt förändras arrangemangen som håller den kollegiala samtalspraktiken på plats över tid?

Teori

Studien använder Teorin om praktikarkitekturer (Kemmis & Grootenboer, 2008) för att undersöka både vad som utgör den kollegiala samtalspraktiken där undervisning görs samt hur olika arrangemang villkorar samtalspraktiken där aktionsforskningsprojektet pågår.

Metod

Aktionsforskning används som ansats i avhandlingsprojektet för att belysa förskolepersonalens frågor kring sin undervisning när de systematiskt följer aktionsforskningsprocessen (Rönnerman, 2018). Empiri genereras utifrån aktionsforskningsprojektet, så som transkriberade ljudinspelningar från den kollegiala samtalspraktiken.

Förväntade resultat

Preliminära resultat visar att kollegiala samtal om undervisningspraktiken blir ett verktyg att hantera spänningsfält som uppstår mellan förskolans särart och undervisningens målstyrda processer. Analysen spårar de arrangemang som håller den kollegiala samtalspraktiken på plats men också hur förskolepersonalen blir viktiga aktörer som påverkar de omgivande arrangemangen.

Referenser

- Berg, B. (2022). Undervisningsbegreppets innebörd i förskolan utifrån ett läroplansteoretiskt perspektiv. *EDUCARE* (3)
- Hildén, E. (2021). *Uppdrag undervisning: bland ärtpåsar och lagtexter i förskolan*. Diss. (sammanfattning) Karlstad : Karlstads universitet, 2021. Karlstad.
- Kemmis, Stephen & Grootenboer, Peter (2008). Situating praxis in practice. I Stephen Kemmis & Tracey J. Smith (red.), *Enabling praxis: Challenges for education*, (s. 37–62). Rotterdam: Sense.
- Rönnerman, K. (2018). Vikten av teori i praktiknära forskning: Exemplet aktionsforskning och teorin om praktikarkitekturer. *Undervisning Och Lärande*, 12 (1), 41-54.
- Sjöstrand Öhrfelt, M. (2019). *Ord och inga visor konstruktioner av förskolebarnet i kunskapsekonomin*. Diss. (sammanfattning), 2019. Växjö.
- Stavholm, E., Lagerlöf, P., & Wallerstedt, C. (2021). Appropriating the concept of metacommunication: An empirical study of the professional learning of an early childhood education work-team. *Teaching and Teacher Education*, 102, 103306.

Föräldrar till barn med funktionshinder under press under Covid 19 pandemin

Kristina Hellberg, Linnéuniversitetet, Helene Elvstrand, Linköpings universitet
& Lina Lago, Linköpings universitet

Syftet med studien är att bidra med kunskap om hur Covid19 pandemin påverkade ansvarsfördelningen mellan skolan, fritidshem och föräldrar till barn med funktionshinder. Detta paper är en del av ett projekt där barn med funktionsnedsättningar under Covid19 studeras. Fokus är barnets vardagsliv i skola och på fritidshemmet, som studeras utifrån mosaic metoden (Clark, 2017). Flera olika metoder och informanter har använts för att skapa kunskap om barnens vardagsliv.

Studien baseras på kvalitativa intervjuer med föräldrar till barn med funktionsnedsättning, i åldrarna 6-12 år, som går i reguljär skolan, särskola och på fritidshemmet. Studien fokuserar situationen som beskrivs av vårdnadshavare under Covid 19 pandemin. Teoretiskt utgår studien från funktionshindrade barnsdomsstudier (Curran & Runswick- Cole, 2013) som utgår från både ålder och funktionalitet för att förstå och problematisera förhållandet för barndom och funktionsnedsättning.

Det preliminära resultatet visar hur pandemin påverkade en redan ansträngd skolsituation med knappa resurser genom att stödet har tagits bort eller förändrats. Övergångar mellan stadier för eleverna blir svårare och ansvaret har förändrats. En annan utmaning är inkludering med ett ökat fokus på risker utifrån pandemin.

Kompetens och kommunikation i utveckling

Kopparhammaren 25 (K025)

Chair: Lotta Leden

Naturvetenskapsundervisning som ett bidrag till
elevers agens?

Lotta Leden & Lena Hansson

Lesson planning practices in mathematics in teacher
education

Malin Jones

Att följa med en bit på vägen - Folkhögskoleläraren
och samtalen som kom på köpet

Marie Johansson

Skrivarbete som yrkeskunnande i den nya
arbetsordningen

Håkan Johansson

Naturvetenskapsundervisning som ett bidrag till elevers agens?

Projekt i samverkan med lärare och förskollärare

Lotta Leden & Lena Hansson, Högskolan Kristianstad

Många elever har svårigheter att föreställa sig hur det de lär sig i skolans NO-undervisningen kan vara relevant för livet utanför skolan (Jidesjö, 2009). Det är vanligt att NO-undervisningen främst ses som relevant för de som kommer att ha ett framtida yrke där naturvetenskap är centralt. Ett ämne kan dock var relevant utifrån många olika dimensioner – individuella, samhällsliga och yrkesanknutna (Stuckey, 2013) – där olika dimensioner kan ha olika betydelse för olika elever. För att hitta vägar till en NO-undervisning som kan upplevas som mer relevant bedrivs forskning om vad som kan känneteckna NO-undervisning som riktar sig till *alla* elever. I projekten som denna presentation bygger på fokuserar vi på hur NO-undervisningen skulle kunna bidra till agens i vardagen och som medborgare (Arnold & Clarke, 2014; Basu & Barton, 2010). En viktigt del av sådan undervisning handlar om att dess fokus vidgas från ett traditionellt fokus på begrepp och modeller till att även fokusera på hur naturvetenskapen fungerar, vad som kännetecknar kunskapen och hur den kan användas (Hansson mfl., 2021; Hodson, 2014). Vi har i forskningsprojekt bedrivna i samverkan med förskollärare och lärare utforskat hur den typen av innehåll kan inkluderas i undervisningen så att det får mening för eleverna. Det empiriska materialet består bland annat av fokusgruppsamtal med lärare och observationer samt ljudinspelningar från barngrupper/klassrum. I presentationen beskriver vi hur projekten lagts upp, hur forskare och lärare arbetat tillsammans och hur våra respektive roller sett ut. Vi ger även exempel på konkreta resultat och hur vi arbetar för att göra dessa tillgängliga för lärare och förskollärare utanför projekten.

Referenser

- Arnold, J., & Clarke, D. J. (2014). What is 'agency'? Perspectives in science education research. *International Journal of Science Education*, 36(5), 735-754.
- Basu, S. J., & Barton, A. C. (2010). A researcher-student-teacher model for democratic science pedagogy: Connections to community, shared authority, and critical science agency. *Equity & Excellence in Education*, 43(1), 72-87.
- Hansson, L., Leden, L., & Thulin, S. (2021). Nature of science in early years science teaching. *European Early Childhood Education Research Journal*, 29(5), 795-807.
- Hodson, D. (2014). Nature of science in the science curriculum: Origin, development, implications and shifting emphases. In M. R. Matthews (Ed.) *International handbook of research in history, philosophy and science teaching*, 911-970. Springer.
- Jidesjö, A., Oscarsson, M., Karlsson, K-G. & Strömdahl, H. (2009). Science for all or science for some: What Swedish students want to learn about in secondary science and technology and their opinions on science lessons. *NorDiNa*, 5(2), 213-229.
<https://doi.org/10.5617/nordina.352>
- Stuckey, M., Hofstein, A., Mamlok-Naaman, R., & Eilks, I. (2013). The meaning of 'relevance' in science education and its implications for the science curriculum. *Studies in Science Education*, 49(1), 1-34.

Lesson planning practices in mathematics in teacher education

Malin Jones, Högskolan Dalarna

Vid millenniumskiftet förändrades synen på vad matematisk kompetens innebar. Utöver färdighetsträning med ensidigt fokus på ämnets produkter, skulle undervisningen också omfattas av ämnets processer och inkludera tillfällen där eleverna fick öva på problemlösning, resonemang och bevis, kommunikation, förbindelser och samband samt representationer (Kilpatrick et al., 2001; Niss, 2003). Genom ett undersökande arbetssätt som uppmuntrade till matematiska samtal, skulle undervisningen organiseras så eleverna själva fick upptäcka olika metoder att göra beräkningar. Men att frångå den traditionella matematikundervisningen har dock visat sig vara svår och många lärare är starkt rotade i den undervisning de själva erfarit (Ball, D. & Cohen, D., 1999). Att undervisning baserat på undersökande elevaktiviteter förefaller mer komplext att organisera i förhållande till traditionella undervisningsmetoder går att skönja i Skolinspektionens granskning från 2020. Den visar att elever i årskurserna 4–6 sällan får ta del av utforskande helklassdiskussioner, således har de heller inte möjligheter att utveckla sitt matematiska kunnande in form av kommunikation, resonemang och bevisföring (Skolinspektionen, 2020). Intentionen med det här forskningsarbetet är att undersöka om det finns ett samband mellan det Skolinspektionen rapporterat och lärarstudenters möjligheter att under sin utbildning inhämta både teoretiska och praktiska kunskaper för att planera matematiklektioner innehållande undersökande arbetssätt. En enkätundersökning visade nämligen att drygt hälften av lärarstudenterna upplevde begränsade möjligheter under sin lärarutbildning att lära sig vissa områden av lektionsplanering, exempelvis välja lämpliga uppgifter och undervisningsmaterial (Christiansen & Erixon, 2021). Ett första steg i detta projekt blir att sammanställa tidigare forskning gällande den pedagogik som lärarutbildningar använder sig av för att praktisera lektionsplanering, detta i form av en systematisk litteraturoversikt. Under samma skede utformas även en enkätstudie, som på ett djupare plan än Christiansen och Erixons (2021) undersöker både lärarstudenter och VFU-handledares upplevelser kring arbetet med lektionsplanering i samband med utbildningen. Sista delen i projektet planeras att bli en interventionsstudie, vars utförande och design påverkas av enkätstudiens resultat.

Referenser

- Ball, D., & Cohen, D. (1999). Developing practice, developing practitioners: Toward a practice-based theory of professional education. In L. Darling-Hammond & G. Sykes (Eds.), *Teaching as the Learning Profession* (pp. 3-32). Jossey-Bass.
- Christiansen, I. M., & Erixon, E. L. (2021). Opportunities to learn mathematics pedagogy and learning to teach mathematics in Swedish mathematics teacher education: A survey of student experiences. *European Journal of Teacher Education*, 1-19.
<https://doi.org/10.1080/02619768.2021.2019216>
- Kilpatrick, J., Swafford, J., & Findell, B. (2001). *Adding it up: Helping children learn mathematics* (Vol. 2101). National research council (Ed.). Washington, DC: National Academy Press.
- Niss, M. (2003, January). Mathematical competencies and the learning of mathematics: The Danish KOM project. In *3rd Mediterranean conference on mathematical education* (pp. 115-124).
- Skolinspektionen (2020). *Matematikundervisningen i årskurserna 4–6 – Interaktion i klassrummet. Kvalitetsgranskning. Dnr 400–2018:10258*

Att följa med en bit på vägen
Folkhögskoleläraren och samtalen som kom på köpet
Marie Johansson, Göteborgs universitet

Syfte och forskningsfrågor

Denna forskning syftar till att förstå hur kommunikationen mellan lärare och studerande fungerar och hur de pedagogiska relationerna mellan lärare och studerande gestaltar sig i folkhögskolan. Pedagogiska relationer skiljer sig från exempelvis vänskapsrelationer genom att de inkluderar både närhet och avstånd samt genom att de tydligt innehåller en lärarpart och en lärande part. Närhet ses som en självklar del av alla relationer medan avståndet enligt Aspelin (2016), betecknar skillnaderna i personlig hållning mellan lärare och studerande. Exempelvis lärarens avståndstagande från vissa beteenden eller att medvetet betrakta den studerandes insatser utan att omedelbart ge uppmärksamhet och beröm. Aspelin (2016) menar att detta är det som ger den studerande utrymme till eftertanke, tid att utveckla konsekvenstänk och möjlighet att urskilja sig själv i relationen.

- Hur gestaltar sig de pedagogiska relationerna genom den kommunikation mellan lärare och studerande som sker i folkhögskolan?

Teori

Den teoretiska utgångspunkten är sociokulturell teori där språket utgör den kulturella artefakten (Säljö, 2019) och Jonas Aspelins (2016) teorier kring relationell pedagogik.

Metod

Studien bygger på kvalitativa intervjuer med lärare och studerande samt fältanteckningar från folkhögskolan där intervjuerna genomförs. De lärare och studerande som deltar i intervjuerna kommer under analysens gång att få ta del av och reflektera över materialet gällande sådant som gruppbeskrivningar och miljöbeskrivningar (Tracy 2010).

Förväntat resultat

Att kunna belysa hur de pedagogiska relationerna i folkhögskolan gestaltar sig samt hur kommunikationen mellan studerande och lärare fungerar är ett väntat resultat som också kommer föra med sig en inblick i hur den finlandssvenska folkhögskolans sociala liv ser ut 2023. Vidare kan lärarnas medvetenhet om sin egen förmåga och syn på hur deras eget jobb och kanske skolmiljön kan utvecklas bli ett resultat av att diskutera kommunikation och pedagogiska relationer, genom att de både deltar i intervju och reflektioner kring materialet.

Referenser

- Aspelin, J. (2016) Om den pedagogiska relationens gränser – Relationskompetens i gränslandet mellan närhet och distans. *Nordisk Tidskrift för Allmän Didaktik*. Vol.2 No.1, november 2016, 3-13.
- Säljö, R. (2019) *Lärande i praktiken*. Göteborgs universitet.
- Tracy. (2010) Qualitative Quality: Eight “Big-Tent” Criteria for Excellent Qualitative Research. *Qualitative Inquiry*, 16 (10), 837–851.

Skrivarbete som yrkeskunnande i den nya arbetsordningen

Håkan Johansson, Högskolan Kristianstad

Som en konsekvens av bland annat en allmän textualisering av samhället, nya att arbeta samt en tilltagande teoretisering av yrkesutbildningarna ställs idag yrkesutövare inom de flesta branscher inför krav på att kunna skriva på olika sätt och för olika syften (Karlsson, 2006). Förändringarna syns särskilt tydligt inom yrken som inte traditionellt uppfattas som präglade av skriftspråk, exempelvis frisör, industriarbetare eller byggnadsarbetare, och består i regel av att både traditionella och utpräglat nya arbetsuppgifter medieras av och bäddas in i texter. Detta är en utveckling som ställer nya krav på yrkeskunnande. Samtidigt finns det en uppenbar risk att yrkenas tradition bidrar till att skrivandet i yrket inte uppmärksammas som yrkeskunnande på samma sätt som det gör för exempelvis journalister, akademiker eller författare. Tidigare forskning (e.g. Hellne-Halvorsen, 2014) pekar mot att utvecklingen av elevernas skrivande ses som ett ansvar för språklärare snarare än yrkeslärare, vilket leder till att skrivande riskerar att inte kontextualiseras som yrkeskunnande inom utbildningen.

Syftet med min kommande avhandling är att utforska hur skrivarbete tar form som yrkeskunnande inom de yrken som gymnasiet utbildar mot och hur det kontextualiseras och transformeras i yrkesutbildningen. Avhandlingens teoretiska referensram kommer att bygga på den sociokulturella och ideologiska syn på skrivande som förknippas med new literacy studies (e.g. Street, 2017) vilken kommer att kombineras med Gee och kollegors (1996) teori om den nya arbetsordningen. Empiri kommer att samlas in inom ramen för två explorativa etnografiska studier med tyngdpunkt på observationer och intervjuer på arbetsplats respektive inom yrkesutbildning. Resultaten förväntas bidra till befintlig forskning om hur yrkeskunnande tar form (e.g. Paul, 2017) och hur det kan didaktiseras inom yrkesutbildningen.

Referenser

- Gee, J., Hull, G., & Lankshear, C. (1996). *The New Work Order: Behind the Language of the New Capitalism*. <https://doi.org/10.4324/9780429496127>
- Hellne-Halvorsen, E. B. (2014). *Skrivepraksiser i yrkesfaglige utdanningsprogrammer*. Institutt for lærerutdanning og skoleforskning, Det utdanningsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2019091977070
- Karlsson, A.-M. (2006). *En arbetsdag i skriftsamhället : Ett etnografiskt perspektiv på skriftanvändning i vanliga yrken*. Språkrådet. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-172935>
- Paul, E. (2017). *Skriftbruk som yrkeskunnande i gymnasial lärlingsutbildning : Vård- och omsorgselevens möte med det arbetsplatsförlagda lärandets skriftpraktiker*. Institutionen för pedagogik och didaktik, Stockholms universitet. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-145375>
- Street, B. V. (2017). New Literacy Studies in Educational Contexts. In J. Pihl, K. S. van der Kooij, & T. C. Carlsten (Eds.), *Teacher and Librarian Partnerships in Literacy Education in the 21st Century* (pp. 23-32). SensePublishers. https://doi.org/10.1007/978-94-6300-899-0_2

Ett uppkopplat klassrum

Kåkenhus 21 (K21)

Chair: Linnéa Stenliden

"Fast det är en bra bekräftelse på att det inte är min magkänsla"- Iscensättandet av "Learning analytics" i klassrummet

Katarina Sperling

Lärares digitala textkompetenser

Kristian Blomberg Kjällström

Videoetnografisk metod och en undersökning om elevers multimodala textdesign i uppkopplade klassrum

Annelie K. Johansson

”Fast det är en bra bekräftelse på att det inte är min magkänsla”

Iscensättandet av ”Learning Analytics” i klassrummet

Katarina Sperling, Linköpings universitet

Learning Analytics Dashboards (LADs) – interaktiva gränssnitt med grafiska representationer av elevdata – har blivit ett allt vanligare inslag i lärplattformar och utbildningsteknologier (Schwendimann et al., 2017; Utterberg Modén, 2021). Utvecklingen av LADs speglar en trend och diskurs kring *datadriven skolförbättring* (jfr. Ifous, 2023; Selwyn, 2022) och förutsätter en högfrekvent insamling, analys och visualisering av elevdata kopplat till exempelvis prestation, arbetsro och motivation. LADs grafiska representationer av den insamlade elevdatan antas i sin tur kunna ge lärare insikter och stöd för att kunna agera på sätt som förbättrar alla elevers målpuppfyllelse och skolmående (Siemens, 2013).

Denna studie, som ingår i ett avhandlingsarbete om datadrivna och AI-baserade teknologier i undervisningspraktiken, problematiserar ovanstående antaganden. Med utgångspunkt i aktör- och nätverksteori (Latour, 2007; Law, 2004) är syftet att undersöka hur datadriven skolförbättring genom en specifik LAD uppstår i samspel mellan mänskliga aktörer (t.ex. lärare elever, teknikutvecklare, designers) och icke-mänskliga aktörer (t.ex. klassrum, bildskärmar, grafiska representationer). Det empiriska materialet utgörs av klassrumsobservationer och intervjuer med lärare från en grundskola och en gymnasieskola som deltagit i utvecklingsarbetet av en lärplattform med ett LAD. Det analytiska fokuset riktas mot motsägelsefulla interaktioner mellan lärarna och visuella LAD element; siffror, cirkeldiagram, emojis och rubriker.

Preliminära resultat indikerar hur ”LADs” i undervisningspraktiken iscensätts av lärares kontrasterande narrativ kring 1) hur de grafiska elementen ska förstås och 2) huruvida eleverna svarar sanningsenligt eller inte. Översättningen av cirkeldiagram och siffror till insikter om elevers närvaro, motivation, välmående, arbetsro, lektionsbelåtenhet, upplevd lektionssvårighet och inläring tycks försätta lärarna i etiska dilemman kring hur de ska (re)agera på färger och numeriska värden som talar emot deras ”magkänsla” och yrkesidentitet. Avslutningsvis diskuteras det paradoxala i hur lärares professionella omdöme, som är avhängt av tillitsfulla lärare- och elevrelationer, utmanas av LADs på samma gång som lärares professionella omdöme – eller magkänsla – gör datadriven skolutveckling möjlig.

Referenser

- Ifous (21 mars 2023). *Datadriven skolutveckling*. <https://ifous.se/datadriven-skolforbattring/>
- Latour, B. (2007). *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. Oup Oxford.
- Latour, B. (2007). *Reassembling the social: An introduction to actor-network-theory*. Oup Oxford.
- Law, J. (2004). *After method: Mess in social science research*. Routledge.
- Schwendimann, B. A., Rodriguez-Triana, M. J., Vozniuk, A., Prieto, L. P., Boroujeni, M. S., Holzer, A., Gillet, D., & Dillenbourg, P. (2017). Perceiving Learning at a Glance: A Systematic Literature Review of Learning Dashboard Research. *IEEE Transactions on Learning Technologies*, 10(1), 30–41. <https://doi.org/10.1109/TLT.2016.2599522>
- Selwyn, N. (2022). ‘Just playing around with Excel and pivot tables’—The realities of data-driven schooling. *Research Papers in Education*, 37(1), 95–114. <https://doi.org/10.1080/02671522.2020.1812107>
- Siemens, G. (2013). Learning analytics: The emergence of a discipline. *American Behavioral Scientist*, 57(10), 1380–1400.
- Utterberg Modén, M. (2021). *Teaching with Digital Mathematics Textbooks-Activity Theoretical Studies of Data-Driven Technology in Classroom Practices*.

Lärares digitala textkompetenser

Kristian Blomberg Kjellström, Högskolan Kristianstad

Digitalisering och ständigt pågående teknologiska framsteg fortsätter att förändra både de möjligheter och krav som ställs på våra kommunikativa kompetenser. Detta påverkar vilka kunskaper och färdigheter barn och elever behöver utveckla idag för att kunna vara aktiva samhällsmedborgare i morgon. Utvecklingen skapar således också krav på lärares digitala textkompetenser (Sofkova Hashemi et al., 2020) eftersom det är lärarna som ska utveckla dessa förmågor hos alla skolans elever. Det faller också på lärarna att nyttja teknologins möjligheter för individanpassningar i klassrummet i den fortsatta utvecklingen av det inkluderande klassrummet. Utifrån detta är syftet med studien att undersöka och beskriva hur grundskolelärares digitala textkompetenser skapar möjligheter för differentierad undervisning utifrån tidigare forskning och grundskolelärares egna uppfattningar.

Då lärares digitala textkompetenser ställer krav på både en digital textanvändning och tekniska kompetenser baseras studien teoretiskt i New Literacy Studies (Barton, 1994) och digital literacy (Lankshear & Knobel, 2008). För att förstå hur dessa kompetenser bidrar till det inkluderande klassrummet används begreppen språklig och pedagogisk sårbarhet (Bruce et al., 2016). Undersökningen kommer inledningsvis genomföras genom en systematisk forskningsöversikt. De preliminära resultaten därifrån leder därefter vidare in i en delphistudie med grundskolelärare (Hsu & Sandford, 2007). Delphistudien syftar till att ringa in lärares uppfattningar kring de digitala textkompetensernas roll i klassrummet och identifiera framgångsfaktorer.

De preliminära resultaten förväntas indikera hur lärares digitala textkompetenser bidrar till ett inkluderande klassrum utifrån tidigare forskningen och grundskolelärares uppfattningar. Resultaten kommer också leda vidare till praktisknära forskning i nära samarbete med mellanstadie lärare i syfte att generera didaktiska modeller inom ramen för mina fortsatta doktorandstudier.

Referenser

- Barton, D. (1994) *Literacy: An Introduction to the Ecology of Written Language*, Oxford: Blackwell.
- Bruce, B., Ivarsson, U., Svensson, A.-K., & Sventelius, E. (2016). *Språklig sårbarhet i förskola och skola: Barnet, språket och pedagogiken*. Studentlitteratur.
- Hsu, C.-C., & Sandford, B. A. (2007). The Delphi Technique Making Sense of Consensus. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 12(10). <https://doi.org/10.7275/pdz9-th90>
- Lankshear, C. & Knobel, M. (red.) (2008). *Digital literacies: concepts, policies and practices*. New York: Peter Lang.
- Sofkova Hashemi, S., Wennås Brante, E., Cederlund, K., Godhe, A.-L., Magnusson, P., Stenliden, L., Svärde Åberg, E., & Åkderfeldt, A. (2020). Digitala textkompetenser och undervisning En metatolkande syntes av forskningsstudier om texter information och multimodalitet i skolan. In M. Johansson, B.-G. Martinsson, & S. Parmenius Swärd (red.), *Trettonde nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning Bildning, utbildning, fortbildning* (pp. 207-286). Linköpings Universitet.

Videoetnografisk metod och en undersökning om elevers multimodala textdesign i uppkopplade klassrum

Annelie K. Johansson, Karlstads universitet

I det samtida medielandskapet är det inte bara skriftspråkspraktiker utan även normer för text, skrivande och kommunikation som förändras (Danielsson & Selander, 2021, s. 9). Förändringarna påverkar förutsättningar för undervisning och lärande inte minst när det rör sig om elevers literacy (Barton, 2009, s. 52). I den här studien undersöks fenomenet multimodal textdesign och dess betydelse sett i ett multimodalt socialsemiotiskt perspektiv. Syftet är att undersöka hur elevers textdesignprocesser kan förstås i form av literacitet i digitala undervisningskontexter. Genom att undersöka elevers deltagande i skoluppgifter vilka i hög grad involverar multimodal textdesign synliggörs olika dimensioner av vad textproduktion i dagens skola kan innebära ur ett elevperspektiv. Det görs genom att analysera elevers designprocesser av multimodala texter när det gäller utformning och innehållsmässiga aspekter samt elevers interaktioner med andra elever, lärare och uppgiftsinstruktioner.

De teoretiska grundvalarna är New Literacy Studies (Barton, 2009) och multimodalt, socialsemiotiskt perspektiv på kommunikation och meningsskapande (Kress, 2010). NLS ger möjligheter att undersöka literacies och förändringar i sociala praktiker, vilket aktualiserar frågor om identitet, makt och handlingsutrymme. Med ett socialsemiotiskt perspektiv ses semiotiska resurser som bärare av betydelsepotentialer vilka uttrycks och uttolkas i gemensamt meningsskapande sett i ljuset av kontext (Jewitt, 2006).

Det empiriska materialet är konstruerat med videoetnografisk metod och består huvudsakligen av videodata från klassrumsundervisning på högstadiet (Klette, 2018). Den metod jag använder för multimodal transkription av videodata är grundad i en vanligt förekommande modell (se Jewitt, 2006) och genom ett urval av korta tidssekvenser transkriberas och analyseras literacyhändelser på detaljerad nivå. I modellen transkriberas olika modaliteter var för sig samtidigt som de synkroniseras tidsmässigt vilket ger detaljerad bild av komplexa händelseförlopp (Bezemer, 2014).

I presentationen redovisas hur det empiriska materialet är konstruerat och behandlas i det pågående analysarbetet. I de tidiga resultaten aktualiseras frågan om vad som konstitutionerar elevers literacitet i digitala undervisningskontexter.

Referenser

- Barton, D. (2009). Understanding textual practices in a changing world: Literacy as a social practice. I M. Baynham & M. Prinsloo (Red.), *The Future of Literacy Studies* (ss. 38-53). Palgrave Macmillan.
- Bezemer, J. (2014). How to transcribe multimodal interaction? A case study. I S. N. C.D. Maier (Red.), *Texts, Images and Interaction: A Reader in Multimodality* (ss. 155-170). Mouton de Gruyter.
- Danielsson, K., & Selander, S. (2021). *Multimodal Texts in Disciplinary Education: A Comprehensive Framework*. Springer Cham. <https://doi.org/https://doi.org/10.1007/978-3-030-63960-0>
- Jewitt, C. (2006). *Technology, Literacy, Learning A Multimodal Approach*. Routledge. <https://doi.org/https://doi.org/10.4324/9780203964101>
- Klette, K. (2018). A new generation of classroom studies. I C. Osbeck , Å. Ingerman, & S. Claesson (Red.), *Didactic classroom studies: A potential research direction* (ss. 225-242). Kriterium. <https://doi.org/DOI: 10.21525/kriterium.14.k>
- Kress, G. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. Routledge.

Fritidshemmet under utveckling

Kåkenhus 22 (K22)

Chair: Helene Elvstrand

Fritidshemmets didaktik - vad är det?

Helene Elvstrand & Lena Boström

Det rekonstruerade fritidshemmet - Hur har 2010-talets skolpolitiska reformer färgat fritidshemmet av idag?

Maria Lindgren

Fritidshemmets didaktik

Line Isaksson

Elevers erfarenhet som grund för fritidshemmets undervisning

Monica Orwehag

Fritidshemmets didaktik – vad är det?

Helene Elvstrand, Linköpings universitet & Lena Boström, Mittuniversitetet

Tidigare forskning har påvisat avsaknad av både forskning och definierad didaktisk teori för området fritidspedagogik (Boström et al., 2022; Orwehag, 2020). Trots detta förekommer didaktiken i det praktiska arbetet i fritidshemmen. Tidigare forskning har påvisat statistiskt signifikant särskiljande uppfattningar med några yrkeskategorier (Boström et al., 2023), men i denna studie analyseras de kvalitativa särdragen och skillnaderna. Syftet med studien är således att analysera hur olika yrkeskategorier som arbetar med eller i fritidshem uppfattar innehållet i fritidshemmets didaktik. Forskningsfrågorna är följande:

- Vilken förståelse ger de olika yrkeskategorierna när det gäller begreppet didaktik i fritidshem?
- Finns liknande och särskiljande beskrivningar bland yrkeskategorierna?

Det empiriska underlaget utgår från öppna enkätsvar besvarad av 505 yrkesverksamma. Studien utgår från den tyska didaktiska teorin och mera specifikt den didaktiska triangeln, baserad på läraren, eleven och innehållet, och mellan dem, insikterna, presentationen, metodiken och interaktionerna (Hoppman, 1997). Vald metod för studien är konstruktivistisk grounded theory där tolkningsprocessen sker i samspelet mellan datainsamling, analys och användning av teorier (Charmaz, 2014). Förväntade resultat är en bred och nyanserad bild av hur olika yrkeskategorierna inom fältet ser på innehållet i didaktik, men även om särskillnader föreligger. I en preliminär analys framträder en betoning av fritidshemmets särart, att barnperspektivet ska vara vägledande och att användning av didaktik kan ses som ett stärkande inslag för professionens status. Ett annat preliminärt resultat är att de yrkeskategorier som har pågående eller avslutad lärarexamen visar en mer professionell insikt om begreppet jämfört med andra yrkesgrupper.

Referenser

- Boström, L., Elvstrand, H. & Orwehag, M. (2022). Didactics in school-age educare centres – An unexplored field but with distinctive views. *Social Sciences & Humanities Open*, 6 (1)
- Boström, L., Orwehag, M. & Elvstrand, H. (2022). På spaning efter fritidshemmets didaktik. *Acta Didactica Norden*, 16, 1-19
- Charmaz, K. (2014). *Constructing grounded theory*. (2nd edition.) Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Hoppman, S. (1997). Wolfgang Klafki och den tyska didaktiken. In I. M. Uljens (Ed.), *Didaktik*, (s. 198–214). Studentlitteratur.
- Orwehag, M. (2020). *Didaktik i fritidshemmet*. I Haglund, Björn, Haglund, Gustafsson Nyckel, Jan. & Lager, Karin. (red.) (2020). *Fritidshemmets pedagogik i en ny tid*. (s 139-170).(Första upplagan). Malmö: Gleerups.
- Thornberg, R. (2012). Informed grounded theory. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 56(3), 243–259.

Det rekonstruerade fritidshemmet

Hur har 2010-talets skolpolitiska reformer färgat fritidshemmet av idag?

Maria Lindgren, Umeå universitet

I propositionen för 2010 års skollag slås det fast att "utveckling och lärande sker ständigt, inte bara eller ens huvudsakligen i arrangerade inlärningsituationer" (Prop. 2009/10:165, s. 358). En pedagogisk praktik som länge präglats av informellt och situerat lärande är det svenska fritidshemmet. Föregående läsår var nära en halv miljon elever inskrivna i fritidshem, rentav fyra utav fem barn i åldergruppen sex till nio år. Fritids utgör med andra ord en naturlig del i många barns vardagliga liv. Detta till trots har fritidshemmet länge befunnit sig i den utbildningsvetenskapliga periferin.

Den utbildningspolitiska diskursen under 2010-talet har omformat utbildningssystemet i riktning mot recentralisering, juridifiering och (för)stärkta kontrollmekanismer. Detta förändrade utbildningslandskap har även förändrat villkoren för fritidsverksamheten. Genom den nya skollagen, den nya lärarutbildningen, introduktionen av lärarlegitimationen och den fritidsspecifika del 4 i grundskolans läroplan har såväl fritidshemmets syfte och innehåll som dess profession omformats och repositineras för att möta nya förväntningar och lösa upplevda kvalitetsproblem. I syfte att försöka utröna hur centrala skolpolitiska aktörer uppfattat fritidshemmet och dess roll i utbildningssystemet under perioden 2009/10-2019/20, har jag studerat såväl centrala policydokument för fritidshemmet som dess förarbeten, och de parlamentariska debatter vilka de är sprungna ur likaså. Mina primära analytiska verktyg har varit argumentationsanalys (se exempelvis Prawitz, 2001) men framförallt Carol Bacchis (2009) "What's the problem represented to be?"-approach, vilken varit mycket hjälpsam då det visat sig att mycket av det som format fritidshemmets policyutveckling under 2010-talet är det som inte sägs - och det som sägs och konstrueras på basis snarare av relaterade utbildningssektorer.

Fritidshemmets didaktik

Line Isaksson, Karlstads universitet

Denna studie syftar till att behandla undervisningsbegreppet i relation till fritidshemmet. De senaste åren har förväntningarna på fritidshemmet som en lärande institution tydligt skrivits fram i skollagen och läroplanen. När undervisning och dess innehåll diskuteras tenderar den diskussionen att beröra didaktik alltså undervisningens organisation och utformning. Tidigare forskning har i begränsad omfattning behandlat undervisning i fritidshemmet. Forskning som synliggör och artikulerar det görande som sker i undervisningen på fritidshemmet utifrån didaktiska teorier saknas helt. Studien tar sin teoretiska utgångspunkt utifrån Klafki (1997) och hans tankar om bildning. Som i sin tur ligger till grund för förståelsen om hur eleven, läraren och undervisningsinnehållet förs samman samt relateras till varandra. Brousseau (1997) använder begreppet *didaktiskt kontrakt*. Enkelt beskrivet består det didaktiska kontraktet av ömsesidighet mellan lärare och elev som villkoras av förväntningar, miljön samt handlingar av läraren som blir ett motstånd i relation till elevernas handlingar. Det didaktiska kontraktet blir synligt när det bryts det är också då det förväntade lärandet kan ske. Studien tar sin utgångspunkt i en etnografisk metod där videoinspelning, fältanteckningar samt reflekterande samtal utgör empiri (Atkinson, 2007). Genom nexusanalys undersöks de handlingar som sker i fritidshemmet i relation till olika makro- och mikrodiskurser som finns i fritidshemmets kontext (Scollon & Scollon, 2007). Studien förväntas bidra med kunskap om hur undervisningsbegreppet förstås, förhandlas och omsätts samt vad didaktiska implikationer i fritidshemmets vardagspraktik kan vara.

Referenser

- Atkinson, P. (2007). *Ethnography: Principles in practice*. Routledge.
- Brousseau, G. (1997). *Theory of didactical situations in mathematics* (N. Balacheff, M. Cooper, R. Sutherland, & V. Warfield, Eds. & Trans.). Kluwer.
- Klafki, W. (1997). Kritisk-konstruktiv didaktik. I Michael Uljens (red): *Didaktik–teori, reflektion och praktik*, s 215-228. Studentlitteratur.
- Scollon, R., & Scollon, S. W. (2007). Nexus analysis: Refocusing ethnography on action. *Journal of sociolinguistics*, 11(5), 608-625. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2007.00342.x>

Elevers erfarenhet som grund för fritidshemmets undervisning

Monica Orwehag, Högskolan Väst

Centralt i studien är ”elevers erfarenheter”, ett sedan lång tid återkommande begrepp i styrdokumentet för skola och fritidshem, som en utgångspunkt för lärande och undervisning. Begreppet som sådant är dock inte definierat i dessa dokument och den avsedda innebörden är därmed oklar. Särskilt problematiskt är detta i förhållande till fritidshemmet där såväl elevers erfarenheter som deras delaktighet och självbestämmande betonas ytterligare i läroplanens del 4 för fritidshemmet, samtidigt som senare år inneburit en ökad målstyrning och tydligare definierade innehållsliga områden för fritidshemmets undervisning. Syftet är därmed att studera hur de yrkesverksamma i fritidshemmet hanterar begreppet i sin praktiska undervisning i förhållande till läroplanens föreskrifter. Den teoretiska grunden är en analys av begreppet erfarenhet i kunskapsteoretiska termer, relaterat till den mycket sparsamma forskning som finns på området. Data bygger på ett enkätmaterial inhämtat via webbaserade enkäter till yrkesverksamma i fritidshem, där respondenterna ombads redogöra dels för sin tolkning av begreppet *elevers erfarenhet*, dels ge exempel på sitt sätt att omsätta detta i praktisk handling i fritidshemmets undervisning. Resultatanalysen pekar på en tudelning i tolkningen av begreppet, ur två olika perspektiv. En tolkning kan betecknas som ett lärarperspektiv, där elevers erfarenheter efterfrågas som grund för specifika, av läraren i förväg planerade kunskapsmål, ofta med anknytning till läroplanens centrala kunskapsområden för fritidshemmet. Den andra tolkningen kan betecknas som ett elevperspektiv, där elevers erfarenheter tillvaratas och görs till utgångspunkt för att öka deras delaktighet och möjligheter till självvalda aktiviteter samt som resurs för att inspirera och engagera andra elever.

Referenser

- Ackesjö, A & Haglund, B. (2021). Fritidspedagogisk undervisning: En fråga om intentionalitet, situationsstyrning och inbäddning. *Utbildning och Lärande*, 15(1), 69–87
- Elvstrand, H & Lago, L. (2020). Do they have a choice?: pupils' choices at LTCs in the intersection between tradition, values and new demands, *Education Inquiry*, 11:1, 54-68,
- Greene, S. & Hill, M. (2005). Researching children's experience: Methods and methodological issues. In S. Greene & D. Hogan, (Eds.), *Researching children's experience: Approaches and methods* (pp 1-21). SAGE
- Orwehag, M. & Elvstrand, H (Manus) *Att utgå från elevers erfarenhet i fritidshemmet – ett didaktiskt dilemma*.
- Skolverket (2022) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*. Skolverket.